

**Мониторингов  
доклад  
по изпълнение на  
Областната стратегия**

*Добрич*

*02.06.2014 г.*

## СЪДЪРЖАНИЕ

1. Резюме на доклада	стр. 3
1.1. Кратка информация за област Добрич	стр. 3
1.2. Кратка информация за дейността на Лумос България	стр. 4
1.3. Основни изводи и препоръки	стр. 7
1.4. Методология	стр. 17
2. Областна стратегия и изпълнението ѝ до момента	стр. 19
2.1. Резюме на цялостната стратегия – нейните цели, срокове и отговорности	стр. 19
2.2. Изпълнение на стратегията и напредък по постигането на заложените цели	стр. 24
2.3. Качествена информация за функционирането на услугите	стр. 102
3. Важни констатации от проведения мониторинг на изпълнението на областната стратегия до 31.12.2013 г.	стр. 112
4. Заключение	стр. 117
5. Приложения	стр. 118

## 1. Резюме на доклада

В края на 2013 г. с допълнително споразумение на основание чл. 5, ал. 1, т. 8 към Меморандум за разбирателство от 19.03.2012 г. Областният управител на област с административен център гр. Добрич възложи на Фондация Лумос, клон България да изготви междинна оценка и междинен мониторингов доклад за изпълнението на социалните услуги в Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Добрич за периода 2011 - 2015 г.

Междинната оценка се проведе в края на третата година от изпълнение на Стратегията и препоръките ще се използват при планирането на следващия период, залегнал в нея.

Настоящият доклад има три основни глави. Първа глава съдържа кратка информация за област Добрич, както и кратка информация за дейността на Лумос. В тази глава са изведени и основните, важни и ключови изводи от осъществения мониторинг и е представена ползваната методология. Втора глава съдържа кратка информация на областната стратегия и нейното изпълнение до момента по приоритетни направления. В трета глава са посочени изводите и заключенията на екипа по мониторинг.

### 1.1. Кратка информация за Област Добрич

Област Добрич е разположена в Североизточна България, в източната част на Дунавската равнина и Добруджа и заема по-голямата част от Южна Добруджа. На север граничи с Република Румъния, на изток с Черно море, на юг с Варненска област, на югозапад с Шуменска област и на северозапад със Силистренска област. На територията на областта са гранично-пропускателните пунктове: Кардам, Дуранкулак, Балчик и Йовково.

В състава на област Добрич са включени осем общини - Балчик, Генерал Тошево, Добричка, град Добрич, Каварна, Крушари, Тервел и Шабла. Специфична особеност за областта е наличието на община без административен център на своята територия - община Добричка, в която има само села, и община, съставена само от град-община град Добрич.



Към края на 2011 г. населените места в областта са 215, от които 6 са градове и 209 - села. В областта няма обезлюдени селища. В 15.3% от населените места живеят от 1 до 50 души. В градовете живеят 129 668 или 68.9%, а в селата - 58 420, или 31.1% от населението на областта. Разпределението на населението между градовете и селата в края на годината е резултат от неговото естествено и механично движение.

През 2011 г. в областта са регистрирани 1 862 родени деца, като от тях 1 843 (98.98%) са живородени. В сравнение с предходната година броят на живородените е нараснал с 16 деца. Коефициентът на общата раждаемост през 2011 г. е 9.8%, а през предходните 2010 и 2009 г. той е бил съответно 9.2% и 10.5%.

## **1.2. Кратка информация за Лумос България**

**Лумос** е международна благотворителна организация, която работи по проблеми, свързани с преодоляване на бедността и заболяемостта, насърчаване на образованието, подпомагане на детското здравеопазване и развитие, предотвратяване на жестокостта и малтретирането на деца по целия свят.

**Мисията** на Лумос е да се сложи край на системното институционализиране на деца в неравностойно положение.

**Целта** на Лумос е до 2030 г. всички деца в Европа да живеят в семейна среда или когато това е невъзможно – в специализирани услуги, където се посрещат нуждите им, зачитат се техните права и им се осигуряват условия за развитие на пълния им потенциал.

В момента организацията работи по програми в: Молдова, Чехия, Черна гора и България.

В България организацията работи от лятото на 2010 г. и дейността и се реализира в две основни направления:

1. Оказване на подкрепа на правителството и Държавната агенция за закрила на детето /ДАЗД/ в осъществяване на процеса на деинституционализация на услугите за деца в България;
2. Развитие на демонстрационни модели на деинституционализация на областно ниво в областите Варна и Добрич.

Във връзка с първото направление до момента екипът на Лумос активно подкрепя ДАЗД в реализирането на проект „Детство за всички“. Консултантите на фондацията участваха в оценките на децата от домовете за деца с умствена изостаналост (ДДУИ) и домовете за медико-социални грижи (ДМСГД). Със своята дейност Лумос България се опитва да подкрепи усилията и работата на специалистите с различни рискови групи деца и

младежи. През ноември 2011 г. Лумос организира в София Международна конференция, посветена на проблемите при работата и отглеждането на деца с хидроцефалия и спина бифида. На конференцията Министерство на здравеопазването обяви решението си да поеме цената на необходимите за лечението клапи, давайки възможност стотици деца да получат подкрепа и да останат при родителите си. Две години по-късно, на конференция в София, посветена отново на децата с хидроцефалия и техните семейства, беше отчетено, че за тези две години Фондът за лечение на деца е поел разходите по оперативното лечение на над 280 деца. Другата рискова група деца и младежи, с която организацията се ангажира, са т. нар. „лежащи деца“, които, поради своето увреждане, прекарват по-голямата част от денонощието в своите креватчета и са доста често с много ниско тегло и ръст. С помощта на британските партньори бяха разработени концепции за прилагане на ерготерапия, метода на Интензивното общуване и промяна на начина на хранене на децата, настанени в ДДУИ и ДМСГД. В момента тези концепции се прилагат в повечето ДДУИ в страната. Бяха проведени обучения по ерготерапия и физиотерапия, както и обучение на различни специалисти във връзка с комуникацията с деца с различни увреждания. Консултантите на Лумос участваха в изготвянето на анализ на нагласите на родителите на деца с увреждания, отглеждани в специализирани институции в страната. Резултатите от това изследване поставиха началото на един сериозен разговор за ролята на специалистите, съветващи майките да настаняват децата си в домове; подкрепата, от която семействата имат нужда, за да се гирижат за децата и драмата на родителите, които често нямат избор. На 15 ноември 2012 г. Лумос организира конференция „Ролята на семейството в процеса на деинституционализация“, на която бяха представени основните изводи от проведеното изследване на нагласите на родителите и редица добри практики при работата с родители на деца с увреждания от Уницеф, ИСДП, Сдружение „Самаряни“, Фондация „За нашите деца“ и Фондация „Надежда и домове за децата“ – България.

По второто направление Лумос работи в Добрич от 19 март 2012 г., когато бе сключен Меморандум за сътрудничество с Областна администрация – Добрич. Една от отговорностите на Лумос, според този меморандум (Чл. 5 (1)), е извършване на проучвания, оценки и анализи в област Добрич. През 2012 г. започна работата по анализите, които съдържат общ преглед на наличните статистически данни, свързани с услугите за деца, както и тенденциите и моделите в другите форми на грижа, а също и общ преглед на финансовите механизми и управленски структури в област Добрич. По същото време започна и работата по анализите в област Варна. За целта се ползваха инструменти за събиране на данни, разработени от експерти на организацията.

След като приключи дейността по събирането на данни и изготвяне на анализите, за което се ползваха инструменти, разработени от Лумос, през октомври 2013 г. се организира

интерактивен семинар, посветен на разработването на областни планове за действие за деинституционализация в област Добрич.

**Целта на Лумос в област Добрич** е оказване на подкрепа на местните власти за осъществяване на националната политика за деинституционализация на грижата за деца. В изпълнението на тази цел се оказва подкрепа на регионалните и общинските власти при реализирането на проект „Детство за всички“ в ДДУИ с. Крушари, общ. Крушари. Наред с обученията и супервизиите на пресонала на дома в Крушари беше подсигурен и следния допълнителен персонал:

- 3 детегледачи – от м. ноември 2012 г.;
- 4 дежурни детегледачи в почивни и празнични дни - от м. май 2013 г.;
- 1 инструктор по хранене – от м. септември 2013 г.;
- 1 медицинска сестра и 4 игротерапевти – от м. януари 2014 г.

Лумос се стреми и да оказва подкрепа на регионалните и общинските власти за планиране и разработване на новите услуги, които да заместят специализираните институции, както и да развива капацитета на местните власти, НПО и доставчиците на услуги за работа по деинституционализация на грижата за деца чрез обучения, супервизии и работни срещи. Ежегодно се организират и учебни посещения във Великобритания за запознаване с добри практики при предоставянето на услуги на деца в риск и техните семейства.

В област Добрич Лумос работи също така по програми за реинтеграция на деца от специализирани институции и превенция на изоставянето на деца. Освен че подсигурява финансирането на 2 допълнителни социални работници в ОЗД Добрич и ОЗД Генерал Тошево, Лумос участва в разработването и реализирането на програма за работа с биологични родители на територията на община Генерал Тошево. От месец юни 2013 г. работи по програма за реинтеграция на деца от ДМСГД Добрич (реинтегрирани са 5 деца).

### 1.3. Основни изводи и препоръки

В периода 2011 – 2013 г. влияние върху развитието на системата на социалните услуги оказват практическата реализация на държавната политика, насочена към подобряване на планирането, деинституционализацията на услугите за деца и предоставянето на повече услуги в общността за деца, възрастни хора и хора с увреждания. В резултат към декември 2013 г. броят на социалните услуги в общността в област Добрич за рисковите групи е 33, което представлява увеличение с 3 услуги спрямо 2010 г. По отношение на изпълнението на областната стратегия може да се направи извода, че тя се осъществява в рамките на **36%** от планираното за периода (Приложение № 7) – **2 специализирани институции са затворени, 4 от заложените 26 услуги са осъществени, 7 са в процес на изпълнение, за други е стартирала процедура по разкриване за 2014 г. За 18 от дейностите по изпълнение на Стратегията липсва информация (или е частична и непълна) за тяхното осъществяване. Това създава трудности не само по мониторинга на изпълнение на Стратегията, но и по отчитането на ефективността и резултатите за определените рискови групи – деца, възрастни и семейства.**

Посочените по-долу изводи и препоръки се отнасят до три основни области:

**Област 1: Деинституционализация и подобряване на качеството на услугите за деца**

**Област 2: Услуги за възрастни и стари хора**

**Област 3: Управление на услугите**

В част трета на настоящия доклад са посочени основните изводи и констатации по отношение изпълнението на основните приоритетни направления.

**Област 1: Деинституционализация и подобряване на качеството на услугите за деца и семейства:**

**Изводи и констатции:**

- Деинституционализацията на грижата за децата е заложена в Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България” и Плана за действие към нея и в този смисъл реализацията ѝ в област Добрич е **необратим процес**, който се отнася до закриване на институции и развитието на услуги в общността за деца в риск и техните семейства.
- Вследствие на реализацията на Националната стратегия и визията за деинституционализация на територията на област Добрич броят на **специализираните институции за деца е намалял наполовина**: две от общо четирите специализирани институции за деца са закрити (през 2012 г. е закрит ДДЛРГ „Дъга” за деца от 7 до 18 години в гр. Добрич, а през 2013 г. и ДДЛРГ „Добруджанче” за деца от 3 до 7 години в с. Овчарово).
- На територията на област Добрич **продължават да функционират две**

**специализирани институции за деца** - Дом за медико-социални грижи (ДМСГД) в гр. Добрич и Дом за деца с умствена изостаналост с. Крушари, общ. Крушари. ДМСГД Добрич не е включен в осемте пилотни домове за медико-социални грижи за деца, за които Планът предвижда пилотно реструктуриране в рамките на проект „Посока семейство“. В процеса на работа по доклада община Добрич представи пред звеното по мониторинг писмената позиция на МЗ, която предвижда закриване на ДМСГД Добрич без ангажиране за срокове и със забраната сградата да се отдава за други услуги.<sup>1</sup> Тази позиция създава трудности пред намеренията на местната администрация за създаване на социални услуги в общността, които да посрещнат нуждите на семейства с деца от 0 до 3 години.

- За **подобряване на благосъстоянието на децата с увреждания** - най-уязвимите и в най-голяма степен застрашени от социално изключване, по Плана за действие към Националната стратегия за деинституционализация се реализира проект „Детство за всички“ („Да не изоставим нито едно дете“) на ОП „РЧР“ 2007 – 2013 г. На територията на област Добрич проектът е насочен към извеждането на всички деца и младежи, настанени в ДДУИ с. Крушари, общ. Крушари и децата с увреждания над 3 години, настанени в ДМСГД гр. Добрич (**11 деца към 1.01.2014 г.**).
- Новите резидентни услуги по проект „Детство за всички“ са определени с Националната карта на **резидентните и съпътстващите услуги**, изготвена в рамките на проекта след приемане на регионалната стратегия. В известна степен това обстоятелство **поставя предизвикателства пред интегрирането на тези услуги в създадената и планирана за развитие система на услуги на областно ниво.**
- За успеха на деинституционализацията на грижите за децата и младежите от специализираните институции, които ще бъдат преместени в нови алтернативни услуги (ЦНСТ и ЗЖ) от решаващо значение е създаването на съпътстващи услуги. Към момента на изготвяне на настоящия доклад няма яснота, относно **осигуряването на финансиране за разкриване на съпътстващите услуги**. Липсата или ограничеността на услуги, които да отговорят на конкретните потребности на всяко дете може да доведе до **възпроизвеждане на институционалния модел в новите резидентни услуги.**
- Предоставянето на социални услуги за деца и младежи в риск в общността е един от най-успешните начини за подкрепа на децата и семейството за предотвратяване на изоставянето и negliжирането на деца. В област Добрич социалните услуги в общността за деца и младежи в риск и техните семейства са развити в **гр. Добрич и частично в три от останалите общини**. Тези услуги **изцяло отсъстват в общините Генерал Тошево, Добричка, Каварна и Тервел.**
- Мониторингът показва, че на този етап отделните услуги все още **не успяват да работят като част от голямата система от услуги** на територията на общината и областта, което създава предпоставки за намаляване на качеството на подкрепата на уязвимите групи. Проучването показва, че при работа по случай, фокусът е

---

<sup>1</sup> ПРОТОКОЛ от Заседание на Разширен екип на Звено за мониторинг и оценка на Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Добрич (2011 - 2015 г.)



обърнат основно **към конкретното дете, и недостатъчно се отчита необходимостта от подкрепа на цялото семейство и средата около него**, което от своя страна носи рискове както за краткосрочност на постигнатите резултати, така и рискове за увеличаване на броя на случаите на настаняване на деца в институции.

- Като основа за създаване на мрежа от услуги е планирано разкриването на Центрове за обществена подкрепа (**ЦОП**) във всяка една община в областта. В края на периода на мониторинга, поради различни причини **не са разкрити планираните** за 2012 и 2013 г. Центрове за обществена подкрепа в гр. Генерал Тошево, гр. Каварна, с. Крушари, гр. Тервел и гр. Шабла.
- Промяна се наблюдава и при планирания капацитет на новоразкрития ЦОП в гр. Балчик (15 при планирани 40 места), за който има осигурено устойчиво финансиране.
- Подкрепата за децата и семействата в риск, живеещи в малките и отдалечените населени места, е слабо застъпена, поради ограниченото предоставяне на **мобилни социални услуги**. През 2011 г. община Добричка е реализирала ЦОП с изцяло мобилна работа чрез проектно финансиране, а в последствие с местни приходи за период от 1 г. и 11 м. След това няма **осигурена устойчивост на услугата** като държавно делегирана дейност, което води до риск редица деца и семейства в общината да не получават подкрепата, от която се нуждаят.
- Развитието на **интегрирани услуги за ранно детско развитие** е сред ключовите мерки в подкрепа на децата и семействата, заложен в Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 и в Националната програма за развитие на България 2020. За превенция на социалното изключване и изолация и намаляване на бедността на деца и семейства в риск в Стратегията е заложено осъществяването на инвестиции в ранното детско развитие в **общностни центрове в половината (четири) от общините** в област Добрич по проект „Социално включване” на МТСП. Предоставянето на услугите (за ранно детско развитие, за ранна интервенция на уврежданията, за превенция на рисковете в ранна детска възраст, за по-добра училищна готовност, за подобряване на семейната среда и др.) **не е стартирало** до първата четвърт на 2014 г., което съществено възпрепятства разширяването на мрежата от социални услуги и мерки за подкрепа на уязвимите семейства и децата.
- По отношение на **услуги за деца и младежи с психични проблеми проучването показва, че не е** постигната промяна и продължават да липсват подходящи дейности за подкрепа на тази група в общността.
- Успешното реализиране на процеса по деинституционализация на децата е в пряка връзка с изпълнявания проект „И аз имам семейство” в партньорство между АСП и общините Балчик, Добрич и Добричка, който предоставя възможност за развитие на алтернативна семейна среда и грижа за децата. Наред с безспорните резултати в развитието на **приемната грижа** по проекта, като цяло в област Добрич се наблюдава **дефицит на приемни семейства за новородени деца и деца с увреждания**, което рефлектира негативно върху структурираните действия

на заинтересованите страни, свързани с превенция на настаняването в институция.

- По отношение на **деца, жертви на насилие** или в риск от насилие по време на мониторинга бе установено, че комуникацията и ефективността на взаимодействието на участниците в Координационния механизъм при случаи на насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция **е подобрена**. В същото време основен проблем при реализиране на взаимодействието е непоемането от всички страни на отговорност в работата по отделните случаи.

#### **Основни препоръки:**

- Да се продължи реализацията на Националната стратегия и визия за деинституционализацията на грижите за децата и младежите на територията на област Добрич до окончателното **закриване на специализираните институции за деца** и заместването им от нови алтернативни услуги за подкрепа на деца и семейства в общността и създаването на необходимите съпътстващи услуги<sup>2</sup>.
- За осигуряването на устойчивост на процеса на деинституционализация, освен закриване на специализираните институции, е необходимо развитието на мрежа от социални услуги в общността, която да отговори на специфичните потребности на децата и семействата в риск.
- По отношение на децата и младежите с увреждания в институции в област Добрич включени в проект „Детство за всички“ е необходимо да се осигури:
  - Подготовка на децата и младежите, която да гарантира тяхното **безпрепятствено преместване и здравословно адаптиране** в новите услуги в общността;
  - Подкрепа и интегриране в общността чрез осигуряването на необходимите **съпътстващи услуги** в гр. Добрич, гр. Балчик и с. Крушари.
- В общините Генерал Тошево, Добричка, Каварна и Тервел е необходимо да се **развият на практика** планираните услуги в общността, за да се гарантира посрещане на нуждите от подкрепа на основни групи от деца в риск и техните семейства.
- С цел да се гарантира минимален пакет от услуги за деца в риск и техните семейства да се продължи разширяването на мрежата от услуги за деца в риск и техните семейства в общността за **всички общини**.
- С оглед на подобряване на качеството на предоставяните услуги да се развият и утвърждават подходи и практики на работа по случаи, насочени към подкрепа на **семејството и заобикалящата го среда**.
- Да се осигури достъп до социални услуги на деца в риск и техните семейства, живеещи в малки и отдалечени населени места чрез **развитието и предоставянето на мобилни социални услуги**.

---

<sup>2</sup> Тъй като закриването на специализираните услуги се свързва със създаването на нови резидентни услуги (ЦНСТ, ЗЖ), които да заместят институциите, изключително важно е около алтернативните резидентни услуги да се създават **съпътстващи услуги**, които да имат достатъчно капацитет и ресурс да работят с децата/ младежите, които ще бъдат настанени в ЦНСТ/ ЗЖ. В противен случай има риск от **възпроизвеждане на институционалния модел**, т.е. новите резидентни услуги ще се превърнат в мини институции, в които децата отново ще бъдат принудени да прекарват цялото си време.

- Развитие на **интегрирани услуги за ранно детско развитие** като ключова мярка за подкрепа на децата и семействата, заложена в Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 и в Националната програма за развитие България 2020.
- Разширяване на услугата **приемна грижа за деца от 0 до 3 години и деца с увреждания** на областно ниво като алтернатива на институционалната грижа и като услуга за превенция.
- Развитие на възможности за предоставянето на **услуги и дейности за психично здраве** за деца и младежи на областно ниво.
- За подобряване на взаимодействието между участниците в Координационния механизъм при работа по случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, препоръчително е да се осигури специализирано съвместно обучение на местно ниво, насочено към споделяне на добри практики, повишаване на мотивацията, намаляване на стреса и подкрепа на специалистите, работещи по случаите с деца. По отношение на осигуряването на подходящи условия за разпит на деца, станали жертва на насилие, е необходимо **обзавеждане на Синя стая за изслушване**, като това би довело до значително подобряване на качеството на услугите за деца, жертва на насилие.

## Област 2: Услуги за възрастни и стари хора

### Изводи и констатации:

- За осигуряването на условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания и старите хора в семейна среда е постигната промяна в съотношението между предоставяните типове социални услуги. При заложена промяна 10:1 на ползвателите в полза на услугите в общността е постигнато съотношението между социалните услуги, предоставен в общността и социалните услуги, предоставяни в специализирани институции **5:1**.
- Въпреки непълнотата на информацията по време на мониторинга може да се предполага, че са осигурени услуги, подкрепа и грижи в домашна среда за **минимум една трета** (около 5 %) от планираните 15% от старите хора в областта.
- Подобрена е грижата за около **14% от старите хора и възрастните с деменция**, настанени в преустроени и ремонтирани домове.
- В периода 2011 – 2013 г. в област Добрич е **закрит един Сезонен дом за стари хора** в община Балчик и разкрит един в община Тервел, с което общият брой на специализираните институции за възрастни остава **непроменен**. Срокът за разкриване на планираните домове за стари хора в общините Балчик, Г. Тошево и Шабла е 2015 г.
- Мрежата от социални услуги в семейна или близка до семейната среда, която е условие за подкрепа на уязвимите групи възрастни хора и хора с увреждания,

както за превенция на риска, така и за справяне с последиците, **не е постигнала развитие** в достатъчна степен.

- Не са използвани възможностите за разкриване на **Центрове за настаняване от семеен тип** за възрастни с умствена изостаналост, за възрастни с психични разстройства и Защитени жилища за лица с психични разстройства по операция „Живот в общността“.
- По отношение на самотните и бездомните лица, които са най-уязвимата група възрастни, не е постигнато планираното разкриване като държавно делегирана дейност на **приют за възрастни**. Мъжете от тази рискова група могат да ползват Центъра за временно настаняване в гр. Добрич, финансиран от Фондация „Ръка за помощ“. За жените и семействата не е осигурена подкрепа на този етап.
- При мониторинговото проучване не е получена информация дали общините в област Добрич са планирали дейности, различни от разкриването на социални услуги, резидентен тип за решаването на проблеми, в т.ч. за липсата на жилища, за определени рискови групи.
- Социални услуги в дневни центрове и центрове за рехабилитация за възрастни с увреждания ЦСРИ (физически, умствени и психични) се **реализират в областния и един от общинските центрове (Шабла)**. Планираните ЦСРИ в общините Г. Тошево, Каварна и Крушари, Дневен център за възрастни в община Г. Тошево и Дневен център за възрастни с увреждания в гр. Тервел (с мобилен тип услуга), които биха осигурили минимален набор от социални услуги за възрастни хора и хора с увреждания, **не са разкрити**.
- Услугите, предназначени за **лицата в надтрудоспособна възраст и услугите за възрастните с увреждания**, са развити приоритетно. От една страна това е свързано с високия относителен дял на хората в надтрудоспособна възраст и повишените потребности на двете целеви групи, а от друга - с приоритетната политика на развитие на тази група услуги през периода на мониторинга.
- Социалните услуги като „домашен социален патронаж“, „домашен помощник“, „социален асистент“, „личен асистент“, обществена трапезария; клуб на пенсионера са развити на **територията на всички общините** в областта. В община Тервел липсва услугата домашен помощник. Въпреки че тези услуги достигат до по-голям брой нуждаещи се лица спрямо 2010 г. и допринасят за подобряване качеството на живот на старите хора и хората с увреждания, постигнатият обем и обхват **не отговарят в достатъчна степен на реалните потребности на общността**. Показателен в това отношение е големият и нараснал в периода 2011 – 2013 г. брой на чакащите за настаняване в специализирани институции за възрастни и хора с увреждания. Освен това при предоставянето на услуги на проектен принцип, одобрението и прекъсванията обхващат голям времеви период, което поставя в риск потребителите и семействата им.
- Социалните услуги **„личен асистент“, „социален асистент“ и „домашен помощник“** се изпълняват по Националната програма „Асистенти на хора с увреждания“, схеми и проекти в рамките на ОП „РЧР“ 2007 - 2013 г. или като общинска дейност (Община Добричка, „Социален асистент“ 07.11.2012 г. -

31.12.2013 г.). В края на 2013 г. броят на наетите по НП „АХУ“ и проект по ОП РЧР лични асистенти, които полагат грижи за деца и възрастни с увреждания, е увеличен два пъти спрямо броя им в началото на 2011 г.

- При **домашните социални патронажи** е постигнато увеличение на капацитетите със 160 от планираните 295 места до 2015 г. или с повече от половината. За 2014 г. Община Балчик е осигурила финансиране за разширяване на капацитета с 50 места.
- Финансираните от Фонд „Социална закрила“ **обществени трапезарии** във всички общини в област Добрич през есенно – зимния период, а за 2013 г. - целогодишно, са показателни за успешното партньорството между държавната и местните власти и за ангажимента на общинските администрации към самотно живеещи лица и семейства, получаващи минимални пенсии, бездомните, социално слабите и лицата без доходи и без близки, които да се грижат за тях.
- Мрежата от читалища и клубове **на пенсионера/инвалида**, които изпълняват някои социални функции, близки до услугата Дневен център за възрастни хора, е **развита на територията на всички общини**. Поради нуждата от такива дейности в почти всички населени места продължава разкриването на нови клубове.

#### **Основни препоръки:**

- За поетапното закриване в следващите двадесет години на специализираните институции за възрастни хора и хора с увреждания (ДВУИ с. Българево, общ. Каварна, ДВД с. Опанец, общ. Добричка, ДСХ гр. Добрич, общ. Добрич, ДСП с. Добрич, общ. Крушари и ДСХ с. Полковник Савово, общ. Тервел) в изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа могат да се използват възможностите по Проект РСПСУРР за **извършване на оценка на специализираните институции**, обобщаване на данните и изготвяне на Анализ за състоянието на институциите за възрастни хора, който да бъде **основа при изготвянето на следващата Областна стратегия** за развитието на социалните услуги в област Добрич.
- За превенция на риска и за справяне с последиците при уязвимите групи възрастни хора и хора с увреждания е необходимо да продължи развитието на мрежата от социални услуги в семейна или близка до семейната среда.
- Услугите в общността като **„личен асистент“**, **„социален асистент“** и **„домашен помощник“**, предназначени за **лицата в надтрудоспособна възраст и възрастните с увреждания да продължават да бъдат** приоритет в политиката на развитие на тази група услуги.
- С цел увеличаване на броя на старите хора, получаващи грижа в домашна среда **да продължи** планираното увеличение на капацитетите на домашните социални патронажи и разширяване на обхвата на дейностите.
- Да продължи разширяването на мрежата от читалища и клубове на пенсионера/инвалида идентифицирани като **успешни начини за подкрепа на тези рискови групи** и с цел осигуряване на достъп в повече населени места.

- За подкрепа на една от най-уязвимите групи възрастни е необходимо да бъде **осигурена услуга** за задоволяване на базовите потребности на самотните и бездомни жени.
- Да **продължи партньорството** между държавната и местните власти за подкрепа чрез обществени трапезарии на самотно живеещи лица и семейства, получаващи минимални пенсии, бездомните, социално слабите и лицата без доходи и без близки, които да се грижат за тях.

### Област 3: Управление на услугите

#### Изводи и констатации:

- В края на 2013 г. организациите с опит в управление на услуги в област Добрич са: БЧК, „Център за психично здраве д-р П. Станчев” ЕООД гр. Добрич, Фондация „Ръка за помощ”, „Соник старт” ООД. Въпреки това, възлагането на управлението на социалните услуги на външни доставчици все **още е ограничено**.
- Планираният **Регионален център за развитие на човешките ресурси** като орган, който ще координира и подпомага осъществяването на Стратегията **не е създаден**. Част от планираните дейности се изпълняват по проект „Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално равнище“, осъществяван с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.
- Въпреки че представители на общинските администрации, доставчиците на услуги и ДСП са обучавани, все още не е решен проблема с подготовката, достатъчните обучения и периодичните супервизии в сферата на социалните услуги. Обученията се провеждат епизодично, предимно от НПО или в рамките на различни проекти, което води до рискове персоналът, от който зависи качеството и нивото на предоставяните услуги, да не се чувства достатъчно подготвен и сигурен да реализира на практика идеите за социално включване и подкрепа на различни уязвими групи.
- Не винаги и не за всяка дейност е налична информация за осъществяването на дейностите, заложи по стратегията – това създава трудности както за проследяване на изпълнението на стратегията, така и за анализ на различните елементи и особености на предоставянето на социални услуги за уязвими групи.
- социални услуги за уязвими групи.

#### Основни препоръки:

- С оглед **подобряване на качеството** на предоставяните и разработване на нови социални услуги, съобразно нуждите на рисковите групи и общността:
  - Да се продължи партньорството между общините в област Добрич за **постигане на взаимодействие** между различните публични и социални

сектори – социални услуги и подпомагане, образование, здравеопазване, заетост, инфраструктура и жилищна среда предвид комплексния характер на проблемите на хората в риск;

- **Да се използва** експертизата, опита, иновативните подходи, идентифицираните добри практики и изследователската дейност по деинституционализация на неправителствените организации относно мерките, дейностите и инициативите за постигане на целите на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България“;
  - **Да се прилага** подхода и практиката на **междуинституционалното сътрудничество** при планирането, разработване и предоставянето на социалните услуги;
  - **Да се повиши дела на участие на потребителите** в процесите на вземане на решение за вида и начина на предоставяне на услугите в общността;
  - **Да се гарантира** включването на ползватели на услуги в процеса на **вземане на решения** и правене на избор за оказваната им подкрепа в рамките на социалната услуга;
  - **Да се разшири** възлагането на управлението на социалните услуги на **външни доставчици**;
  - Да се създаде **механизъм** за вземане на решения по случаи, които водят до **рисковете от раздяла на децата от семействата им** – в сферата на социалните услуги, социалното подпомагане, здравеопазването, образованието, заетостта;
  - Да се проучат и използват възможностите за **използване на доброволци** при работата и предоставянето на услуги на различни уязвими и рискови групи.
- С оглед на **осигуряване на устойчивост на финансиране** на действащите и планираните социалните услуги полезно би било:
    - **Да се използват** възможностите по Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси“, както и прилагането на модела на кръстосано финансиране по взаимнодопълващ се начин между отделните Оперативни програми за **продължаване на процеса на деинституционализацията на грижата за децата** през новия програмен период 2014 - 2020 г.;
    - **Да се подготвя процеса на прехвърляне на средствата за издръжка от закриващите се специализираните институции към новите услуги**, които се разкриват в общността чрез участие в разработване на финансов механизъм и правила за прилагането му на областно ниво;
  - С оглед **развитието на капацитета на човешките ресурси**, ангажирани с управление и предоставяне на социалните услуги:

- **Да се използват възможностите** по проект „Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално равнище“, осъществяван с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за реализиране на планираните в Стратегията дейности, в т. ч. за **обучение на представители на доставчици на социални услуги и техните служители; социални работници; работещи в сферата на социалните услуги; служители в публични институции, ангажирани с процеса на разработване и изпълнение на политиката в областта на социалните услуги (ДАЗД, АСП, областна и общински администрации и др.);**
  - **Да се осигуряват достатъчно въвеждащи и надграждащи обучения, обмяна на опит и добри практики** за различните нива на персонала, въвлечен в предоставянето на социални услуги, за специалистите, ангажирани с администрирането, управлението и директното предоставяне на социалните услуги и работата с различни групи ползватели на социални услуги в област Добрич;
  - Да се разшири практиката за осъществяване на **външна индивидуална и групов супервизия**, като елемент от системата за управление на човешките ресурси и като средство за подобряване на качеството на предоставяните услуги.
- **С оглед оптимизиране на процесите по мониторинг и оценка на Стратегията и подпомагането на процесите на планиране:**
    - **Да се актуализира системата от възможни индикатори** за проследяване на процесите на общинско и областно ниво и обхващане както на функциониращите социални услуги и дейностите в тях, така и процесите на социално включване на различните целеви групи;
    - **Да се подобри системата за събиране и анализ на информация** по отношение на изпълнението на заложените дейности по стратегията, както и за изпълнението на други дейности в сферата на създаване и предоставяне на услуги за уязвими групи.



#### 1.4. Методология

Мониторингът на Областната стратегия за развитието на социалните услуги в област Добрич е извършен в периода декември 2013 - март 2014 г. Водещи в наблюдението и оценката са принципите за законност; надеждност и предсказуемост на дейността; откритост; отчетност и контрол; ефективност и ефикасност; партньорство със заинтересованите страни и синхрон и съвместимост между отделните политики.

В хода на наблюдението са използвани следните изследователски инструменти:

- **Кратък преглед и анализ на съществуващите документи** – Краткият преглед включва документи, свързани с планирането и реализирането както на социалните услуги, така и на пакет от общински политики и хоризонтални мерки за социално включване, насочени към устойчиви решения на проблемите на рискови групи. Екипът по мониторинг направи анализ на предоставената информация от всички доставчици на социални услуги по предварително изготвени и предоставени форми, както и различни справки и доклади от общинските администрации, справки от РДСП, дирекциите „Социално подпомагане“, обслужващи съответните общини, НПО, информация, събрана в рамките на проект „Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално равнище“, финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Обобщена и детайлна информация за изпълнението на стратегическите цели, описана в настоящия доклад, е събрана и предоставена от основния екип на ЗМО.
- **Индивидуални, полуструктурирани интервюта** – Полуструктурираните интервюта обхващат представители на целеви групи и преки потребители, преки изпълнители на дейности, ръководители на социални услуги и външни специалисти. Целта на въпросите в полуструктурираните интервюта е да се събере информация за вида и качеството на предоставяните услуги и подкрепа; за трудностите в изпълнението на услугите, възможностите за усъвършенстване, нуждите от обучение и развитие на човешките ресурси.  
Интервютата бяха предварително договорени с респондентите, за да се определят подходящи места и време. Интервютата са проведени от екип от 3 външни експерти/консултанти и траеха по 40 - 60 минути. Подборът на социалните услуги, в които са проведени интервюта, цели да осигури представителност на качеството на услугите, предоставяни както в общността, така и в специализираните институции. Проведени са интервюта с 154 души (65 ползватели на социална услуга, 22 роднини и близки, 43 персонал, 15 директори и 9 външни специалисти).
- **Фокус-групи** – Проведени са 5 фокус-групи, като всяка е ръководена от член на екипа за мониторинг и оценка. Участниците в тях са запознати с целите на фокус-групата и как ще бъдат използвани данните. Фокус-групите включваха родители от

ДЦДУ гр. Добрич, екип на ЦСРИ гр. Добрич, клиенти на ПЖ гр. Добрич, ЦНСТ 3 гр. Добрич и ДСХ с. Полковник Савово.

## **2. Областна стратегия и изпълнението ѝ в периода 2011 – 2013 г.**

### **2.1. Резюме на цялостната стратегия – нейните цели, срокове и отговорности**

От 2003 г. социалните услуги в България са децентрализирани и водеща роля за разкриването им придобиват общините. През м. февруари 2010 г. са направени промени в Закона за социално подпомагане (Обн. ДВ. бр. 56 от 19 май 1998 г., изм. ДВ. бр. 15 от 23 февруари 2010 г.). С чл. 19. (Изм. - ДВ, бр. 120 от 2002 г., в сила от 01.01.2003 г., изм. - ДВ, бр. 15 от 2010 г.) е въведено задължение на областните управители да организират разработването и да утвърждават стратегии за развитие на социалните услуги на областно ниво за 5 годишен период, съгласувано с регионалните дирекции за социално подпомагане.

Промените в Закона за социалното подпомагане и Правилника за неговото прилагане регламентират разработването на Стратегии за развитие на социалните услуги на областно и на общинско ниво, въз основа на задълбочени анализи на потребностите от социални услуги във всяка община на територията на съответната област. Създаде се законовата рамка за разработване и изпълнение на взаимосвързани областни и общински стратегии за развитие на социални услуги, като инструмент за по-тясна връзка между равния достъп, качеството и финансовата устойчивост на социалните услуги и обвързване на развитието им с адекватни финансови ресурси.

Стратегията за развитие на социалните услуги<sup>3</sup> в област Добрич за периода 2011 - 2015 г. е разработена като секторна политика под координацията на областна администрация с партньорството на всички заинтересовани страни в областта (областна администрация, РДСП, общински администрации и съвети, структури на АСП, местни структури на централната държавна власт, социални услуги, НПО и други) и е съгласувана с Регионална дирекция за социално подпомагане – Добрич. Този иновативен за България подход си поставя за цел изграждането на по-ефективна и ефикасна система за предоставяне на социални услуги и използване на структурните фондове на Европейския съюз.

Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Добрич (2011 - 2015 г.) е утвърдена от Областния съвет за развитие като неразделна част към актуализираната Стратегия за развитие на област Добрич. Решението е взето на заседание от 28.10.2010 г.

В георграфски аспект Областната стратегия за развитие на социалните услуги обхваща общините на територията на област Добрич (Балчик, Генерал Тошево, Добрич, Добричка, Каварна, Крушари, Тервел, Шабла) като определя областната рамка и параметрите на социалните услуги на територията на всяка от общините. Стратегията проектира развитието както на социалните услуги, така и на пакет от общински политики и

---

<sup>3</sup> Процесът на областното планиране в област Добрич и в цялата страна бе подкрепен от УНИЦЕФ чрез поредица от обучения, консултации, методическа и техническа помощ.

хоризонтални мерки за социално включване, насочени към устойчиви решения на проблемите на рискови групи. Общинските съвети на осемте общини в област Добрич са приели и отговарят за изпълнението на стратегии и годишни планове за развитието на социалните услуги на общинско ниво. Тези документи са в унисон с утвърдената Областна стратегия, която ще се изпълнява на областно и общинско ниво с усилията на всички заинтересовани страни в съответствия с техните компетенции, идентифицираните потребности на рисковите групи и планираните дейности за посрещането им.

Областната стратегия за социални услуги в област Добрич отразява желанието на всички участници за „превръщането на област Добрич в област с изградена мрежа от достъпни и качествени социални услуги, осигуряваща възможност за повишаване на качеството на живот на всички деца и лица, попаднали или живеещи в риск, чрез предоставяне на пълноценна грижа и създаване на условия за реално включване”<sup>4</sup>. За основна ценност на стратегията е прието „правото на всяко човешко същество да развие максимално своите възможности, без оглед на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение”<sup>5</sup> като следва основните човешки права, утвърдени в международните документи и конвенции.

Приоритетите, целите и дейностите на стратегията произтичат от заключенията и препоръките от цялостен анализ на ситуацията и потребностите на рисковите групи в област Добрич, изготвен през 2010 г. Основните изводи от този анализ са посочени в табл. 1

В съответствие с идентифицираните потребности на рисковите групи и необходимостта от намеса за решаване на критичните социални проблеми в Областната и общински стратегии са изведени 4 ключови приоритетни направления (Табл. 2):

---

<sup>4</sup> Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Добрич (2011 – 2015 г.)

<sup>5</sup> Пак там

ПО ОТНОШЕНИЕ НА УСЛУГИТЕ ЗА ДЕЦА	ПО ОТНОШЕНИЕТО НА УСЛУГИТЕ ЗА ВЪЗРАСТНИ С УВРЕЖДЕНИЯ И СТАРИ ХОРА
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Специализираните услуги за деца са 4, но броят на децата, ползващи услуги в общността е значително по-малък от тези, ползващи институционален тип услуги. Въпреки намаляващия брой на настанявания, все още има случаи, при които децата се настаняват поради бедност на семействата.</li> <li>• Услуги в общността за деца са развити основно в Община Добрич. Няма гарантиран набор от услуги по превенция на риска за деца и семейства с изключение на община Добрич.</li> <li>• Приемната грижа е неразвита (с изключение на община Добрич), настаняването при близки и роднини е недостатъчно използвано като ресурс за отглеждане на децата.</li> <li>• Липсват услуги за деца и младежи с психични проблеми и жертви на насилие и трафик.</li> <li>• Децата с увреждания в селските райони остават извън подкрепа в семейна и близка до семейната среда.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Броят на чакащите за настаняване в специализирани институции за възрастни и хора с увреждания е голям.</li> <li>• Недостатъчно развити са услугите от резидентен тип за възрастни с увреждания.</li> <li>• Липсват услуги в семейна среда за възрастни с увреждания, с изключение на областния център и един общински център.</li> <li>• Липсват услуги за подкрепа на възрастни, самотни и бездомни лица.</li> <li>• Във всички населени места работят читалища и клубове на пенсионера, които изпълняват някои социални функции, близки до услугата Дневен център за възрастни хора.</li> </ul>

Таблица № 1

Приоритетно направление	Обща цел	Специфични цели
Развитие на услуги в общността за превенция на деца и семейства в риск, преодоляване на социалното изключване и изолация.	Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи. Подкрепа за интегритета на семейства и общности.	<i>Разширяване на мрежата от социални услуги и мерки във всички общини в областта за подкрепа на уязвимите семейства и децата, за предоставяне на добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата и индивидуално развитие.</i>
		<i>Създаване на нови социални услуги и увеличаване на капацитета на съществуващите услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа.</i>
		<i>Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждания.</i>
Деинституционализация и подобряване на качеството на резидентната грижа.	Намаляване на дела на децата и възрастните, настанени в специализирани институции.	<i>Закриване/трансформация на всички специализирани институции за деца и възрастни на територията на областта.</i>
		<i>Настаняване на децата от институции в различни форми на семейна грижа.</i>
		<i>Създаване на нови социални услуги от резидентен тип със среда близка до семейната, за децата, които не могат да бъдат изведени в семейна среда. Подобряване на качеството на съществуващите услуги от резидентен тип.</i>
		<i>Подпомагане на социалната интеграция на младежите, напускащи ДДЛРГ гр. Добрич.</i>
		<i>Да се намали броя на хората с увреждания в специализирани институции чрез развитие на алтернативна резидентна грижа от семеен тип.</i>
		<i>Подобряване качеството на живот на потребителите в специализираните институции за възрастни с увреждания.</i>
Развитие на социални услуги в общността за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение	Създаване на условия за социално включване и интегриране на максимален брой хора от общностите в неравностойно положение, уязвимите групи и индивиди в област Добрич.	<i>Да се осигурят условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания и старите хора в семейна среда.</i>
		<i>Да се осигури достъп до развитие за етническите общности в неравностойно положение и уязвими групи.</i>
		<i>Да се създадат условия за реинтеграция на рискови общности, индивиди и уязвими групи с рисково и зависимо поведение.</i>
Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот	Да се подобри качеството на живота на старите хора във всички населени места в областта.	<i>Развиване на мрежата от социални услуги за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.</i>
		<i>Подобряване на качеството на живот на стари хора, които са в невъзможност да се справят сами с живота си.</i>

Функционалните приоритетни направления, които подпомагат ефективното изпълнение на основните дейности в Областната стратегия обхващат развитие на човешките ресурси и изграждане на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

За осъществяването на визията на Областната стратегия във всяко от избраните приоритетни направления са планирани услуги и мерки на областно и общинско ниво, които очертават общата картина на развитието на мрежата от социални услуги в област Добрич за периода 2011 - 2015 г. (Виж Приложение № 1 Обобщена таблица за планираните услуги в област Добрич за периода 2011 – 2015 г.)

На областното ниво планираните услуги целят да постигнат надграждане на съществуващите такива със специализирани дейности и ще обхващат всички общини от област Добрич.

На общинско ниво услугите включват предимно превантивни услуги и мерки, като за център на мрежата от социалните услуги за деца и семейства се предвиждат центрове за обществена подкрепа

## 2.2 Изпълнение на стратегията и напредък по постигането на заложените цели

Приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на деца и семейства в риск, преодоляване на социалното изключване и изолация.

**Обща цел 1.** Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи. Подкрепа за интегритета на семейства и общности.

**Специфична цел 1.1.** Разширяване на мрежата от социални услуги и мерки във всички общини в областта за подкрепа на уязвимите семейства и децата, за предоставяне на добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата и индивидуално развитие.

**Мярка 1.1.1.** Предоставяне на подкрепа на поне 30% от уязвимите семейства и деца в Центрове за обществена подкрепа.

**Дейност 1.1.1.1.** Продължаване и разширяване на дейността на трите центъра за обществена подкрепа в община Добрич-град и осигуряване на услуги от мобилни екипи.

### ИЗПЪЛНЕНИЕ

Центърът за обществена подкрепа - 1 (управляван от БЧК) и Центърът за обществена подкрепа – 2 предоставят услуги в общността с цел подкрепа на семейства и деца в риск, превенция на изоставянето и повишаване на родителските умения. ЦОП е услуга, предоставяща въвеждащо и/или продължаващо обучение на приемни семейства, кандидат-осиновители и семейства на роднини или близки в подготовката им да приемат дете и да осигурят качество на грижа, отговарящо на стандартите за услуги за деца. Обхватът на дейностите в ЦОП 1 и ЦОП 2 е разширен като е осигурена подкрепа съответно за над 150 деца и 200 семейства от рискови групи годишно. Не са предоставяни услуги от мобилни екипи.

Услугите, предоставяни от ЦОП на Фондация „Ръка за помощ“ включва дейности по превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадането от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучения в личностни и социални умения на деца, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на кандидати за приемни родители, консултиране и подкрепа на приемни родители. Част от услугите на Центъра в областта на превенция на изоставянето на деца в институции са изнесени на терен, като работата със семействата се провежда в домовете им. От началото на 2014 г. в Центъра е стартирала нова практика за ранно идентифициране на случаи с опасност от изоставяне или negliжиране на деца, като за целта са въввлечени здравните медиатори, работещи на територията на Добрич и теренен сътрудник, част от екипа на ЦОП.

**Дейност 1.1.1.2.** Разкриване на нов Център за обществена подкрепа във всяка община в областта с предоставяне на мобилна услуга:

- Център за обществена подкрепа в гр. Балчик с капацитет 40. Предвижда се увеличаване на капацитета на 50 до 2015 г.



- Център за обществена подкрепа в гр. Генерал Тошево с капацитет 20.
- Център за обществена подкрепа в община Добричка с капацитет 50.
- Център за обществена подкрепа в гр. Каварна с капацитет 30.
- Център за обществена подкрепа в с. Крушари с капацитет 50.
- Център за обществена подкрепа в гр. Тервел с капацитет 50. Предвижда се увеличаване на капацитета на 70 до 2015г.
- Център за обществена подкрепа в гр. Шабла с капацитет 20.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Планираният за 2012 г. ЦОП (с мобилна услуга) в община Балчик е разкрит през месец септември 2013 г. с капацитет 15 места. (Дейност 3.2.1.4.)

Планираните центрове за 2012 г. в общините Генерал Тошево, Каварна и за 2013 г. в общини Крушари (по ОП, проект на ДАЗД), Тервел и Шабла не са разкрити. Общинският съвет на Каварна е приел решения за създаване на ЦОП като държавно делегирана дейност от м. Септември 2014 г.

През 2011 г. в община Добричка е реализиран проект за ЦОП по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” с продължителност 11 месеца. През 2012 г е създаден ЦОП с мобилна услуга, финансиран от общинския бюджет за срок от 1 година. След приключване на проекта, услугата не е получила финансиране като държавно-делегирана дейност. (Дейност 3.2.1.4.)

В община Каварна в приетия през 2013 г. „Годишен план за развитие на социалните услуги в община Каварна през 2014 г.” е планирано разкриване на ЦОП.

**Мярка 1.1.2 Осъществяване на комплексна програма за ранно детско развитие с обхват на поне 40% от уязвимите семейства и деца.**

**Дейност 1.1.2.1.** Превенция на нежелана и ранна бременност, както и семейно планиране в ЦОП в общините в областта, общностните центрове за деца и семейства, училища, Първичен здравен център в гр. Добрич с участието на РИОКОЗ, лични лекари, здравни медиатори, педагогически съветници и други ангажирани с проблематиката специалисти.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

За периода 2011 – 2013 г. здравните медиатори, които осъществяват дейност на територията на общини: Добрич, Добричка, Каварна, Шабла и Тервел със съдействието на РЗИ, здравни специалисти и ОПЛ периодично организират и провеждат беседи по теми, свързани със семейното планиране, в които са обхванати 145 лица.

Със съдействието на здравните медиатори са консултирани, прегледани и поставени вътрематочни спирали на 70 жени (многодетни и млади майки, жени с ниска образователна степен, безработни). Спиралите са предоставени от БАСП, а прегледите и поставянето на спиралите се извършват от лекар акушер-гинеколог. Разпределението на жените по години е както следва: 2011 г. – 10 жени, 2012 г. – 22 жени, 2013 г. – 38 жени.

Организиран са периодични профилактични прегледи с акушер-гинеколог, в които са консултирани и прегледани над 200 жени.

През септември 2013 г. по проект „Равен шанс за професионално образование” в Професионална гимназия по транспорт, обслужване и лека промишленост ежеседмично здравен медиатор води клуб „Здравно и сексуално образование”. В рамките на проекта през седмицата за борба с ХИВ/СПИН, със съдействието на РЗИ са направени бързи тестове за определяне на ХИВ статуса на 60 ученици от 9 до 12 клас. Раздадени са презервативи и брошури.

През месец януари 2014 г. ЦОП към Фондация „Ръка за помощ” стартира часове по „Здравно и сексуално образование” с ученици от 8 клас в ОУ „Н. Й. Вапцалов” и ОУ „Йордан Йовков”. Часовете се провеждат веднъж седмично като проекта, по който се реализира дейността, ще продължи в рамките на три учебни години. Часовете се водят от здравен медиатор и педагог.

**Дейност 1.1.2.2.** Повишаване на компетентността/способностите на родителите във всяка община, стационарно и в домашни условия, да изпълняват по-качествено своите родителски роли. Услугата ще се предоставя в центрове за обществена подкрепа, общностни центрове за деца и семейства с мобилна услуга, ясли, детски градини, където могат да се създадат благоприятни условия за мотивиране и пълноценно участие на родителите. Участие в дейността по формиране и развитие на родителски умения ще вземат здравни медиатори, лични лекари, лекари специалисти от доболничната, болничната и спешната помощ, ДСП, МКБППМН и съществуващите към нея Консултативен кабинет и училище за родители и НПО.

## **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Дейността на общностните центрове за деца и семейства по Проект „Социално включване” не е стартирала в периода 2011 – 2013 г. Съществуващите центрове за обществена подкрепа, както и здравните медиатори, са оказвали подкрепа на родителите за повишаване на родителския им капацитет.

В детските ясли се изпълнява програма, насочена предимно към децата, наречена „Въздействие чрез взаимодействие”. Съвместната дейност с родителите се осъществява по време на честване на определени празници, като напр. 1 март, 8 март и т.н.

В детските градини в гр. Добрич чрез обединяване на усилията на шест ЦДГ и съвместната им работа по проект за развитие на Добричко училищно настоятелство е разработена програма за повишаване на компетентностите на родителите, въвличаща ги в различни дейности по празници, разходки и други организирани мероприятия. Ежемесечно се провеждат различни тематични срещи с родителите.

В Частна детска градина „Надежда” към Фондация „Ръка за помощ” през учебната 2013/2014 г. се реализира програма, обучаваща родителите на деца на отговорно родителство, умения за оказване на подкрепа на децата в процеса на учене и за развитие на социалните умения на децата. В програмата е заложено провеждане на ежемесечни арт ателиета с майките, групи за игри, групови консултации и сесии за повишаване на родителския капацитет, домашни посещения. Програмата се води от социален работник и социален сътрудник от общността, който владее турски език и улеснява достъпа до семействата.

Личните лекари в детските консултации осъществяват обучение и консултиране на родителите по въпроси, свързани с отглеждането на детето през различните възрастови периоди под формата на беседа. Те дават съвети относно храненето - правилно извършване на кърменето, мерки за насърчаването му, периоди на хранене и захранване, според възрастта на детето, начин на приготвяне на храната. Съветват родителите и ги запознават с най-често срещаните трудности и грешки при отглеждане на дете. Обучават родителите също така да стимулират двигателната му активност и да насърчават развитието на речта. Други обучения са свързани с поведението при най-често срещани здравословни проблеми; как да се предпазва от инфекциозни заболявания; закаляване. Консултациите на родителите се извършват както в домашна среда, така и кабинета на лекаря .

От октомври 2012 г. към ДМСГД гр. Добрич е разкрит Дневен център за деца със специални потребности от 0 до 3 години. Обучението има за цел да се развият родителските умения при отглеждане на деца със специални потребности.

По данни на МКБППМН гр. Добрич през 2013 г. 230 деца и родители са посетили Информационно-консултативния кабинет, който е помощен орган и осъществява индивидуална или групова подкрепа на деца и родители - психологически, педагогически, правни и социални консултации. Броят на превантивно насочените родители е 60, а консултираните през 2013 г. са над 150 родители. В своята дейност Местната комисия отчита като най-резултатни две мерки по отношение на родители или лица, които ги заместват – „Предупреждение” и „Глоба в размер от 50 до 1000 лв.“. Според специалистите при налагането на тези две възпитателни мерки се засилва родителският контрол и заинтересоваността. Друга дейност, която се развива е „Училище за родители”, където се провеждат консултации, срещи и разговори с родители, като им се оказва помощ в общуването с техните деца.

**Дейност 1.1.2.3.** Осигуряване на среда, подкрепяща връзката между майката и бебето в родилните отделения чрез съвместна работа на общинските власти, ОЗД, РЦЗ, ЦОП, Общностни центрове, насочена към настаняване на детето заедно с майката веднага след раждането и осигуряване на възможност за престой на родителите в лечебното заведение при хоспитализиране на бебето.

### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

МБАЛ гр. Добрич осигурява среда, която подкрепя връзката между майката и бебето в родилно отделения. Детето и майката се настаняват заедно след раждането. Персоналът окуражава майките да кърмят бебетата си, според техните потребности. При хоспитализация на бебето се осигурява възможност за престой на родителите в лечебното заведение.

**Дейност 1.1.2.4.** Осигуряване на здравни грижи от лични лекари, Първичен здравен център, детски заведения. Информирание и консултиране по въпроси, свързани с развитието на детето, неговите нуждите и умения за разпознаването им ще се осъществява от ЦОП в общините, ДЦДУ, общностни центрове за деца и семейства, здравни медиатори.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Центровете за обществена подкрепа и Дневните центрове за деца с увреждания осъществяват консултиране по въпроси, свързани с развитието на детето, неговите нужди и уменията за разпознаването им.

Здравните медиатори са провели домашни посещения на многодетни майки за консултиране по въпроси, свързани с развитието, храненето, здравето и хигиената на детето. Родителите са консултирани за вредата от някои обичаи, прилагани върху новородените като осоляване, стегнато повиване и др.

### **Мярка 1.1.3. Превенция на изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции.**

Дейностите целят „затваряне на входа“ към специализираните институции. Както вече е посочено в Мярка 1.1.2., дейностите по превенция на нежелана и ранна бременност, формиране и развитие на родителски умения, осигуряване на подкрепяща среда за майката и бебето и осигуряване на здравни грижи също допринасят за намаляване на риска от изоставяне и ранна институционализация на бебето, непосредствено след раждането им.

**Дейност 1.1.3.1.** Ранна превенция на изоставянето и задържане на новородените деца в биологичното семейство чрез съвместни инициативи на лечебните заведения, ЦОП в общините, РЦЗ, общинските администрации и ОЗД, в т. ч. проучване на възможността за назначаване на социален работник в родилните отделения в областта за информиране и консултиране на родилки в риск да изоставят новородените и предоставяне на информация за последиците от институционалното отглеждане на децата, особено в първите 6 месеца от раждането. Провеждане на информационни кампании и обучения.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

През месец май 2013 г. е сключено споразумение между МБАЛ Добрич, община Добрич, Дирекция „Социално подпомагане“ Добрич и Лумос България за обединяване на усилията на страните за развитие на междуинституционална професионална мрежа за взаимодействие, координация и сътрудничество между ОЗД, здравното заведение, местната власт и неправителствения сектор за улесняване на практическата работа по превенция на изоставянето на ниво родилен дом. В изпълнение на споразумението **дейностите стартират от месец юни 2013 г.** като екип работи с родителите, решили по една или друга причина да изоставят децата още в болницата, непосредствено след раждането им. В екипа е включен социален работник, финансиран от Лумос и назначен към ОЗД гр. Добрич, на който е осигурен достъп до бременните жени и родилките в АГО, за да предоставя консултации и подкрепа на родителите.

До края на 2013 г. са осъществени 5 превенции на ниво родилен дом и един случай на спешна контрацепция, на многодетна жена, чиито деца след раждането са настанявани в институция.

В ЦОП 2 е осъществена превенция на изоставянето и задържане на 2 новородени деца в биологичното семейство чрез съвместни инициативи на услугата, ОЗД, лични лекари и НПО. Оказана е подкрепа за отглеждане на децата в семейна среда, периодично са извършвани посещения на адрес чрез мобилна работа, провеждани са консултации за повишаване на родителския капацитет, консултации и срещи с разширеното семейство, финансова и материална подкрепа от ДСП и НПО, консултации по кърмене, проследяване на развитието от личен лекар.

**Дейност 1.1.3.2.** Разкриване на областно звено „Майка и бебе”, предлагащо подслон за жени в последните месеци на бременността (7 - 9 м.) и майки с деца от 0 - 3 г., при които поради социални, психологически, медицински или други причини е идентифициран висок риск от изоставяне на бебето.

### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В Стратегията услугата Звено „Майка и бебе” е планирана за разкриване през 2014 г. община Добрич е включила услугата в Общинския план за развитие на социалните услуги за 2014 г., като за местоположение е предвидено част от сградата на ДМСГД Добрич - общинска собственост. ОС на община Добрич е взел решение за разкриване на услугата. През м. февруари 2014 г. МЗ изразява становище, че не може да се обсъжда освобождаването на ползвания от институцията имот за развиване на предвижданите от община Добрич социални услуги.

**Дейност 1.1.3.3.** Подкрепа за развитието на социалните ресурси на уязвими семейства, която предвижда съвместна дейност на ЦОП, ДСП, ДБТ, образователните структури, структури за професионално обучение, медицински професионалисти и лечебни заведения за:

- информиране и подкрепа за достъп до наличните форми на социално подпомагане и услуги,
- информиране и подкрепа за достъп до административни и други услуги;
- подкрепа за достъп до услуги по професионално ориентиране, квалификация и преквалификация, активни мерки на пазара на труда и заетостта;
- подкрепа за достъп до здравни грижи – подкрепа и консултиране за здравно осигуряване и налични здравни грижи;
- осигуряване на общински жилища за временен престой на семейства в жилищна криза;
- осигуряване на спешно настаняване на деца в Приюта за деца в гр. Добрич;
- семейно консултиране и подкрепа от ЦОП за преодоляване на семейни кризи и проблеми с взаимоотношенията.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Представена е информация за изпълнението на тази дейност само от ДСП и ЦОП. Дирекциите „Социално подпомагане” в област Добрич извършват социална работа, насочена към подкрепа на рисковите групи с цел социалното им включване в общността. Осъществяват информиране и консултиране по въпроси за социалното подпомагане, закрилата на детето, правата на хората с увреждания и възможностите за подкрепа чрез социални услуги. Осигуряват правата на лицата и семействата за подпомагане с месечни, целеви, еднократни социални помощи, месечни добавки за социална интеграция и рехабилитация. Нуждаещите се лица и семейства се информират за достъпа до административни и други услуги. За децата, които се нуждаят от спешно извеждане от ситуация на непосредствена опасност за физическото или психичното им здраве, се осигурява настаняване в Приюта за деца в гр. Добрич или друга алтернативна грижа в семейна среда. Центровете за обществена подкрепа осъществяват семейно консултиране и подкрепа на детето и семейството за преодоляване на неблагоприятните последици върху личността на детето и справяне с конфликти и кризи в отношенията между децата и родителите. Дирекциите „СП” и Центровете за обществена подкрепа работят в сътрудничество с останалите структури и социални услуги, за да подпомогнат уязвимите семейства.

### **Мярка 1.1.4. Включване на поне 90% от децата в предучилищна възраст в детска градина и на 90% от децата в задължителна училищна възраст в подходяща форма на образование.**

В мерките и дейностите досега бяха описани услуги за подкрепа на уязвимите семейства, което се очаква да има ефект и върху включване на децата в предучилищна и задължителна училищна възраст в съответна форма на подготовка и образование. Тук са включени само допълнителни и специално насочени дейности. Предвижда се инициативите и дейностите да се изпълняват съвместно от училищата, РИО на МОН, общински администрации, кметове и кметски наместници, детски заведения, Ресурсния център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности (РЦПИОВДУСОП), МКБППМН, ЦОП и общностните центрове в общините, НПО, съобразно националните приоритети за осигуряване на равен достъп до образование и развитие на интегрирано и включващо образование.

**Дейност 1.1.4.1.** Общински политики и мерки за осигуряване на правото на децата на достъп до образователни услуги и превенция на отпадането от училище:

- Осигуряване на специализиран транспорт за деца в зависимост от възрастта им до детските градини и училища (особено за малките населени места);
- Целенасочена политика на общините за подобряване на привлекателността на училището и мерки за превенция на отпадането в рамките на училищния процес.
- Пълно обхващане на децата в предучилищна подготовка – задължителен подготвителен клас и осигуряване на програми за социализиране и усвояване на български език от децата-билингви от етнически общности в неравностойно положение в детските градини и начален курс в училищата с подкрепата на помощник на учителя. Провеждане на кампании за обхващане на децата в подготвителен клас/група и осъществяване на постоянно наблюдение върху нивото на посещаемост. Работа с родители на деца от етническите малцинства за промяна на нагласите по отношение на образованието.

- Организиране на групи за подготовка на деца, които не владеят български език в ЦОП и общностни центрове.
- Утвърждаване и разширяване на ролята на ученическите съвети.

**ИЗПЪЛНЕНИЕ - на екипа по мониторинг е представена информация за изпълнението на тази дейност само от общините Балчик, Тервел и Добрич**

❖ **Община Балчик**

- Общината осигурява на децата равен достъп до образователни услуги и превенция на отпадането от училище: всички деца на 5 и 6 години са обхванати в подготвителни групи в детските градини, осигурен е безплатен транспорт до училище в града и населените места, общината финансира училищните столове и подпомага храненето на деца от социално слаби семейства, което намалява броя на отпадналите от училище по финансови причини.

❖ **Община Добрич**

- Осигурено е право на безплатно образование на всички деца от подготвителна група до 12 клас. Разработени са училищни стратегии за предоставяне на допълнителни образователни услуги на деца със СОП, които дълго време са боледували или отсъствали по семейни причини, учили в други държавни училища и се налага да полагат приравнителни изпити по препоръка на РИО на МОН. Разработени са училищни планове за превенция на отпадането от училище, включващ разговори с родители или настойници. Работи се съвместно с ДСП, провеждат се лекции със здравна насоченост, предприемат се възпитателни мерки срещу ранните бракове при някои етноси.
- Осигурява се специализиран транспорт за деца в зависимост от възрастта им до детските градини и училища (особено за малките населени места) - ОУ „Н. Й. Вапцаров” осигурява безплатен транспорт за децата от ПДГ и учениците от I – IV клас от кв. „Изгрев” с дежурни учители.
- Подобряване на привлекателността на училището и мерки за превенция на отпадането в рамките на училищния процес:
  - Осигурени закуски и обеда за малките ученици. Децата се хранят здравословно чрез „Училищен плод”. Въведена е целодневна организация на обучение за децата от I–IV клас.
  - Работи се по различни проекти, в които се включват и деца в риск от отпадане.
  - Непрекъснато се подобрява училищната среда.
  - Активно се противодейства на тормоза, насилието и противообществените прояви в училищата и се осигурява физическа охрана.
  - Работи се за кариерното развитие на учениците с цел да продължат образованието си след VIII клас.
  - Сформират се СИП по интереси (изкуства, спорт и др.), които успешно задържат учениците в училище и водят до намаляване на броя на неизвинените отсъствия.

-

- Пълно обхващане на децата в предучилищна подготовка – задължителен подготвителен клас и осигуряване на програми за социализиране и усвояване на български език от децата-билингви от етнически общности в неравностойно положение в детските градини и начален курс в училищата с подкрепата на помощник на учителя. Провеждане на кампании за обхващане на децата в подготвителен клас/група и осъществяване на постоянно наблюдение върху нивото на посещаемост.
- В училищата със смесен етнически състав (преобладаващ ромски произход) се сформират подготвителни групи за децата на 5 и 6 години, които владеят малко или въобще не владеят български език.
- Ежедневно се работи с родителите за редовната посещаемост на децата в училище.
- Подготвителните групи работят по НП „С грижа за всеки ученик” за усвояване на български език.
- В училищата с ученици от ромския етнос се сформира СИП „Ромски фолклор”.
- В часовете по ЗИП история и БЕЛ се включват теми, свързани с бита, празниците и обичаите на ромите.
- Извършват се обхождания на районите, провеждат се разговори с родителите, убеждават се в необходимостта и предимството децата им редовно да посещават училище.
- Ежедневно учителите следят посещаемостта на децата в групите и се интересуват за причините при отсъствия.
- Работи се с родители на деца от етническите малцинства за промяна на нагласите по отношение на образованието.
- В повечето общински училища има регистрирани Училищни настоятелства и изградени Клубове на родителя, които целят да активират родителската общност и да я мотивират да участва по-дейно в живота на училището, класа, на ученика.
- Търсят се възможности за приобщаване на родителите чрез включване в различни мероприятия и дейности от живота на училището.
- Провеждат се тематични родителски срещи на здравна и нравствено-етична тематика.
- Родителите на деца от етническите групи се запознават с проектите, по които се работи и се изисква да присъстват на проявите на своите деца и да ги стимулират.
- Ежедневно се поддържа контакт с родителите на децата и учениците от етническите малцинства и се информират при отсъствия, трудности и нужда от съдействие и съвместно работят в посока подобряване на успеха, поведението и реализацията на детето.

От 2013 г. в Община Добрич е разкрита Частна детска градина „Надежда” към Фондация „Ръка за помощ”. В детското заведение се приемат деца на възраст от 4 до 6 години от уязвимите общности. В програмата на градината са залегнали часове по Програма за предучилищна подготовка, приета от МОН, часове по Монтесори педагогика за деца с образователни потребности, допълнителни часове по български език и дейности за включване на родителите. Градината разполага със собствен транспорт и се финансира от Фондация „Тръст за социална алтернатива”.



#### ❖ **Община Каварна**

- Осигурен е специализиран транспорт за всички деца и ученици, имащи право на ученически превоз до училищата и детските градини.
- Материалната база в учебните и детските заведения постоянно се подобрява със собствени средства, пари от национални програми и европейски проекти, както и с финанси от публично – частно партньорство.
- Работи се по проекти и програми за допълнителни извънкласни дейности, целящи осмисляне на свободното време, пълноценна интеграция и привлекателна училищна среда.
- Системно се работи с родителите.

#### ❖ **Община Тервел**

- Пиоритетно се провеждат мерки за интегриране на деца с увреждания в масови детски градини и училища с цел преодоляване на социалното изключване и социалната изолация на децата и техните семейства. В ДСП са регистрирани 35 деца с увреждания. Шестнадесет деца със специални образователни потребности посещават общообразователни училища, три от тях ползват ресурсен учител. Две от децата се обучават в помощно училище, а четири посещават детски заведения. Само едно дете ползва социална услуга в общността към ДЦДУ гр. Добрич. Останалите деца се отглеждат в по-затворена семейна среда, но получават необходимите консултации и насоки от експертите в отделите „Закрила на детето“, „Хора с увреждания и социални услуги“ и „Социална закрила“ на ДСП Тервел. Ежегодно се обезпечават транспорта на децата от всички населени места в общината до средишните училища. Въведеното през 2011 г. организирано извозване със специализиран превоз на учениците от кв. „Север“ в гр. Тервел до СОУ „Йордан Йовков“ е довело през годините до намаляване на броя на отпадналите ученици от ромски произход. МКБППМН в община Тервел активно работи с органите на образованието за обхващане на подлежащите на задължително образование деца и за тяхното неотпадане от училище - по предложение от УКБППМН, са поставени под общественно-възпитателен надзор ученици, непосещаващи училище. Децата се консултират от обществените възпитатели в посока за развиване на нагласи и мотивация за учене.
- Организирано е столово хранене на учениците от СОУ в гр. Тервел и основните училища в 3 населени места. Общинската администрация ежедневно контролира нивото на посещаемост. Осигуряват се допълнителни занимания за децата от предучилищните групи и начален курс във всички ЦДГ и училища по НП „С грижа за всеки ученик“. Реализирани са шест проекта, насочени към образователна интеграция. Обзаведен е кабинет за извънкласни дейности в ОУ в с. Орляк.

#### ❖ **Община Шабла**

- Осигурява се специализиран транспорт – 2 броя ученически автобуси с придружаващи учениците лица.
- С работа с родителите и контрол над посещаемостта е постигнат висок обхват на децата в предучилищна възраст и пълен обхват в училищния процес, реализирани са редица проекти за подобряване на материалната база.

- В предучилищните заведения има случаи на нередовно посещение на училищните занимания, но няма установени отпаднали от училище – осигурен е обхват на 6-годишните в подготвителни групи, води се допълнителна работа по проект на МОН за деца, недобре владеещи български език. За трета поредна година в детските градини се реализира проект по НП „С грижа за всеки ученик”, модул „Осигуряване на допълнително обучение за деца от подготвителни групи”.
- Утвърждава се и се разширява ролята на ученическите съвети.

**Дейност 1.1.4.2.** Създаване на работна група за проучване на начина и създаване на регистър на децата и младежите с увреждания на областно ниво.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В мониторирания период не е създавана работна група, която да извърши проучване за възможностите за създаване на регистър на областно ниво за децата и младежите с увреждане.

**Мярка 1.1.5. Осъществяване на програми за превенция на всички форми на насилие над и от деца и подкрепа на жертвите на насилие, експлоатация и трафик.**

**Дейност 1.1.5.1.** Осъществяване на образователни програми и кампании за превенция на агресивно поведение сред децата, развиване на познание за насилието, неговите симптоми и уменията за защита от него, организиране на хепънинги и инициативи на общинско и областно ниво.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В община Добрич през 2012 г. психолог и педагог на ЦОП 2 са представили темата „Толерантност или агресия” за ученици от 9 клас на Хуманитарна гимназия „Св. св. Кирил и Методий” гр. Добрич. В община Тервел са реализирани дейности и информационни кампании във всички общински училища и ПГТО „Дочо Михайлов” по Общинска програма за превенция на насилието между учениците (2011-2015 г.).

**Дейност 1.1.5.2.** Обучение на поне 30 социални работници, учители, възпитатели, полицаи и медицински работници за разпознаване и докладване на случаи на насилие над деца.

Предвижда се обучението да бъде организирано от Регионалния ресурсен център за развитие на човешките ресурси, АСП и НПО.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В периода 2011 – 2013 г. не е създаден Регионалния ресурсен център за развитие на човешките ресурси.

През 2013 г. социалните работници от дирекциите „Социално подпомагане“ в обл. Добрич - отделите „ЗД“ са преминали обучения на тема „Осигуряване на качествена защита и услуги за лица, пострадали от домашно насилие и повишаване капацитета на ключови професионалисти“. Социалните работници от отделите „ЗД“ и „СЗ“ са преминали обучение „Работа по случай на домашно насилие. Роля на социалния работник в прилагането на Закона за защита от домашно насилие“.

През септември 2013 г. психолог от ЦОП-2 е преминал обучение от Фондация „Анимус“ на тема „Оценка и подкрепа на деца, преживели насилие“.

**Дейност 1.1.5.3.** Провеждане на обществени кампании за предотвратяване на насилието от и над деца, както и други форми на злоупотреба и експлоатация. Програмите и кампаниите ще бъдат осъществявани от ЦОП, МКБППМН, училищата, общинските администрации с подкрепата на ОЗД и ще използват материали, разработени от ДАЗД, УНИЦЕФ и други организации.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Община Добрич, МКБППМН и Общински младежки център ежегодно организират конкурс-изложба „Децата творят срещу насилието“. Чрез изкуството децата се противопоставят на насилието и агресията и изразяват отношението си към тези асоциални прояви.

През 2011 г. паралелно с провеждането на конкурса, МКБППМН е провела анкетно проучване сред 370 ученици от 6 до 9 клас с цел установяване на причините, водещи до агресия и насилие сред децата и степента им на готовност да се противопоставят срещу тези прояви. Резултатите от анкетата и техният анализ са представени пред училищните ръководства и заинтересованите страни.

През 2011 г. по повод Световния ден на насилието над деца, Центърът за обществена подкрепа, управляван от Областния съвет на БЧК - Добрич е провел информационна кампания срещу детското насилие.

**Дейност 1.1.5.4.** Преодоляване на последиците от преживяното насилие за деца, жертви на насилие и/или трафик.

Услугите ще се предоставят от ЦОП, Приюта за деца, Информационно-консултативен кабинет към МКБППМН или ЦСРИ:

- Предоставяне на консултации и рехабилитация,
- Осигуряване на краткосрочен подслон за деца.

**ИЗПЪЛНЕНИЕ - на екипа по мониторинг не е представена информация за изпълнението на тази дейност от МКБППМН**

ОЗД е извършвал идентифициране на деца, жертви на насилие и е осъществявал насочването им към подходящи социални услуги и включване в консултативни програми. Децата, преживели насилие, са получили подкрепа от ЦОП и Приюта за деца, съобразно спецификата на конкретните случаи.

Центровете за социална рехабилитация и интеграция не са осъществявали дейности по преодоляване на последици от насилие при деца.

**Дейност 1.1.5.5.** Разкриване на Кризисен център за деца и възрастни, преживели домашно насилие, трафик, сексуално насилие, психологически тормоз на работното място, училищно насилие.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Кризисният център е планиран за разкриване през 2013 г., но дейността не е изпълнена.

**Дейност 1.1.5.6.** Превенция на безнадзорността и тежките форми на детски труд:

- Работа с уязвими семейства и деца в ЦОП в общините;
- Продължаване на дейността на Приют за безнадзорни деца.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В ЦОП-2 не е пъстъпвало направление за работа в посока превенция на безнадзорността и тежките форми на детски труд.

Приютът за безнадзорни деца продължава да предоставя грижа на нуждаещи се деца и деца с увреждания. Ползвателите услугата деца са основно с девиации в поведението, скитничество, кражби, бягства от дома и училище, отказ на родители за отглеждане на дете. Единадесет от настанените деца са от общини, различни от община Добрич - град. Четири от приетите деца са с мярка за полицейска закрила.

**Дейност 1.1.5.7.** Прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца-жертви или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция, който регламентира конкретните задължения на ангажираните субекти в случаите, при които е необходима кризисна интервенция. Механизмът обединява ресурсите и усилията на ОЗД, представителите на общината, РУ на МВР, РЦЗ, личен лекар на детето, РИО на МОН, училище, детска градина, МКБППМН, съд, прокуратура, доставчик на социална услуга и др.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

По изпълнение на прилагането на Координационния механизъм в ДСП в областта са извършени следните дейности:

- всички служители от ОЗД са запознати със Споразумението за сътрудничество и координиране на работата на териториалните структури на органите на закрила на детето при случаи на деца, жертви или в риск от насилие и при кризисна интервенция;
- с административен акт на съответните директори на ДСП са определени служителите за пряко участие в мултидисциплинарния екип, както и техните задължения;
- ежемесечно се изготвят графици за дежурствата на служителите от ОЗД, които се предоставят на съответните структури на МВР;
- всички началници на ОЗД са на 24 часово разположение в денонощието за приемане на сигнали за деца-жертви или в риск от насилие;
- началниците от РУ на МВР са предоставили в ДСП заповеди с определените от тях служители за изпълнение на споразумението за сътрудничество и координиране на работата на териториалните структури на органите за закрила на детето.

Резултати от прилагане на Координационния механизъм:

Със заповеди на директорите на ДСП са сформирани мултидисциплинарни екипи на местно ниво за работа по случаи на деца, жертва на насилие или в риск от насилие. Екипите обсъждат и набелязват бъдещи действия, разглеждайки различните сигнали и случаи. В организационен план основната тежест при прилагане на Координационния механизъм е на ОЗД.

**Мярка 1.1.6. Превенция на рисково поведение и подкрепа за преодоляване на последиците от него при деца и младежи.**

**Дейност 1.1.6.1.** Извънучилищни дейности и осмисляне на свободното време на децата.

Приоритетна необходимост е развитието на разнообразни извънучилищни дейности като клубове по интереси, ателиета, детски работилници, занимания със спорт и изкуство, които се осъществяват от Общински младежки център, училища, читалища, училищни настоятелства, РИО на МОН, НПО.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

- В Общински детски комплекс – Балчик се развиват разнообразни извънучилищни дейности като клубове по интереси, ателиета, детски работилници, занимания със спорт и изкуство, в които се включват всички деца от общината, съобразно техните интереси и потребности.
- В община Каварна се работи по проекти и програми за допълнителни извънкласни дейности, целящи осмисляне на свободното време и пълноценна интеграция.
- В община Тервел към Общинския детски комплекс „Малкият принц“ работи школа по изобразително и приложно изкуство, школа по модерен балет и мажоретни танци, клуб „Химия и околна среда“, клуб „Автентичен фолклор“, клуб „Пея и танцувам за моя роден град Тервел“, група „Работа с деца с увреждания“. Децата участват в множество общински, регионални, национални и международни конкурси и фестивали, завоювайки много награди. В ОУ „Васил Друмев“ с. Орляк продължава да работи кабинет за извънкласни занимания в 7 групи „Фолклор на етносите“ от II до VIII клас. Учениците проявяват целогодишен интерес и постоянство в реализирането на дейността му. Община Тервел финансира всички гостувания и участия на ДФТА „Калинка Вълчева“ при НЧ „Димитър Дончев – Доктора“ гр. Тервел. В ансамбъла неуморно работят и се забавляват над 130 деца от различни възрастови групи и етноси.
- На територията на община Добрич през 2013 г. Фондация „Ръка за помощ“ разкрива Център за работа с доброволци към „Национален алианс за работа с доброволци“. Предвижда се от м. март 2014 г. активно да участват 20 доброволци на възраст 16-18 г. и да се реализира спектакъл с участието на доброволци от Центъра и деца от ОУ „Христо Смирненски“ и ОУ „Н. Й. Вапцаров“.

**Дейност 1.1.6.2.** Реализиране на алтернативни дейности на асоциално поведение на деца, извършили или склонни към противообществени прояви.

## **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В община Добрич е реализирана превантивна програма за превенция на асоциалното поведение сред децата от начален курс в ОУ „Христо Ботев“ и в ОУ „Н. Й. Вапцаров“. Сформирани са мобилни групи от РПУ, отдел „ЗД“ и МКБППМН за периодични проверки с цел превенция на попадането на децата на улицата и контрол по спазване на общественения ред.

***Специфична цел 1.2. Създаване на нови социални услуги и увеличаване на капацитета на съществуващите услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа.***

**Мярка 1.2.1. Предоставяне на подкрепа на близки и роднините, при които е настанено дете.**

**Дейност 1.2.1.1.** Подкрепа за семействата на близки и роднини, които полагат грижи за дете от наличните и планирани за разкриване ЦОП.

**ИЗПЪЛНЕНИЕ** Изпълнението на дейността е описано в Приоритетно направление 2, Обща цел 2. Специфична цел 2.2, Мярка 2.2.1, Дейност 2.2.1.2

**Мярка 1.2.2. Развитие на приемната грижа и включване на поне 50 работещи приемни семейства.**

**Дейност 1.2.2.1.** Развитие на дейности по приемна грижа в съществуващия център за обществена подкрепа в община Добрич-град и новоразкрития ЦОП във всяка община в областта.

## **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В плана за 2014 г. община гр. Добрич залага дейности по развиване на услугата „Приемна грижа“ в партньорство с Фондация „Велукс“ и с Международната федерация на Червения кръст/Червения полумесец по проект „Програма за предоставяне на услуги и подкрепа на деца и млади хора, напускащи социалните институции“.

Центърът за обществена подкрепа 2 работи в направление предоставяне на услугата „Приемна грижа“. Съвместно с Дирекция „Бюро по труда“ Добрич са проведени две кампании по приемна грижа за популяризиране на услугата сред безработни лица. Проведени са 4 информационни срещи със служители от ДМСГД Добрич, ДСХ, ДСП. През периода 2011 – 2013 г. са проведени общо 13 обучения и проучвания на кандидати за приемни родители и е оказана подкрепа на 18 приемни семейства, в които има настанени деца.

От началото на 2013 г. в три от общините в обл. Добрич се изпълнява проект за приемна грижа „И аз имам семейство“. Проектът се реализира с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, бюджетна линия BG51PO001-5.2.11, и е насочен към подкрепа на семействата и създаване на най-добри условия за отглеждане и развитие на децата, настанени в институции или в риск от изоставяне. Конкретен бенефициент е Агенцията за социално подпомагане. Партньори на АСП в обл. Добрич са Община Балчик, Община Добрич и Община Добричка.

След сформирането на екипите по приемна грижа в общините-партньори и проведените специализирани обучения за тях, от м. май 2012 г. е започнал приемът на заявления на кандидат-приемни родители.

**Община Балчик** – Екипът по приемна грижа (ЕПГ) функционира от 13.01.2012 г. Назначени са двама соц. работници и един администратор. Общият брой подадени заявления е 6 (в 1 случай е налице отказ от страна на социалните работници за изготвяне на доклад с предложение до Комисията по приемна грижа (КПГ), поради липсващи документи). Утвърдените приемни семейства са 5, като в едно от тях вече е настанено дете.

**Община Добрич** – ЕПГ функционира от 05.01.2012 г. Назначени са 2-ма социални работници, 1 счетоводител и 1 администратор. Постъпилите заявления от кандидати за приемни родители са 16, от тях 11 са утвърдени от КПГ (1 е вече заличен). В хода на проучване и обучение 1 кандидат се е отказал, 4 са в процес на проучване, в 2 приемни семейства няма настанени деца.

**Община Добричка** – ЕПГ стартира от 03.01.2012 г. Назначени са 2-ма социални работници и 1 администратор. Общият брой подадени заявления е 9, от които 4 утвърдени от КПГ (1 заличен приемен родител по лични причини); 1 отказал се по време на оценяване. Три деца са настанени в две професионални приемни семейства. В едно приемно семейство няма настанено дете и чака покана за среща с дете.

**Мярка 1.2.3. Развиване на услуги в подкрепа на кандидат-осиновители, осиновители и осиновени деца.**

**Дейност 1.2.3.1.** Обучение и подготовка на кандидат осиновители от ЦОП в областния център.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Център за обществена подкрепа 2 в гр. Добрич предоставя обучение и подготовка на кандидатите за осиноители, както от община Добрич, така и от останалите общини в област Добрич.

От м. юли 2010 г. до края на 2013 г. са проведени обучения на 54 кандидат-осиновители. Извършени са 2 проучвания на кандидати.

**Дейност 1.2.3.2.** Подкрепа на осиноители и осиновени деца в разкрития ЦОП в съответната община.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В ЦОП 2 гр. Добрич е осъществено наблюдение, съдействие и оказана подкрепа в следосиновителния период на 9 деца и техните семейства.

**Специфична цел 1.3. Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждания.**

**Мярка 1.3.1. Подкрепа към родителите с цел превенция на изоставянето на деца с увреждания и намаляване на настаняването на деца с увреждания в специализирани институции с 30%.**

**Дейност 1.3.1.1.** Създаване на Център за ранна интервенция за деца с увреждания в подкрепа на родителите.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Дейността за реализиране на Център за ранна интервенция за деца с увреждания в подкрепа на родителите не е изпълнена в периода 2011 – 2013 г. Общностните центрове по проект „Социално включване” в общините Добрич-град, Генерал Тошево, Добричка и Крушари се очаква да стартират дейността си през 2014 г.

**Дейност 1.3.1.2.** Да се разработи механизъм за сътрудничество между системата на здравеопазването и социалните услуги (ЦОП) в случаите на риск от раждане на дете с увреждане с цел предоставяне на психологически консултации и подкрепа на родителите преди и непосредствено след раждане на детето.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Споразумението от м. май 2013 г. между МБАЛ Добрич, община Добрич, ДСП Добрич и Лумос България предвижда участието на МБАЛ и общината, с подкрепа от Лумос, за разработването на механизъм за работа на специалистите за подкрепа на родителите при раждане на дете с увреждане. (Дейност 1.1.2.3.)

**Мярка 1.3.2.** Осигуряване на достъп до здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация за поне 60% от децата с увреждания и подкрепа за техните семейства.

**Дейност 1.3.2.1.** Продължаване на дейността и разширяване на капацитета на ЦСРИ гр. Добрич и ЦСРИ гр. Шабла. (дейност 3.1.2.3, дейност 3.1.2.2.)

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

- Центърът за социална рехабилитация в община Добрич продължава дейността си по оказване на подкрепа за индивидуално развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на лица с различен вид и степен на увреждане. Увеличаването на капацитета на услугата от 45 на 55 места е заложено със срок 2015 г. и не е осъществено до момента.
- Центърът за социална рехабилитация в община Шабла също продължава дейността си по подкрепа на лица с увреждания и деца с логопедични и психологически проблеми. Планираното увеличение на капацитета от 20 на 40 места по Оперативна програма до 2015 г. не е осъществено в периода 2011 – 2013 г.

**Дейност 1.3.2.2.** Развиване на дейност в планираните нови ЦСРИ в гр. Балчик; гр. Г. Тошево; община Добричка; гр. Каварна, с. Крушари. (дейност 3.1.2.1)

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Новите центрове за социална рехабилитация и интеграция, планирани за разкриване в периода 2011 – 2013 г. ЦСРИ в общините: Г. Тошево, Каварна и Крушари не са реализирани.



Общинският съвет на община Каварна е приел решения за създаване на Център за социална рехабилитация и интеграция като държавно делегирана дейност от м. септември 2014 г. Разкриването на центрове в общините Балчик и Добричка е предвидено за 2014 г.

**Дейност 1.3.2.4.** Предоставяне на подкрепа за семействата с деца с увреждания в съществуващ ЦОП гр.Добрич и планираните за разкриване ЦОП в гр. Балчик; гр. Г. Тошево; община Добричка; гр. Каварна, с. Крушари; гр. Тервел и гр. Шабла.

Екипите на ЦОП 1 и ЦОП 2 гр. Добрич са предоставяли подкрепа в единични случаи за семействата на деца с увреждания. Центърът за обществена подкрепа в община Балчик е разкрит през м. септември 2013 г. и до края на годината все още не е успял да ръзгърне услугите си за деца и семейства.

В периода 2011 – 2013 г. няма разкрити и функциониращи ЦОП в общините: Г. Тошево, Добричка, Каварна, Крушари, Тервел и Шабла.

**Дейност 1.3.2.5.** Извършване на рехабилитация и работа с родителите на деца с увреждания в Дневния център за деца с увреждания в гр. Добрич, с. Крушари и предвидените нови ДЦДУ в гр. Балчик, гр. Г. Тошево, община Добричка и гр. Шабла.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Дневният център за деца с увреждания гр. Добрич осигурява достъпа на деца с увреждания до специфични услуги, отговарящи на индивидуалните им потребности.

Дневният център за деца с увреждания с. Крушари предоставя услуги за деца с увреждания, отглеждани в ДДУИ „Св. Николай Чудотворец“ с. Крушари и за 4 деца с увреждания, отглеждани в семейна среда. Услугите се предоставят съобразно индивидуалните планове за грижа. Центърът оказва подкрепа на семействата на децата от общността, но не осъществява работа с родителите на настанените в ДДУИ деца, които живеят в други населени места в обл. Добрич и страната. Услугата не е разкрита в останалите общини в област Добрич.

**Дейност 1.3.2.6.** Разкриване на Ресурсни кабинети за работа с деца със специални образователни потребности в детски градини и училища, с места за рехабилитация, целяща релаксиране и концентрация.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

По информация, предоставена от РИО гр. Добрич на територията на област Добрич е разкрит един Ресурсен център със седалище в гр. Добрич, в който работят 20 ресурсни учители, 2 психолози и 2 логопеди. Центърът работи с всички категории деца и ученици със специални образователни потребности: деца и ученици със сензорни увреждания/нарушено зрение или увреден слух, деца и ученици с умствена изостаналост, деца и ученици с езиково-говорни нарушения, деца и ученици със специфични обучителни трудности/специфични нарушения на способността на учене в следствие на емоционални и/или поведенчески проблеми, нарушения на общуването и комуникацията и др., деца и ученици с множество увреждания.

За учебната 2013/2014 г. на интегрирано обучение са 250 деца, които се възпитават и обучават в целодневни детски градини и училища в област Добрич.

Със Заповед № РД 06-41/ 17.01.2014 г. на началника на РИО - Добрич са определени членовете на Екипа за комплексно педагогическо оценяване (ЕКПО). В състава на ЕКПО, в съответствие с Наредба № 1 от 23 януари 2009 г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания са включени: експерт от РИО — Добрич, ресурсен учител, логопед, психолог от Ресурсен център - Добрич и психолог от ПУИ „Акад. Т. Самодумов”, с. Кранево; специален педагог, директор на Ресурсен център - Добрич, начален учител, детски учител, лекар от РЗИ - Добрич и социален работник в Отдел „Закрила на детето”, Дирекция „Социално подпомагане” - гр. Добрич.

Заседанията на ЕКПО се извършват в съответствие с годишен план, утвърден от Началника на РИО- Добрич. Екипът ежесечно провежда заседания в Ресурсен център Добрич, разглежда и проучва комплекта от документи на децата и учениците. Осигурени са дидактични и тестови материали за комплексно педагогическото оценяване. Родителят (настойникът, попечителят или директорът на специализираната институция за деца) е предварително информирани от екипа за целите, методиката и процедурите при провеждането на комплексното педагогическо оценяване. За всяко дете или ученик екипът извършва първична оценка на общото му развитие и отразява заключенията си в карта. В картата се съдържа препоръка за интегрирано обучение или за обучение в специална детска градина или училище, както и препоръка за ресурсно подпомагане. Родителят (настойникът, попечителят или директорът на специализираната институция за деца) се запознават със заключението и препоръката на ЕКПО и го удостоверяват с подпис. След всяко заседание се изготвя протокол. Началникът на РИО— Добрич утвърждава със заповед децата и учениците със специални образователни потребности, които се приемат за интегрирано обучение в детски градини и училища от областта.

Изпълнение на дейността в общини:

Община Каварна - с децата и учениците със СОП Каварна работят специалисти в Ресурсни кабинети.

Община Крушари - няма разкрит ресурсен кабинет за работа с деца със СОП.

Община Тервел - в СОУ в гр. Тервел е разкрит ресурсен кабинет с психолог и ресурсен учител.

Община Шабла - осигурени са редовни посещения на ресурсен учител в детските градини и училищата.

**Мярка 1.3.3. Осигуряване на достъп до адекватна и гъвкава дневна, почасова и заместваща грижа за поне 30% от децата с увреждания, отглеждани в семейна среда, според вида на техните увреждания.**

**Дейност 1.3.3.1.** Продължаване и утвърждаване на дейността на Дневен център за деца с увреждания в гр. Добрич и с. Крушари, общ. Крушари с предоставяне на мобилна услуга.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

В периода 2011 – 2013 г. дейността на Дневните центрове за деца с увреждания в гр. Добрич и с. Крушари, общ. Крушари не включва предоставяне на мобилна услуга. ДЦДУ гр. Добрич предоставя хидротерапия за децата с увреждания.

### Дейност 1.3.3.2. Разкриване на Дневен център за деца с увреждания в:

- гр. Балчик с първоначален капацитет от 35 места. Предвижда се увеличаване на капацитета на 40 места до 2015 г.
- гр. Генерал Тошево с капацитет 30 места.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Планираното разкриване по ОП „РЧР” на Дневен център в гр. Г. Тошево за 2012 г. и в гр. Балчик за 2013 г. не е изпълнено.

Дейност 1.3.3.3. Разкриване на Дневен център за работа с деца с увреждания в гр. Тервел с мобилна услуга за 5 населени места Услугата е предназначена за деца с увреждания, живущи на територията на общината и предвижда организиране на обучителни и терапевтични дейности, съобразени с потребностите на целевата група.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Услугата е планирана за 2012 г. по проект „Социално включване”, ОС 4 на ПРСР, подход „Лидер” през 2011 г., но не е реализирана.

Дейност 1.3.3.4. Осигуряване на възможност за предоставяне на краткосрочна грижа за деца с увреждания за период на отсъствие на близките им. Услугата ще се предоставя чрез краткосрочно настаняване в приемно семейство или Център за заместваща грижа – иновативна форма, разкрита в рамките на проектно финансиране с престой на децата на територията на центъра и в техните домове.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

За периода 2011 – 2013 г. не е осигурена възможност за предоставяне на краткосрочна грижа в приемни семейства за деца с увреждания за период на отсъствие на близките им. В периода 2011 – 2013 г. не е разкрит Център за заместваща грижа.

В края на 2012 г. в гр. Добрич Фондация „Св. Николай Чудотворец”, член на БАЛИЗ, стартира пилотна схема „Сподели дома” за заместваща грижа за хора с интелектуални затруднения, включително деца. Заместващата грижа, предлагана по проекта е новаторска и няма аналог в България, но успешно се прилага в други държави. Социалната услуга включва обучаване и наемане на лица на граждански договор, които приемат в домовете си и се грижат за хора с интелектуални затруднения. Заместващата грижа е използвана от 14 жени, настанени в защитените жилища в Добрич и децата с интелектуални затруднения на 24 семейства от областния град. Посещенията са били за денонощие или цял уикенд.

Проучването след реализацията на проекта показва, че потребителите на социалната услуга и семействата им са се почувствали подкрепени и обградени с повече внимание. Идеята е натрупаният при реализирането на пилотния проект опит и добрите практики от заместващата грижа да се прилагат и в други градове в страната.

От 2014 г. в ДЦДУ Добрич ще се предоставя съботно-неделни занимания като заместваща грижа за родители, които желаят да ползват лично свободно време през уикенда. Капацитетът на съботно-неделната група е 5 деца, за които от 8 до 17 часа ще се грижат специалист и санитар. Дежурният персонал ще работи на ротационен принцип, по предварително изготвен график, но е предвидена и възможността родителите да могат да избират специалистите, които да се грижат за децата им през почивните дни. Допълнителните занимания ще бъдат безплатни, но храненето в почивните дни - закуска и обяд, ще се поема от родителите. На този етап услугата е предназначена само за потребителите на центъра, но в бъдеще може да се формира цена и за външни посетители.

**Дейност 1.3.3.5.** Осигуряване и доразвиване на услугата Социален асистент по ОП РЧР.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Изпълнението на дейността е описано в Приоритетно направление 3, Обща цел 3, Специфична цел 3.1, Мярка 3.1, дейност 3.1.1.1.

**Дейност 1.3.3.6.** Осигуряване и доразвиване на услугата Личен асистент по НП „АХУ” и по ОП „РЧР”.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Изпълнението на дейността е описано в Приоритетно направление 3, Обща цел 3, Специфична цел 3.1, Мярка 3.1, 3.1.1.2.

**Дейност 1.3.3.7.** Настаняване на деца с увреждания в семейства на близки и роднини, приемни родители и осиновяване.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

За периода 2011 - 2013 г. в семейство на близки/ роднини е настанено 1 дете с увреждане. Осиновени са 23 деца с увреждания (2011 г. - 4, 2012 г. - 16, 2013 г. - 3). Деца с увреждане не са настанявани в приемни семейства.

**Дейност 1.3.3.8.** Осигуряване на медицински изделия, помощни средства, приспособления и съоръжения за деца и възрастни с посредничеството на социалните услуги в общността.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Изпълнението на дейността е описано в Приоритетно направление 3, Обща цел 3, Специфична цел 3.1, Мярка 3.1, дейност 3.1.1.5.

**Мярка 1.3.4. Осигуряване на качествена интегрирана предучилищна подготовка и образование за поне 70% от децата с увреждания.**

**Дейност 1.3.4.1.** Интегриране на децата с увреждания в групите за задължителна предучилищна подготовка и масовите училища за обучение с подкрепата на ресурсни учители – осъществява се от училищата, РИО на МОН, екипа за комплексно педагогическо оценяване (ЕКПО) към РИО и Ресурсния център за подкрепа на деца със СОП към МОН с подкрепата на общините.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

На екипа по мониторинг е предоставена информация за изпълнението на дейността в следните общини:

**Община Каварна** - В детските градини и училищата в общината се интегрират все повече деца с увреждания.

**Община Крушари** - Единадесет ученици със СОП и едно дете са включени в групите в ЦДГ и масовите училища и се обучават с подкрепата на ресурсни учители.

В **Община Шабла** - броят на децата с увреждания не е голям; в групите за задължителна предучилищна подготовка и училищата е постигнат пълен обхват.

По информация, предоставена от РИО - Добрич в обл. Добрич работят 3 училища и 1 детска градина по **проект BG051PO00- 4.1.07 „Включващо обучение“**. Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз. По дейност 1: **Осигуряване на условия и подкрепа за преход от интегрирано към включващо обучение в пилотни общообразователни училища** са включени като пилотни училища СОУ „Димитър Танев“ в гр. Добрич, СОУ „Хр. Смирненски“ в с. Крушари и СОУ „Йордан Йовков“ в гр. Тервел. В тях има назначени екипи от специалисти за осъществяване на включващо обучение. До 31 март тази година включващо обучение е осигурено на 8 ученици от СОУ „Хр. Смирненски“ с. Крушари, 22 ученици от СОУ „Д. Талев“ гр. Добрич и 20 ученици от СОУ „Йордан Йовков“ гр. Тервел.

По дейност 1: **Ранно оценяване и превенция на обучителните затруднения при деца от предучилищна възраст** от проект **BG051PO00-4.1.07 „Включващо обучение“** е включена ОДЗ „Знаме на мира“ гр. Балчик. Екип от психолог и логопед работят с група деца, за които има риск от възникване на обучителни трудности или има индикации за възникнали такива.

**Дейност 1.3.4.2.** Извеждане на деца от помощните училища в гр. Добрич и гр. Каварна и адаптация към масовите общообразователни училища в съответната община.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

По информация на РИО - Добрич за учебната 2013/2014 г. години в специалните училища на територията на област Добрич се обучават ученици, както следва:

1. ПУ „Д-р Петър Берон” гр. Добрич - 85 ученици;
2. ПУИ „Л. Каравелов” гр. Каварна - 67 ученици;
3. ПУИ „Акад. Т. Самодумов” с. Кранево — 104 ученици.
- 4.

Списъкът на учениците, които се обучават и възпитават в специалните училища е утвърден от министъра на образованието и науката със заповед. В специалните училища не може да се приеме ученик, който не е включен в списъка.

Документите, които постъпват в ЕКПО към РИО — Добрич, за насочване на децата и учениците към специални училища и детски градини се проучват внимателно. Провежда се оценяване на образователните потребности на всяко дете. Екипът към РИО - Добрич, след проучване и анализиране на документите на деца и техните образователни потребности, предлага за обучение в специални училища и детски градини тези деца с умерена умствена изостаналост, тежка умствена изостаналост и множество увреждания. Два пъти годишно екипът изпраща списък на децата и учениците, за които е направена препоръка за обучение в специални детски градини и в специални училища. Към него се прилагат всички документи за всяко дете и оценъчните карти. Експертна комисия в МОН разглежда и анализира представените документи.

В специалните училища на територията на област Добрич няма практики за извеждане на учениците и адаптация към масовите общообразователни училища в съответните общини.

Учениците от специалните училища се включват в разнообразни извънкласни дейности, които спомагат за развитието на творческите им възможности и активност и съдействат за социализацията и интеграцията им. ПУИ с. Кранево и ПУИ гр. Каварна работят по проект УСПЕХ „Да направим училището привлекателно за младите хора“, в който учениците участват с интерес в различните извънкласни форми и постигат забележителни резултати. По информация на Община Каварна се обсъждат варианти за извеждане на деца от ПУИ „Л. Каравелов“, гр. Каварна и адаптацията им в масовите общообразователни училища, съобразно промените в Закона за народната просвета.

**Дейност 1.3.4.3.** Осигуряване на достъпна и адаптирана среда (предоставяне на подходящо обзавеждане и оборудване) за децата с увреждания в детски ясли, детски градини и учебни заведения.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В община гр. Добрич една от 6-те Детски ясли има изградена рампа за деца с увреждания. В община Тервел всички детски заведения са достъпни за деца с увреждания.

**Дейност 1.3.4.4.** Подготовка и обучение на персонала на масовите детски заведения и училища за работа с деца и младежи с увреждания. Тази дейност се осъществява съвместно със структурите на образованието, ОЗД, Ресурсния център за подкрепа на деца със СОП към МОН, подкрепата на общините, както и в рамките на предвидените по проект „Социално включване“ обучения.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

**Община Добрич** - през 2013 г. е проведено обучение на педагогически специалисти от общинските училища и ЦДГ за формиране на знания, умения и компетентности за работа с деца и ученици със СОП по проект на МОН „Квалификация на педагогическите специалисти” по ОП „РЧР”.

**Община Каварна** - Работещите в детските и учебните заведения периодично повишават своята квалификация, включително и за работа с деца и ученици с увреждания. Осигурени са учители от Ресурсен център за децата със СОП.

**Община Шабла** - проведен е семинар, квалификация на педагогическите специалисти по ОП „РЧР” с Ресурсен център гр. Добрич по отношение на децата със специални образователни потребности.

**Дейност 1.3.4.5.** Подготовка на средата за приемане на децата с увреждания в масовите училища, осъществявана с помощта на НПО и Ресурсния център към РИО на МОН чрез целеви мерки в две направления:

- Инициативи вътре в училище, които обхващат трите „страни” – учители, родители (на децата с увреждания и на децата без увреждания) и учениците. Обучения на учителите за толерантност и приемане на децата с увреждания.
- Кампании на областно ниво и в местните общности за повишаване на чувствителността към децата с увреждания и техните семейства, за преодоляване на дискриминацията и популяризиране на толерантност.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

В община Тервел педагогическият персонал в детските заведения е квалифициран за работа с деца, изискващи специфични образователни грижи.

**Приоритетно направление 2: „Деинституционализация и подобряване на качеството на резидентната грижа”.**

**Обща цел 2.** Намаляване на дела на децата и възрастните, настанени в специализирани институции.

**Специфична цел 2.1.** Закриване/трансформация на всички специализирани институции за деца на територията на областта.

**Мярка 2.1.1.** Разработване на планове за закриване/трансформиране на специализираните институции.

**Дейност 2.1.1.1.** Създаване на общински работни групи в общините: Добрич, Добричка и Крушари за разработване на планове за закриване/трансформация на СИ за деца в областта. Тяхната работа ще бъде подпомагана от експертна група на областно ниво (с участието на РДСП, РЦЗ, НПО) за консултиране и подкрепа на процеса чрез провеждане на срещи, посещения на място, дискусии, съвместна разработка на предложения.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Със Заповед № 410/04.04.2012 г. на Кмета на Община гр. Добрич в изпълнение на Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2011 - 2015 г. и Областната стратегия за развитие на социалните услуги (2011 - 2015 г.) е утвърдена Работна група, която е разработила план за закриване на ДДЛРГ „Дъга” – гр. Добрич с участието на представители от Община Добрич, Дирекция „Социално подпомагане” - Добрич, неправителствените организации: БЧК, Лумос България, Фондация „Ръка за помощ”.

***Няма данни за общински работни групи, разработили планове за другите две институции.***

В рамките на Проект „Подкрепа” по ОП „Техническа помощ”, който осигурява комуникация и координация между всички ангажирани страни в процеса на деинституционализация, е формиран регионален екип по деинституционализация (РЕД). В състава му са включени представители на Регионална дирекция за социално подпомагане, Регионалната здравна инспекция и Регионалният инспекторат по образование. Задачата на РЕД е да поддържа връзка с останалите членове на регионални екипи за деинституционализация на територията на страната и с представители на общините. Екипът проследява хода на изпълнение на проектите от Плана за действие на територията на област Добрич, предоставя информация за евентуални трудности, проблеми или забавяне в изпълнението им. Членовете на екипа подпомагат изпълнението на цялостния процес на деинституционализация в областта на образованието, здравеопазването и социалната сфера.

**Дейност 2.1.1.2.** Изработване на планове за закриване/трансформация на 4 СИ за деца в област Добрич. В тези планове се описва изпълнението на следните основни етапи:

- Актуализиране на индивидуалната оценка за всяко дете и залагане в плана за действие на социалните услуги, необходими за извеждане на децата от институцията;
- Оценка на човешките ресурси и планиране на допълнителна професионална квалификация на персонала, съобразно новите социални услуги и/или дейности, които ще се развият в съответната община;
- Оценка на материалната база и ресурсите на институцията и планиране на използваемостта им;



- Изпълнение на индивидуалните планове на всички деца и поетапно извеждане на децата от СИ;
- Закриване/трансформиране на институцията и изпълнение на плана за използване на материалната база и ресурсите на институцията.

### ИЗПЪЛНЕНИЕ

При подготовката и разработването на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Добрич (2011 - 2015 г.) в областта функционират четири специализирани институции за деца: ДДЛРГ „Добруджанче”- за деца от 3 до 7 г. в с. Овчарово, общ. Добричка; ДДУИ „Свети Николай Чудотворец” – с. Крушари, общ. Крушари; ДДЛРГ „Дъга” - гр. Добрич за деца от 7 до 18 г. и ДМСГД – гр. Добрич. В средата на периода те са вече две: ДДУИ „Свети Николай Чудотворец” – с. Крушари и ДМСГД – гр. Добрич.

Процесът на деинституционализация на децата в община Добричка и община град Добрич е започнал през 2010 г. с извеждането на децата, настанени в ДДЛРГ „Добруджанче” - с. Овчарово и ДДЛРГ „Дъга” - гр. Добрич.

В началото на 2010 г. капацитетът на ДДЛРГ „Добруджанче” - с. Овчарово е 76 места, а от 01.04.2010 г. е намален на 50 във връзка с извеждането на деца от 01.09.2009 г. и настаняването им в услуга от резидентен тип – центрове за настаняване от семеен тип, финансирани по проекта по Програма ФАР на ФИЦЕ България „Достоен живот за децата на Добрич”. Намалването на капацитета на Дома за деца лишени от родителска грижа в с. Овчарово от 50 на 30 места от 01.01.2011 г е заложено в Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Добрич, раздел „Интеграция–социални услуги и мерки”, Приоритетно направление „Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа”. След приключване на проекта, от 01.01.2010 г. изведените деца продължават да ползват услугите в двата ЦНСТ, но вече финансирани като държавно делегирана дейност. Към 01.01.2012 г. капацитетът е намален от 25 на 15 места, а настанените деца и младежи са 15.

През 2012 - 2013 г. в Плана за предоставяне на социални услуги в Община Добричка за децата от 3 до 7 години лишени от родителски грижи, настанени в ДДЛРГ „Добруджанче” - с. Овчарово е заложено намаляване на капацитета, първо от 30 на 16 деца и в последствие от 16 на 8 деца. Извеждането на всички деца е приключило през 2012 г. благодарение на затварянето на входа към институцията чрез прекратяване на прехвърлянето от ДМСГД на навършилите 3 годишна възраст деца. Част от децата са насочени към ЦНСТ или приемни семейства. Предприти са мерки на закрила за настанените деца като осиновяване, настаняване в приемни семейства, реинтеграция и настаняване при близки и роднини. Домът е закрит с Решение на Добрички общински съвет и заповед № РД-01-23 от 04.01.2012 г. на Изпълнителния директор на АСП, считано от 01.02.2013 г.

Със Заповед № 410/04.04.2012 г. на Кмета на Община гр. Добрич в изпълнение на Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2011 - 2015 г.) и Областната стратегия за развитие на социалните услуги (2011 - 2015 г.) е утвърдена Работна група, която е разработила план за закриване на ДДЛРГ „Дъга” – гр. Добрич с участието на представители от Община Добрич, Дирекция „Социално подпомагане” - Добрич, неправителствените организации: БЧК, Фондация „Лумос”, Фондация „Ръка за помощ”. Изготвени са индивидуални оценки на всяко дете от специализираната институция. Отдел „Закрила на детето” при Дирекция „Социално подпомагане” гр. Добрич, който участва при разработването на индивидуалните оценки на децата, е изготвил индивидуален план за действие за всяко от тях преди извеждането му от ДДЛРГ „Дъга”.

След проверка от Инспектората на АСП през януари 2011 г. е установен намален брой деца, което става повод за намаляване на капацитета на дома от 50 на 25 деца, но считано от 01.01.2011 г. със заповед № РД01-192 от 27.01.2011 г. на МТСП. От началото на 2012 г. капацитетът на дома е намален отново, този път на 15 места. Съгласно заповед на Изпълнителния директор на АСП № РД-01-932 от 27.08.2012 г. ДДЛРГ „Дъга” гр. Добрич е закрит.

Според Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България” до края на 2014 г. Дома за деца с умствена изостаналост „Свети Николай Чудотворец” – с. Крушари трябва да бъде закрит. От м. май 2010 г., след доклад на Български хелзински комитет, както и публикуване в медиите на материали за тежкото състояние и смъртни случаи на деца, настаняването на нови деца е спряно. Капацитетът е 100 места, като в края на 2013 г. настанените деца и младежи са 93. От началото на стартиране на проекта „Детство за всички”, чиято основна цел е закриване на специализираните институции за деца и създаването на нови услуги, от ДДУИ не е имало случай на настаняване на дете или младеж в различни форми на семейна грижа. Не е имало заявено желание от осиновители и/или приемни семейства. В продължение на 3 години са проведени проучвания на експерти от отделите „Закрила на детето” от различни общини от територията на цялата страна, както и проведени по план конференции в ДДУИ за подготовка на децата за извеждане и настаняването им в семейна среда и/или в новите услуги. Въз основа на направените проучвания и оценките на децата, националният екип на проект „Детство за всички” е изготвил предложения за настаняване в новите услуги на децата и младежите по региони.

**Специфична цел 2.2. Настаняване на децата от институции в различни форми на семейна грижа.**

**Мярка 2.2.1 Осигуряване на семейна среда за поне 20% деца от институции чрез реинтеграция в биологичното, разширеното семейство, осиновяване и настаняване в алтернативна семейна грижа.**

Дейностите по тази специфична цел се изпълняват от ОЗД, ЦОП и СИ по подкрепа на децата и семействата (биологични, разширени, осиновителни).

**Дейност 2.2.1.1.** Реинтеграция в биологичното семейство. Услугите по реинтеграция на децата в биологичното семейство ще се предоставят от ЦОП в общините и включват подкрепа на детето и на семейството.

- Консултиране и подкрепа на семейства в риск за възстановяване на прекъснатите връзки;
- Подкрепа на детето при реинтеграция в семейството;
- Услуги за изграждане на родителския капацитет.

За изпълнението на тази дейност ще бъдат сформирани мобилни екипи към ЦОП по реинтеграция в семейна среда на децата, настанени в СИ.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Дейността на екипите на трите центъра за обществена подкрепа ЦОП 1, ЦОП 2 и ЦОП - община Добричка, е изцяло свързана със семейството.

Екипът на ЦОП 2 работи по два случая на деца, реинтегрирани в биологичното семейство като консултира, стимулира и подкрепя детето и семейството за възстановяване на прекъснатите връзки и съдейства за изглаждане на вътрешни конфликти. Работи се както с родителите, така и с разширеното семейство. Често се посредничи при контакта родител – институция – дете. Повишават се родителските умения чрез консултиране и подкрепа, относно изграждане на позитивни модели на възпитание, особености на възрастовото развитие и институционалните белези на децата.

ЦОП 1, управляван от БЧК не работи с деца, които са настанени в институции.

Към ЦОП 1 и ЦОП 2 нямат сформирани мобилни групи за изпълнението на дейността по реинтеграция в семейна среда на децата, настанени в СИ.

ЦОП в община Добричка (създаден по проект) е изцяло мобилна услуга, но няма осигурена устойчивост и е преустановил дейност.

От м. май 2013 г. се прилага социален модел на работа по реинтеграция - програма „Отново у дома“ за реинтеграция на настанените в ДМСГД деца, разработен и изпълняван от междуинституционален екип от представители на ДСП гр. Добрич, ДМСГД гр. Добрич и Лумос. Програмата е насочена, към семейството на детето, което има желание и готовност да го отглежда в семейна среда. Целта на програмата е да се стимулират контактите между семействата и децата и в подкрепа на родителите да се предостави медико-социална услуга в домашна среда след реинтеграция на децата. Изработена е специална индивидуална програма за обучение на родителите, свързана с теоретична и практическа подготовка в зависимост от здравословното състояние и потребности на детето. Целите и са: да се насърчава връзката между родителя и детето, да се подкрепят родителите да придобият увереност, да надградят и затвърдят познанията и уменията си по отглеждане и възпитание на децата, да се повиши качеството на грижата на детето, да се подготвят родителите и детето за промените, свързани с предстоящата реинтеграция.

**Дейност 2.2.1.2.** Интеграция в разширено семейство – услугите по интеграция на децата в семейство на роднини и близки, в т. ч. и в разширеното семейство ще се предоставят от ЦОП и включват подкрепа на детето и на семейството.

- Консултиране и подкрепа за възстановяване на прекъснатите връзки на децата с близки и роднини;

- Подкрепа на детето в периода на адаптация в разширеното семейство;
- Подкрепа на роднини и близки при поемане на грижата за деца, отглеждани в институции;
- Консултиране, практическа подкрепа, съдействие, информиране, посредничество, материална и финансова подкрепа в процеса на отглеждане на изведените деца.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Общият брой на децата, интегрирани в семейство на близки и роднини е 144, от които 17 през 2011 г., 60 през 2012 г. и 67 през 2013 г.

Екипът на ЦОП 2 работи по 10 случая на деца, интегрирани в разширено семейство като подкрепя детето в периода на адаптация в разширеното семейство.

#### **Дейност 2.2.1.3.** Настаняване на деца от СИ в приемни семейства.

Услугите ще се предоставят от ЦОП в общините и ще включват:

- Провеждане на кампании и информационни срещи по приемна грижа;
- Оценяване и обучение на бъдещи приемни родители;
- Подкрепа при предоставяне на приемната грижа.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Изпълнението на дейността е описано в Специфична цел 1.2, Мярка 1.2.2. Дейност 1.2.2.1. В ЦОП 2 се осъществява обучение на кандидати за приемни родители, свикване на детето с приемния родител/и, наблюдение и подкрепа след настаняване на дете в приемното семейство. Провеждат се последващи срещи, консултации за детето и самия приемен родител.

В периода 2011 – 2013 г. в област Добрич в приемни семейства са настанени 37 деца, от които през 2011 - 5, през 2012 г. - 14 и през 2013 г. - 18.

Екипът на Центъра работи по 18 случая на деца, настанени в приемна грижа, като подкрепя детето в периода на адаптация в приемното семейство.

#### **Дейност 2.2.1.4.** Подкрепа на процеса на осиновяването.

Услугите ще се предоставят от ЦОП в общините и ще включват:

- Обучение и психологическа подкрепа на кандидат-осиновители в предосиновителния период;
- Подкрепа на детето и на семейството в следосиновителния период.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В периода 2011 - 2013 г. са осиновени 159 деца, от които през 2011 г. - 49 (26 в България, 23 в чужбина), през 2012 г. - 58 (20 в България, 38 в чужбина), през 2013 г. - 44 (27 в България, 17 в чужбина).

В периода 2011 – 2012 г. екипът на ЦОП 1 е извършвал наблюдение и оказвал подкрепа на деца в следосиновителния период.

Екипът на ЦОП 2 провежда обучение и оценка на кандидат-осиновители. Осъществява се наблюдение и подкрепа на детето и семейството в следосиновителния период и се провеждат срещи с кандидат-осиновители.

**Специфична цел 2.3. Създаване на нови социални услуги от резидентен тип със среда близка до семейната за децата, които не могат да бъдат изведени в семейна среда. Подобряване на качеството на съществуващите услуги от резидентен тип.**

**Мярка 2.3.1. Осигуряване на близка до семейната среда за деца, лишени от родителска грижа.**

Центърът за настаняване от семеен тип представлява резидентна форма на грижи за деца, за които са изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда. Услугата предоставя ежедневни грижи за децата, като здравните и образователни услуги се предоставят в ЦНСТ за осигуряване на социална интеграция.

**Дейност 2.3.1.1.** Продължаване на дейността на съществуващите 2 ЦНСТ в Добрич, в които са изведени деца от ДДЛРГ гр. Добрич.

### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В периода 2011 - 2013 г. ЦНСТ - 1 „Светлина“ за деца от 3 до 12 години и ЦНСТ – 2 за деца от 12 до 18(20) години предоставят 24-часова резидентна грижа. Капацитетът на двете ЦНСТ-та е по 15 деца. Средногодишният брой на децата в ЦНСТ 1 за 2011 г. е 15, 2012 г. и 2013 г. - 18, в ЦНСТ 2 за 2011 г. е 14, за 2012 г. - 16, за 2013 г. - 17.

**Дейност 2.3.1.2.** Разкриване на нови ЦНСТ за превенция на институционализацията и извеждане на децата и младежите от специализираните институции:

- 2 нови ЦНСТ в гр. Балчик с капацитети от 15 места;
- 2 нови ЦНСТ в община Добричка с капацитети от 15 места;
- 3 нови ЦНСТ в гр. Добрич. Първото ЦНСТ с капацитет от 15 места ще бъде разкрито през 2011 г. за извеждане на деца от ДДЛРГ гр. Добрич. Останалите 2 ЦНСТ са предвидени с капацитети от 8 места за деца от ДМСГД Добрич.
- нови ЦНСТ в Крушари за деца и младежи от ДДУИ. Окончателното планиране на новите услуги ЦНСТ за деца с увреждания ще се утвърди след извършването на индивидуална оценка за всяко дете с увреждане от ДДУИ и ДМСГД по проект „Детство за всички“.

### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България“ е заложено изграждане на 12 ЦНСТ за деца и младежи от ДМСГД, ДДУИ и ДДЛРГ, от които 2 в община Балчик, 2 в община Добричка, 3 в община Добрич и 5 в община Крушари. През 2011 г. в рамките на проект „Детство за всички“ е изготвена Национална карта за резидентните и съпътстващите услуги за деца и младежи с увреждания, настанени в специализирани институции. Предвид новите обстоятелства, в община гр. Добрич започна изграждането на четири ЦНСТ за деца и младежи по Компонент 1 на проект „Детство за всички“. Четирите центъра са построени, предстоят довършителни дейности, обзавеждане и оборудване. В община Балчик са завършени строителните дейности на ЦНСТ с капацитет 14 места. Предстои изпълнение на Компонент 2 за 13 месеца и настаняване на децата.

През 2011 г. в сградата, ползвана от ДДЛРГ гр. Добрич е разкрит един ЦНСТ с цел превенция на институционализирането, извеждане на вече настанени в ДДЛРГ гр. Добрич и ДДЛРГ с. Овчарово, общ. Добричка деца, при изчерпани други възможности за децата за своевременна реакция, в случаите на предприета мярка полицейска закрила.

Общинският съвет на гр. Добрич е приел решение №25/29.10.2014 г. да бъде разкрит още един ЦНСТ с капацитет 10 деца с увреждания през второто полугодие на 2014 г. В общините Добричка и Крушари не са разкрити нови услуги от резидентен тип за деца и младежи от ДДУИ и ДДЛРГ.

**Дейност 2.3.1.3.** Разкриване на Малък групов дом за предоставяне на ежедневна грижа, изграждане на умения за самостоятелен живот и обезпечаване на здравни и образователни услуги за деца от ДДУИ с. Крушари.

Разкриването на услугата е обвързано с резултатите от индивидуалната оценка за децата с увреждане от ДДУИ по проект „Детство за всички“.

### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В община Крушари е започнато изграждането на едно Защитено жилище с капацитет 8 места в с. Крушари. Финансирането на проекта е по Програмата за развитие на селските райони. На 03.10.2012 г. е сключен договор за предоставяне на финансова помощ, на стойност 316 008 лв. Строителството на жилището е започнало през м. октомври 2013 г. и към момента на мониторинга е приключило. Предстои обявяване на процедура за обзавеждане и оборудване на Защитеното жилище. Социалната услуга ще бъде насочена към пълнолетни младежи с лека и средна степен на умствена изостаналост, с реален шанс за социална интеграция и ще им даде възможност да водят независим начин на живот, подпомагани от специалисти.

**Специфична цел 2.4.** Закриване и трансформация на съществуващите специализирани институции за деца.

### **Мярка 2.4.1. Трансформиране на ДМСГД**

В рамките на тази мярка е включено изпълнението на дейностите, включени в плана за ДМСГД (*разработен по мярка 2.1.1.*) Трансформирането на ДМСГД ще се извърши чрез намаляване на броя на настанените деца – извеждане в ЦНСТ, настаняване в семейства на близки и роднини, приемни семейства и осиновяване.

**Дейност 2.4.1.1.** Актуализиране на индивидуалните оценки и планове на настанените деца от екип на ЦОП, ДМСГД и ОЗД. Оценка ще включват възможността за реинтеграция в биологичното и разширеното семейство, а плановете ще предвиждат осигуряване на сигурна и постоянна семейна среда за всяко дете. Оценка и плановете ще бъдат актуализирани през 2011 г.

### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Мултидисциплинарни екипи от ОЗД, ДМСГД и Лумос участваха както в изготвянето на индивидуалните оценки и планове на настанените деца, така и в тяхното актуализиране.

**Дейност 2.4.1.2.** Актуализиране на индивидуалните оценки за децата без увреждания от екип на ЦОП, ДМСГД и ОЗД. Оценките ще включват възможността за реинтеграция на децата в биологичното и разширеното семейство, необходимостта от развиване на умения за самостоятелен живот, а плановете – осигуряване на сигурна и постоянна семейна среда и самостоятелен живот. Оценките и плановете ще бъдат актуализирани през 2011 г.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Планираното актуализиране на индивидуалните оценки за децата без увреждания през 2011 г. не е изпълнено.

**Дейност 2.4.1.3.** Преглед и анализ на индивидуалните оценки на децата с увреждания от мултидисциплинарен екип с участие на представители на ОЗД, ДМСГД, РЦЗ и НПО.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В рамките на проект „Детство за всички“ са актуализирани оценките на децата над 3 годишна възраст с увреждания от мултидисциплинарен екип.

**Дейност 2.4.1.4.** Проследяване на актуализирането на плановете за действие и плановете за грижа на всяко дете и последващото им изпълнение.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Плановете за действие за всяко, настанено в ДМСГД дете, се актуализират от ОЗД на шест месеца, а при необходимост и по-често. Не е предоставена информация по отношение на актуализирането на плановете за грижа.

**Дейност 2.4.1.5.** Организиране и провеждане на регулярни събития „Отворени врати“ в рамките на ДМСГД за родителите на децата с увреждания.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Дни на отворените врати са предвидени по проект „Детство за всички“, но такива не са провеждани.

В рамките на изпълнението на дейностите по същия проект са проведени конференции по случаите на децата с увреждания, на които присъстват всички заинтересовани страни - екипи от ДМСГД, ОЗД, Лумос, родители или представители на разширеното семейство. Единадесет деца са посетени от шестима родители и трима близки. Посещенията на родителите са превърнати ако не в регулярно събитие, то поне в събитие, което вече не среща същите ограничения и пречки.

**Дейност 2.4.1.6** Изпълнение на индивидуалните планове за настанените деца (в съответствие с описанието по мярка 2.1.1.)

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Плановите за действие за всяко, настанено в ДМСГД дете, се актуализират от ОЗД на шест месеца, а при необходимост и по-често.  
Не е предоставена информация по отношение изпълнението на индивидуалните планове на настанените деца.

**Дейност 2.4.1.7.** Превенция на настаняването на деца в ДМСГД (описано в мерките по превенция и подкрепа за уязвими семейства).

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В периода 2011 – 2013 г. общият брой на сигналите за деца в риск от изоставяне е 463, от които през 2011 г. - 152, през 2012 г - 163 и през 2013 г. - 148. От тях в семейство на близки и роднини са настанени 144 деца, в приемна грижа - 37 деца, в услуги от резидентен тип - 85 деца или 387 деца.  
В подкрепа на дейността се реализира Допълнително споразумение към Меморандум за разбирателство между АСП и Лумос България за сътрудничество в областта на закрила на детето, в т.ч. за превенция на настаняването на деца от 0 до 3 г. възраст в ДМСГД и за мобилна работа и активно издираване на случаи на деца и семейства в риск.  
Подкрепата се осъществява чрез осигуряване на допълнителен административен капацитет, финансиран от Лумос, в отделите „Закрила на детето” на ДСП гр. Добрич и ДСП гр. Генерал Тошево.

#### **Мярка 2.4.2. Трансформация и закриване на ДДЛРГ гр. Добрич.**

В рамките на тази мярка са включени изпълнението на дейностите, залегнали в плана за ДДЛРГ (*разработен по мярка 2.1.1.*). Трансформирането на ДДЛРГ гр. Добрич ще бъде извършено чрез значително намаляване на броя на настанените деца – настаняване в семейства на близки и роднини, приемни семейства, осиновяване и извеждане в ЦНСТ. Предвижда се през 2011 г. капацитетът на СИ да бъде намален на 15 места, т.е. с 75%.

**Дейност 2.4.2.1.** Изпълнение на индивидуалните планове за настанените деца (в съответствие с описанието по мярка 2.1.1.)

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Първоначално са изготвени индивидуални оценки на всяко дете от специализираната институция. Индивидуалната оценка включва здравен, социален и образователен статус на детето, както и възможности за реинтеграция в биологично семейство, настаняване в приемно семейство или в социална услуга от резидентен тип след закриване на специализираната институция. Отдел „Закрила на детето” при Дирекция „Социално подпомагане” гр. Добрич, който участва при разработването на индивидуалните оценки на децата, е изготвил индивидуален план за действие за всяко от тях преди извеждането му от ДДЛРГ „Дъга”.



**Дейност 2.4.2.2.** Превенция на настаняването на деца в ДДЛРГ (описано в мерките по превенция и подкрепа за уязвими семейства).

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Изпълнението по превенция е описано в мерките по превенция и подкрепа за уязвимите семейства.

**Дейност 2.4.2.3.** Закриване на ДДЛРГ като специализирана институция за дългосрочно отглеждане на деца до края на 2013 г.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

След проверка от Инспектората на АСП през януари 2011 г. е установен намален брой деца, което става повод за намаляване на капацитета на дома от 50 на 25 деца, но считано от 01.01.2011 г. със заповед № РД01-192 от 27.01.2011 г. на МТСП. От началото на 2012 г. капацитетът на дома е намален отново, този път на 15 места. Съгласно заповед на Изпълнителния директор на АСП № РД-01-932 от 27.08.2012 г. ДДЛРГ „Дъга“ гр. Добрич е закрит.

#### **Мярка 2.4.3 Трансформиране и закриване на ДДЛРГ с. Овчарово.**

В рамките на тази мярка са включени изпълнението на дейностите, залегнали в плана за ДДЛРГ (*разработен по мярка 2.1.1.*). Трансформирането на институцията ще бъде извършено чрез значително намаляване на броя на настанените деца - реинтегриране, осиновяване, настаняване в приемно семейство, извеждане в ЦНСТ. Предвижда се намаляване на капацитета от 50 на 30 места от 01.01.2011 г.

**Дейност 2.4.3.1.** Актуализиране на индивидуалните оценки и планове за всяко дете от екип на ДДЛРГ и ОЗД. оценките ще включват възможността за реинтеграция в биологичното и разширеното семейство, а плановете ще предвиждат осигуряване на сигурна и постоянна семейна среда. оценките и плановете ще бъдат актуализирани през 2011 г.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

До края на 2011 г. се актуализират индивидуалните оценки и планове на всяко дете. Това се извършва от екипите в ДДЛРГ и ОЗД. В плановете се набляга на възможностите за реинтеграция в биологичните семейства и в семейства на близки и роднини. Предприемат се и мерки на закрила като осиновяване и настаняване в приемни семейства.

**Дейност 2.4.3.2** Изпълнение на индивидуалните планове за настанените деца (в съответствие с описанието по мярка 2.1.1.), включително извеждане на настанените деца в ЦНСТ (след 2012 г.).

### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

От 01.04.2010 г. капацитетът в ДДЛРГ с. Овчарово е намален на 50 във връзка с извеждането на деца от 01.09.2009 г. и настаняването им в услуга от резидентен тип – Центрове за настаняване от семеен тип, финансирани по проекта по Програма ФАР на ФИЦЕ България „Достоен живот за децата на Добрич“. След приключване на проекта, от 01.01.2010 г. изведените деца продължават да ползват услугите в двата ЦНСТ, но вече финансирани като държавно делегирана дейност.

Предвид на изпълнението на изготвените индивидуални планове на децата, настаняването в ЦНСТ продължава и след 2012 г. до закриването на Дома, особено когато възможностите за настаняване в среда, близка до семейната, са изчерпани.

**Дейност 2.4.3.3.** Превенция на настаняването на деца в ДДЛРГ (описано в мерките по превенция на деца и семейства в риск).

### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Изпълнението на дейността е описано в мерките по превенция на деца и семейства в риск.

**Дейност 2.4.3.4.** Намаляване на капацитета от 50 на 30 места от 01.01.2011 г.

### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В началото на 2010 г. капацитетът на ДДЛРГ „Добруджанче“ - с. Овчарово е 76 места, а от 01.04.2010 г. е намален на 50 във връзка с извеждането на деца от 01.09.2009 г. и настаняването им в услуга от резидентен тип. Към 01.01.2012 г. капацитетът е намален от 25 на 15 места, а настанените деца и младежи са 15.

През 2012 - 2013 г. в Плана за предоставяне на социални услуги в община Добричка за децата от 3 до 7 години лишени от родителски грижи, настанени в ДДЛРГ „Добруджанче“ - с. Овчарово е заложено намаляване на капацитета, първо от 30 на 16 деца, а в последствие - от 16 на 8 деца.

**Дейност 2.4.3.5.** Закриване на институцията до края на 2013 г.

### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Извеждането на всички деца приключва към 1.01.2013 г., като това се случва благодарение на затварянето на входа към институцията чрез прекратяване на прехвърлянето от ДМСГД на навършилите 3 годишна възраст деца. Предприети са мерки на закрила за настанените деца като: осиновяване, настаняване в приемни семейства, в резидентна грижа и при близки и роднини. Домът е закрит съгласно заповед на Изпълнителния директор на АСП № РД-01-23 от 04.01.2012 г. и с Решение на Добрички общински съвет, считано от 01.02.2013 г.

### **Мярка 2.4.4. Трансформиране и закриване на ДДУИ с. Крушари**

В рамките на тази мярка са включени изпълнението на дейностите, заложени в плана за ДДУИ (разработен по мярка 2.1.1.). Трансформирането на институцията ще бъде извършено чрез значително намаляване на броя на настанените деца и разкриване на

услуги в общността. Социалните услуги, разкрити по проект „Детство за всички“ имат за цел да планират и приложат конкретни и ефективни мерки за реална деинституционализация на децата с увреждания, настанени в ДДУИ. Предвижда се институцията да бъде закрыта през 2013 г.

**Дейност 2.4.4.1.** Преглед и анализ на индивидуалните оценки на децата и младежите с увреждания. Това ще бъде извършено от мултидисциплинарен екип с участие на представители на ОЗД, ДДУИ, РЦЗ и НПО.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

От м. май 2010 г., след доклад на Български хелзински комитет, както и публикуване в медиите на материали за тежкото състояние и смъртните случаи на деца, настаняването на нови деца в ДДУИ с Крушари е спряно. Капацитетът е 100 места, като в края на 2013 г. настанените деца и младежи са 93.

Смъртните случаи в периода 2008 – 2010 г. са 17, а за периода 2011 - 2014 са 4. В периода 2011 – 2012 г. е създаден мултидисциплинарен екип с участие на представители на ОЗД, ДДУИ, РЦЗ и Лумос. Изготвени са индивидуални оценки на всички деца и младежи от институцията, както и е направено изследване на нагласите на техните родители. От началото на започване на проект „Детство за всички“, от ДДУИ не е имало случай на настаняване на дете или младеж в различни форми на семейна грижа. Не е имало заявено желание от осиновители и/или приемни семейства.

**Дейност 2.4.4.2.** Проследяване на актуализирането на плановете за действие и плановете за грижа на всяко дете и младеж от ДДУИ и последващото им изпълнение до преместване на децата и младежите в нови услуги в общността и закриване на СИ.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

През периода 2012 – 2013 г. са актуализирани плановете за действие и плановете за грижа на всяко дете и младеж в институцията. Обновени са индивидуалните оценки, както и са проучени нагласите на родителите, които са заявили желание да поддържат контакт с децата си.

В продължение на 3 години са проведени проучвания на експерти от отделите „Закрила на детето“ от различни общини на територията на цялата страна, както и са проведени по план конференции в ДДУИ за подготовка на децата за извеждане и настаняването им в семейна среда и/или в новите услуги. Въз основа на направените проучвания и оценките на децата, националният екип на проект „Детство за всички“ е изготвил предложения за настаняване в новите услуги на децата и младежите по региони. Към момента на провеждане на мониторинга тече подготовката на първите групи деца и младежи за извеждане в ЦНСТ. Първите три деца и младежи са вече настанени в ЦНСТ в община Търговище и ЦНСТ в община Червен бряг.

**Дейност 2.4.4.3.** Организиране и провеждане на регулярни събития „Отворени врати“ в рамките на ДДУИ за родителите на децата.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Дни на отворените врати са предвидени по проект „Детство за всички“, но не са провеждани.

В рамките на изпълнението на дейностите по същия проект са проведени конференции по случаите на децата с увреждания, в които участват мултидисциплинарни екипи на ОЗД, ХУСУ, ДДУИ и Лумос. След разговори с представители на ОЗД и консултант на Лумос по време на проучване на нагласите на родителите, осемнадесет родители и близки са посетили 10 от децата, като за част от тях това се случва за първи път.

**Дейност 2.4.4.4.** Превенция на настаняването на деца в ДДУИ (описано в мерките по превенция на деца и семейства в риск).

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Изпълнението на дейността е описано в мерките по превенция на деца и семейства в риск.

**Дейност 2.4.4.5.** Обособяване на нови ЦНСТ за децата и младежите от ДДУИ.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Изпълнението на дейността е описано в Обща цел 2, Специфична цел 2.3, Мярка 2.3.1, дейност 2.3.1.2 и дейност 2.3.1.3.

**Дейност 2.4.4.6.** Закриване на институцията в срок по проект „Детство за всички“.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

В началото на 2013 г. децата в ДДУИ са 93. Към момента на посещението в ДДУИ първите три случая на изведени в ЦНСТ деца са вече факт. Подготвя се следващата група деца. Предвид на забавянето на финансирането на ЦНСТ и тяхното изграждане, са отложени във времето и останалите дейности по проекта „Детство за всички“. Планирано е до края на 2014 г. да бъдат изведени всички деца и младежи.

**Специфична цел 2.5.** Подпомагане на социалната интеграция на младежите, напускащи ДДЛРГ гр. Добрич.

**Мярка 2.5.1.** Осъществяване на програми за усвояване на социални умения на децата, настанени в ДДЛРГ гр. Добрич. Предоставяне на услуга в преходно жилище за адаптация към самостоятелен живот на младежи, напускащи СИ.

Услугите са предназначени за младежите, които напускат специализирани институции за деца и ще предоставят подкрепа за водене на независим начин на живот с цел подготовка за извеждането им от специализирана институция.

**Дейност 2.5.1.1.** Развиване на програми в ДДЛРГ гр. Добрич за изграждане на социални умения на настанените деца и младежи и подготовка за самостоятелен живот след напускане на институцията. Програмите се изпълняват съвместно от ЦОП и ДДЛРГ с подкрепата на училищата, ОЗД, общински власти.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

ДДЛРГ гр. Добрич е закрит от 1 октомври 2012 г. като децата и младежите са преместени в центрове за настаняване от семеен тип в същата сграда.

**Дейност 2.5.1.2.** Продължаване на дейността на Преходното жилище за младежи от ДДЛРГ гр. Добрич, на които предстои да напускат специализираната институция.

Основните задачи на Преходното жилище са съдействие и консултиране на младежите, напускащи специализираните институции; изграждане на умения за самостоятелен живот; превенция на рисковото поведение; психологическо консултиране, медиация, рехабилитация; обучение и подпомагане при трудова реализация, квалификация и преквалификация, кариерно консултиране.

След закриване на ДДЛРГ гр. Добрич и напускане на преходното жилище от настанените младежи, се прецизира бъдещето развитие на услугата, съобразно конкретните потребности.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Услугата „Преходно жилище“ е с капацитет 8 места и към настоящия момент той е запълнен. Потребителите са 8 младежи на възраст от 17 – 20 години от ДДЛРГ в Добрич и страната, СУПЦ с. Главиница, обл. Силистра и ЦНСТ в гр. Добрич, на които предстои да напуснат системата за институционална грижа и да се интегрират в общността. Потребителите на услугата „Преходно жилище“, подпомагани от екип специалисти, водят самостоятелен начин на живот, сами изпълняват домакинските задължения, свързани с поддържане на хигиената в помещенията за живеене и общите части. Съвместно с Дирекция „Бюро по труда“ гр. Добрич е изготвен план-програма за реализиране на младежите на трудовия пазар. Всички потребители се насърчават да участват в груповите и индивидуалните дейности.

**Мярка 2.5.2. Осъществяване на програми за социална и трудова интеграция на младежите, напуснали ДДЛРГ гр. Добрич.**

**Дейност 2.5.2.1.** Предоставяне на подкрепа на младежите – информиране, консултиране, съдействие и посредничество за намиране на работа и самостоятелно жилище, съдействие при кризисни ситуации. Дейностите ще се осъществяват от ЦОП, ДБТ и общините.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

ДДЛРГ гр. Добрич е закрит от 1 октомври 2012 г.

**Дейност 2.5.2.2.** Програми за професионална квалификация на младежите – включване в курсове за професионална квалификация към Дирекциите „Бюро по труда“ и/или по проекти, подкрепени от Оперативни програми за развитие на човешките ресурси и Националните програми за заетост.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

ДДЛРГ гр. Добрич е закрит от 1 октомври 2012 г.

**Дейност 2.5.2.3.** Прилагане на общински и национални мерки за осигуряване на достъп до заетост за младежите, напуснали ДДЛРГ гр. Добрич – стимулиране на работодателите, програми за субсидирани работни места и др.

**ИЗПЪЛНЕНИЕ**

ДДЛРГ гр. Добрич е закрит от 1 октомври 2012 г.

**Дейност 2.5.2.4.** Прилагане на общински мерки в подкрепа на младежите за осигуряване на жилище (настаняване под наем в общинско жилище).

**ИЗПЪЛНЕНИЕ**

ДДЛРГ гр. Добрич е закрит от 1 октомври 2012 г.

**Дейност 2.5.2.5.** Осигуряване на възможност за включване в различни видове дейности, реализирани по проектни предложения по ОП.

**ИЗПЪЛНЕНИЕ**

ДДЛРГ гр. Добрич е закрит от 1 октомври 2012 г.

**Специфична цел 2.6.** *Да се намали броя на хората с увреждания в специализирани институции чрез развитие на алтернативна резидентна грижа от семеен тип.*

**Мярка 2.6.1.** Изграждане на алтернативни социални услуги от резидентен тип за настаняване на хора с увреждания, които имат нужда от резидентна грижа в среда, близка до семейната.

**Дейност 2.6.1.1.** Разкриване на 9 защитени жилища за хора с увреждания:

- 1 ново ЗЖ в гр. Балчик с капацитет 8 места;
- 1 ново ЗЖ в гр. Г. Тошево с капацитет 8 места;
- 2 нови ЗЖ в община Добричка с капацитети от 8 места;
- 2 нови защитени жилища в гр. Каварна с капацитети от 8 места;
- 1 ново ЗЖ в с. Крушари с капацитет 6 места;
- 1 ново ЗЖ в гр. Тервел с капацитет 8 места;
- 1 ново ЗЖ в гр. Шабла с капацитет 6 места.

Подготовката за разкриване на услугите ще стартира от 2011 г. с идентифициране на източници на финансиране и местоположение. От същата година ще започнат дейностите по поэтапно изграждане и разкриване на услугите на територията на общините.

**ИЗПЪЛНЕНИЕ**

По проект „Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално равнище”, проектна дейност 3 е изготвен анализ и са идентифицирани конкретни населени места, в които да се създадат:

- „Защитени жилища“ за лица с психични разстройства на територията на общините Тервел и Шабла, с капацитет всяко по 8 места;
- „Наблюдавано жилище“ за лица, навършили 18 години от ДДЛРГ „Дъга“ гр. Добрич, на територията на община Добрич-град, с капацитет 4 места;
- „Център за настаняване от семеен тип“ за лица с умствена изостаналост на територията на общ. Крушари, с капацитет 8 места;
- „Център за настаняван от семеен тип“ за лица с психични разстройства на територията на общ. Г. Тошево, с капацитет 15 места.

Препоръчаните общини не са кандидатствали с проектни предложения.

В община Крушари е започнало изграждането на едно Защитено жилище за младежи, на които предстои извеждане от ДДУИ с. Крушари и страната с капацитет 8 места.

Изпълнението е описано в Обща цел 2, Специфична цел 2.3, Мярка 2.3.1, Дейност 2.3.1.3.

Планираните Защитени жилища в останалите общини не са разкрити.

**Дейност 2.6.1.2.** Продължаване на дейността на ЗЖ-1 в Добрич, което предоставя услуга на 8 възрастни с увреждания.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Първото Защитено жилище в гр. Добрич е разкрито през септември 2008 г. с капацитет 6 места и в него са настанени 6 жени с интелектуални затруднения. Три от тях са изведени от ДДУИ - с. Българеево, една - от Център за кризистно настаняване, две са били безпризорни. Три от жените напускат по-късно жилището, като на тяхно място са настанени нови три, които също са изведени от ДДУИ - с. Българеево.

**Дейност 2.6.1.3.** Увеличаване на капацитета на ЗЖ-2 в Добрич от 6 на 8 места до 2015 г.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Второто Защитено жилище е открито през септември 2009 г. с капацитет 8 места за жени с интелектуални увреждания. Етажът, на който се помещават двете услуги ЗЖ 1 и 2, не разполага с пространство, което е останало като неизползвано. Общо двете услуги са с капацитет 14 възрастни с увреждания, като самата площ не позволява разширяване на капацитета.

**Дейност 2.6.1.4.** Разкриване на ЦНСТ за младежи от ДДУИ с. Крушари.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България“ е заложено разкриване на общо 5 ЦНСТ за деца и младежи от ДДУИ. В община гр. Добрич се довършват четири ЦНСТ за деца и младежи от ДДУИ по Компонент 1 на проект „Детство за всички“, а този в община Балчик е вече готов.

**Дейност 2.6.1.5.** Разкриване на ЦНСТ за възрастни хора с умствена изостаналост по проектно предложение по ОП „РЧР”.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Такъв не е разкрит. Община Крушари планира разкриване на два ЦНСТ за възрастни с деменция на мястото на ДСХ в с. Добрин.

**Дейност 2.6.1.6.** Разкриване на ЦНСТ за възрастни хора с психични разстройства по проектно предложение по ОП „РЧР”.

Окончателното местоположение на центровете за настаняване от семеен тип за възрастни с увреждания ще бъде определено при стартиране на финансиращата схема.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Такъв ЦНСТ не е разкрит.

**Дейност 2.6.1.7.** Разкриване на приюти за бездомни лица и лица с потребности от настаняване в различни институции след изчерпване на възможността за оставане в семейна среда. (*Дейност 3.3.2.1.*)

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Изпълнението на дейността е описано в Обща цел 3, Специфична цел 3.3, Мярка 3.3.2, Дейност 3.3.2.1.

**Дейност 2.6.1.8.** Провеждане на областна и общинска политика за стимулиране на частната инициатива за разкриването на Хоспис за предоставяне на качествена грижа за хора, нуждаещи се от постоянна грижа.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Хосписът не е разкрит.

**Специфична цел 2.7. Закриване/трансформация на специализираните институции за възрастни с увреждания на територията на областта.**

**Мярка 2.7.1. Разработване на планове за закриване/трансформация на специализираните институции за възрастни с увреждания.**

**Дейност 2.7.1.1.** Създаване на общински работни групи в общините Добричка и Каварна за разработване на планове за закриване/трансформация на Дом за възрастни с умствена изостаналост с. Българево, общ. Каварна и Дом за възрастни с деменция с. Опанец, общ. Добричка.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В периода 2011 – 2013 г. не са разработени планове за закриване/трансформация на специализираните институции за възрастни - Дом за възрастни с умствена изостаналост с. Българево, общ. Каварна и Дом за възрастни с деменция с. Опанец, общ. Добричка и не са осъществявани последващи дейности.



**Дейност 2.7.1.2.** Изготвяне на индивидуалната оценка за всеки потребител и определяне на необходимите услуги за подкрепа в семейна или близка да семейната среда.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Дейността не е изпълнена - описание в Приоритетно направление 2, Специфична цел 2.7, Мярка 2.7.1, Дейност 2.7.1.1.

**Дейност 2.7.1.3.** Оценка на човешките ресурси и планиране на допълнителна професионална квалификация на персонала съобразно новите социални услуги и/или дейности.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Дейността не е изпълнена - описание в Приоритетно направление 2, Специфична цел 2.7, Мярка 2.7.1, Дейност 2.7.1.1.

**Дейност 2.7.1.4.** Оценка на материалната база и ресурсите на институцията и планиране на използваемостта им.

Разработените планове за всяка специализирана институция за възрастни с увреждания ще бъдат обсъдени от Обществените съвети за социално подпомагане и предложени на общинските съвети за вземане на решение.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Дейността не е изпълнена - описание в Приоритетно направление 2, Специфична цел 2.7, Мярка 2.7.1, Дейност 2.7.1.1.

***Специфична цел 2.8. Подобряване на качеството на живот на потребителите в специализираните институции за възрастни с увреждания.***

**Мярка 2.8.1.** Подобряване на материалните условия и качеството на грижи в институциите за възрастни с увреждания.

**Дейност 2.8.1.1.** Подобряване на техническото състояние и на материалната база и/или осигуряване на достатъчно лично пространство на потребителите на услугите в Дом за възрастни с умствена изостаналост с. Българево, общ. Каварна и Дом за възрастни с деменция с. Опанец, общ. Добричка.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В ДВУИ с. Българево е обособено място за ежедневни занимания и учебна дейност. Два от жилищните блокове са с частичен ремонт в спалните помещения. Има телевизор във всяка стая. Направен е ремонт и на кухнята и частичен такъв в трапезарията. Все още не може да се говори за достатъчно лично пространство за повечето от клиентите на Дома. Два от блоковете са в крайно неприемлив занемарен вид.

В ДВД с. Опанец е извършен основен ремонт, потребителите са по трима в стая, където разполагат с телевизор.

**Дейност 2.8.1.2.** Монтиране на система за повикване с леснодостъпни бутони за алармен сигнал в спалните помещения на лежащоболните потребители в ДВД с. Опанец, общ. Добричка.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В Дома за възрастни с деменция, с. Опанец, общ. Добричка е монтирана система за повикване.

**Дейност 2.8.1.3.** Оборудване и обзавеждане на новопостроения блок за рехабилитация, трудова терапия и усамотяване в ДВУИ с. Българево, общ. Каварна.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Новопостроеният блок е добре обзаведен. Новите кабинети за рехабилитация, трудотерапия и усамотяване са сравнително добре ресурсно обезпечение.

**Дейност 2.8.1.4.** Осигуряване на обществен транспорт до местонахождението на ДВУИ с. Българево, общ Каварна.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

За периода 2011 – 2013 г. обществен транспорт не е осигурен.

**Дейност 2.8.1.5.** Осигуряване на психологическа подкрепа на потребителите в ДВД с. Опанец, общ. Добричка.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Щатният състав на институцията не включва психолог. Няма и информация за ползване на услугите на външен психолог.

**Дейност 2.8.1.6.** Осигуряване на възможност за повишаване на квалификацията на персонала, с оглед повишаване качеството на услугите.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Персоналът на институциите не е бил обучаван през годините. Липсват специалисти. В ДВУИ с. Българево щатът никога не е бил запълван.

**Дейност 2.8.1.7.** Извършване на редовни профилактични медицински прегледи на всички потребители.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

И в двете институции има назначен медицински персонал. Клиентите имат личен лекар и стоматолог. Водят се редовно за профилактични прегледи или такива по спешност.

**Приоритетно направление 3. Развитие на социални услуги в общността за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение.**

**Обща цел 3.** Да се създадат условия за социално включване и интегриране на максимален брой хора от общностите в неравностойно положение, уязвимите групи и индивиди в област Добрич

**Специфична цел 3.1.** Да се осигурят условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания и на старите хора в семейна среда;

**Мярка 3.1.1** Разширяване на социалните услуги в домашна среда за подкрепа в ежедневието на хората с увреждания и на техните семейства.

**Дейност 3.1.1.1.** Осигуряване и доразвиване на услугата „Домашен помощник“ и „Социален асистент“ на проектен принцип по ОП „РЧР“.

### ИЗПЪЛНЕНИЕ

**Процедура „Грижа в семейна среда за независимост и достоен живот на хора с различни увреждания и самотно живеещи хора - дейности „Социален асистент“ и „Домашен помощник“ – фаза 3 по ОП „РЧР“.**

През 2011 г. е приключило предоставянето<sup>6</sup> на социалните услуги „Социален асистент“ и „Домашен помощник“ по процедурата както следва :

- За община Добрич с цел развиване на социални услуги в общността за осигуряване на качествен и достоен живот на възрастни хора и хора с увреждания по проект „За по-достоен живот“ е осигурена грижа за 62 лица от 33 безработни лица като „Домашен помощник“ и „Социален асистент“.
- Община Генерал Тошево е предоставяла услугите по проект „Разширяване на възможностите за подобряване на качеството на живот на хора с различни увреждания и самотно живеещи хора в община Генеал Тошево“.
- В община Крушари услугите са предоставяни по проект „Център за услуги в семейна среда – 2“ с доставчик - община Крушари.
- Община Балчик е предоставяла услугите в общността по проект „Протегни ръка за помощ“.
- Община Шабла е предоставял услугите „Домашен помощник“ и „Социален асистент“ по проект „Да живеем заедно: предоставяне на качествени социални услуги на територията на Община Шабла“.
- В общините Каварна и Добричка услугите са предоставяни от външни доставчици. В община Добричка проектът „С грижа за хората за независим и достоен живот в община Добричка“ е администриран от сдружение „Форум“. В община Каварна проекта „Домашен помощник – за достоен живот на нуждаещите се лица в малките населени места в община Каварна е реализиран от ЕТ „Лива“ – гр. Добрич.

<sup>6</sup> За съжаление екипът по мониторинг не разполага с информация какво става с ползвателите след приключване на предоставянето на социалната услуга. Подобна информация би показала дали има дългосрочна и стабилна промяна в състоянието и начина на живот на потребителите.

### Социални услуги – местни дейности

От 01.10.2012 г. с решение на Добрички общински съвет е открита дейност **„Социален асистент“**. Дейността е финансирана от общинския бюджет и се предоставя в периода 07.11.2012 г. -31.12.2013<sup>7</sup> г. В проекта са обхванати **13 населени места**. Целевата група ползватели на услугата са лица с 90 и над 90 на сто трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане, с определена чужда помощ; деца до 18 годишна възраст с вид и степен на увреждане; тежко болни самотни хора със затруднено самообслужване; деца до 16 годишна възраст с 50 и с над 50 на сто вид и степен на увреждане; деца от 16 до 18 годишна възраст с 50 и с над 50 на сто степен на трайно намалена работоспособност с определена чужда помощ или с установена невъзможност за самообслужване. **Обслужваните потребители са 31**, като преобладават тежко болните самотни възрастни хора с 90 и с над 90 на сто степен на увреждане със затруднено самообслужване и с определена чужда помощ. Възрастта им е между 65 и 90 год. Обслужвани са и 3 деца, ненавършили 16 годишна възраст, с вид и степен на увреждане, с определена чужда помощ. Услугата е предоставяна по местоживеенето на потребителя срещу заплащане на такса, съгласно Тарифата за таксите за социалната услуга „Социален асистент“, предоставяна от община Добричка, приета с Решение на Добрички общински съвет.

Услугата „Социален асистент“ изцяло е съобразена с индивидуалните потребности и предпочитания на всеки потребител, с неговите възрастови, физически, психически, етнически и културни различия, с неговите близки, роднини, законни представители. Оказваната помощ и подкрепа от социалните асистенти е извършвана по най-деликатния и ненаатрапчив начин при пряк допир, при прием на лекарства, при ползване на баня и тоалетна, при общуване и при социални контакти. За социални асистенти са назначени трайно безработни лица в трудоспособна възраст с начално, основно и средно образование, които не са придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст или на професионална пенсия за ранно пенсиониране.

### Проекти по схема BG051PO001-5.1.04 „Помощ в дома“

На 09.03.2012 г. е публикуван проект и насоки за кандидатстване и комплект с документи към тях по схема BG051PO001-5.1.04 „Помощ в дома“ по приоритетна ос 5 на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Целевите групи са: деца и лица с различни увреждания, стари хора с трайни увреждания или с тежко здравословно състояние, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами и самотни стари хора с трайни увреждания и/или силно затруднено здравословно състояние, които не могат или са затруднени да се обслужват сами и да организират бита си. Услугата цели осигуряване на грижи в семейна среда на деца и лица, които поради различни ограничения от здравословен характер са изключени от социалния живот и са в риск от зависимост от институционален тип грижи, осигуряване на заетост на лице от семейството и услуги в домашни условия, насочени към поддържане на хигиената на обитаваното жилище, пазаруване и приготвяне на храна, пране и др. комунално-битови дейности.

<sup>7</sup> Няма информация във връзка с това дали дейността „Социален асистент“ ще продължи да се предоставя и в бъдеще, което ще гарантира устойчивост на услугата и ще доведе до осезаема подкрепа на съответните потребители.

На база разработени и одобрени проекти от 2013 г. шест от общините в областта са бенефициенти и работят по схемата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Схемата дава възможност на съществуващите домашни социални патронажи да разширят дейността си или да бъдат създадени нови Звена за услуги в домашна среда, които да предоставят по иновативен начин услуги за лична помощ, социална подкрепа и помощ при комунално-битови дейности.

- В **община Балчик** по проекта се обслужват **50 лица** със затруднения с цел поддържане на хигиена на обитаваното жилище, пазаруване и приготвяне на храна, пране и др. комунално-битови дейности чрез предоставяне на услугите „домашен помощник“, „домашен санитар“ и „сътрудник социални дейности“.
- Капацитетът на услугите по проекта в **община Генерал Тошево е 100 лица**. В момента се извършват дейности за устойчивост на реализирания проект, като са сключени трудови договори с трима от предоставяните до момента почасови социални услуги.
- В **община Добрич-град** е осигурена грижа за **145 лица** от назначени 42 лица като „Домашен помощник“ и „Социален асистент“.
- По проект „Грижа в семейна среда за нуждаещи се лица от община Каварна“ в **община Каварна** след сформиране на „Звено за социални услуги в домашна среда“ към „Домашен социален патронаж“ са наети 11 лични асистенти, 19 домашни помощници и 1 социален асистент, които обслужват **64 потребители**.
- В **община Крушари** по проект „Подкрепа за социално включване“ са обучени 18 безработни лица, които нямат опит в предоставянето на социални услуги в домашна среда. За предоставяне на услугите са наети 26 лица (16 – „Домашен санитар; 8 – „Домашен санитар“ и 2 – „Сътрудник социална работа“), които предоставят дейности за лична помощ, комунално-битови услуги и дейности за социално включване на **45 самотно живеещи стари и болни хора и лица с увреждания и 3 деца с увреждания**. Проектът се реализира в 12 населени места – селата: Абрит, Александрия, Бистрец, Добрин, Ефрейтор Бакалово, Загорци Земенци, Капитан Димитрово, Коритен, Крушари, Лозенец и Телериг.
- В **община Шабла** по проекта са назначени 13 социални асистенти за лица с увреждания, 4 социални асистенти за социални услуги и 13 домашни санитар. Броят на **обгрижваните потребители е 72**.

**Дейност 3.1.1.2.** Осигуряване и доразвиване на услугата „Личен асистент“ по НП „АХУ“ и на проектен принцип по ОП „РЧР“.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

### Национална програма „Асистенти за хора с увреждания“, дейност „Личен асистент“

Предоставянето на социалната услуга се осъществява на база на сключени договори между дирекциите „Социално подпомагане“ и дирекции „Бюро по труда“. Услугата няма предварително определен капацитет, като назначаването на лични асистенти става след одобряване на заявка от Д „БТ“ при наличие на средства за финансиране на услугата.

Целевите групи по програмата са деца/лица с различни увреждания и стари хора с трайни увреждания или с тежко здравословно състояние, които не могат или са много

затруднени да се обслужват сами.

Чрез предоставяне на услугата се цели осигуряване на грижа в семейна среда за деца и лица, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, както и осигуряване на заетост на лице от семейството/съжителстващ близък, което ги обгрижва.

- В **община Г. Тошево** за 2011 г. са включени 8 лични асистента<sup>8</sup>, за 2012 г. - 5, а за 2013 г. - 6.
- В **Община Добрич-град** през 2011 г. са наети 20 безработни лица, през 2012 г. техният брой е 19, а през 2013 г. - 27.
- В **Община Добричка** услугата е предоставяна както следва: през 2011 г. от 8 лица, през 2012 г. - 5 лични асистента, а през 2013 г. - 7.
- В **община Каварна** за 2011 г. са назначени 8 лични асистента. За 2012 г. техният брой е 10, а през 2013 г. услугата е предоставяна от 12 наети лица.
- В **община Балчик** е назначен 1 личен асистент през 2013 г. Броят на потребителите на услугата е като следва: 2011 г. - 44, 2012 г. - 39, 2013 г. - 53.

#### **Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG051PO001-5.2.09 „Алтернативи” проект „Подкрепа за достоен живот”.**

Проектът „Подкрепа за достоен живот” по схема „Алтернативи” е с бенефициент АСП и партньори осемте общини в обл. Добрич. С реализацията на проекта се прилага нов подход за предоставяне на услуги в семейна среда чрез въвеждане на принципа „индивидуален бюджет за личен асистент”.

- В **община Балчик** ползватели на услугата са **23 деца и лица** с различни увреждания; стари хора с трайни увреждания или с тежко здравословно състояние, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами.
- **Община Добричка** е партньор на АСП по проекта от м. ноември 2010 г. Продължителността на проекта е удължена до 31 август 2014 г. През 2011 г. се обслужват **16 потребители**, 2012 г. - **19** и 2013 г. - **20**.
- Посредством проект „Подкрепа за достоен живот” на територията на **община Тервел** са подкрепени **35 деца и възрастни с увреждания**, а обучените и наети лични асистенти са 34. Услугата е почасова и се предоставя в селата: Нова Камена, Каблешково, Кочмар, Коларци, Орляк, Жегларци, Зърнево, Божан, Балик, Безмер, Поп Груево и гр. Тервел. През месеците април и май 2013 г. е проведена процедура за набиране на нови потребители. Резултатите – одобрени **46 нови потребители**, очакващи да бъдат включени в проекта, обучени 40 лични асистенти. През 2013 г. бюджетът на проекта е увеличен с пет работни места. В момента се обгрижват **26 потребители**.
- В **община Г. Тошево** по проекта са сключени трудови договори с 25 лични асистенти, предоставящи почасови социални услуги на **26 потребители**.
- В **община Каварна** през м. януари 2011 г. са назначени 23 лични асистенти, които предоставят услугата „Лична помощ” на **23 потребители**.
- По проекта в **община Крушари** за изпълнение на планираните дейности са назначени 9 лични асистенти, които полагат грижи за **9 лица** (8 възрастни в семейна среда и 1 дете с увреждане) с трайни увреждания с определени 90 и над 90% трайна намалена трудоспособност с чужда помощ. В проекта са включени потребители от селата: Лозенец, Северци, Крушари, Добрин,

<sup>8</sup> Един личен асистент се грижи за един потребител.

Северняк и Ефрейтор Бакалово.

- В **община Шабла** се обгрижват **10 потребители** на социалната услуга от 10 лични асистенти.
- В **община Добрич – град** с цел развиване на социални услуги в общността за осигуряване на качествен и достоен живот на лица и деца с увреждания по проекта е осигурена грижа за **76 лица и деца**.

**Дейност 3.1.1.3.** Увеличаване на броя на потребители на Домашните социални патронажи - хора с увреждания с поне 20%, увеличаване на обхвата на населените места в общините и разширяване на предлаганите дейности.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Изпълнението на дейността е описано в Приоритетно направление 4, Обща цел 4, Специфична цел 4.1, Мярка 4.1.1, *дейност 4.1.1.2 и дейност 4.1.1.3*.

**Дейност 3.1.1.4.** Развиване на сезонни обществени трапезарии за социално слаби и самотно живеещи лица и семейства.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Изпълнението на дейността е описано в Приоритетно направление 4, Обща цел 4, Специфична цел 4.1, Мярка 4.1.1, *дейност 4.1.1.4*.

**Дейност 3.1.1.5.** Осигуряване на информация, съдействие и посредничество от представители на ДСП и социалните услуги за улесняване на достъпа до медицински изделия, помощни средства, приспособления и съоръжения, добавки за социална интеграция и достъпна среда в дома на децата и възрастните с увреждания по програмите на АХУ и Закона за интеграция на хората с увреждания.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Дирекциите „Социално подпомагане“, дневните центрове за деца и възрастни с увреждания и центровете за социална рехабилитация и интеграция в област Добрич предоставят информация и съдействат на потребителите на услугите за получаване на достъп до медицински изделия, помощни средства, приспособления и съоръжения, добавки за социална интеграция и достъпна среда по програмите на Агенцията за хората с увреждания и Закона за интеграция на хората с увреждания.

**Дейност 3.1.1.6.** Предоставяне на специализирана подкрепа на близките, които полагат грижи за хора с увреждания в домашна обстановка – информирание и консултиране (здравно, психологическо, социално, юридическо) от ЦСРИ.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Центровете за социална рехабилитация и интеграция в общините Добрич и Шабла подкрепят близките на децата и възрастните с увреждания като ги информират и консултират по интересувачи ги въпроси от различно естество - здравно, психологическо, социално.

**Дейност 3.1.1.7.** Осигуряване на социално включване на хората с увреждане в местните клубове на инвалида.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

На територията на област Добрич функционират 135 клубове на пенсионера, 2 клуба на инвалида и 1 клуб „Здраве“ с основна цел - грижа за старите хора и хората с увреждания за по-добър живот чрез съдействие за поддържане на социални контакти и активно дълголетие.

- Клубовете на пенсионера в община Балчик са 29 и са разкрити на територията на гр. Балчик и населените места в общината. Капацитетът им е 1400 места. Клубът на инвалида е с капацитет 190 лица, а Клуб „Здраве“ за физически и здравни занимания на възрастни хора за здравословен начин на живот - с капацитет 50 лица. За 2014 г. е планирано разширяване на дейността на клуба на инвалида и клуб „Здраве“ в населените места извън гр. Балчик.
- На територията на **община Г. Тошево** функционират 21 пенсионерски клуба, като три от тях са в гр. Г. Тошево, а останалите са в други населени места.
- На територията на **община Добрич-град** функционират 9 клуба на пенсионера.
- **Община Добричка** поддържа 52 пенсионерски клуба.
- Клубовете на пенсионера в **община Каварна** са 4: три в гр. Каварна и един в с. Българево. Освен клубовете по селата за тази дейност се ползват и читалищните сгради по населените места. Редовните членове надхвърлят 150 души.
- На територията на **община Крушари** функционират 8 пенсионерски клуба: по 2 в с. Крушари и с. Телериг и по 1 в селата: Коритен, Александрия, Полк. Дяково, Лозенец. За периода на мониторинга се регистрира увеличаване на броя на пенсионерските клубове и на членуващите в тях възрастни хора.
- През 2012 г. броят на клубовете на пенсионера в **община Тервел** се е увеличил с още един в с. Нова Камена. В петте клуба членуват 120 души.
- В **община Шабла** функционират 7 клуба на пенсионера и 1 на инвалида.

**Мярка 3.1.2.** Развиване на ЦСРИ с мобилни екипи за обхващане на хората с увреждания.

**Дейност 3.1.2.1.** Продължаване на функционирането на ЦСРИ в гр.Добрич и възстановяване на мобилния екип за обслужване по домовете на потребителите. Предвижда се увеличаване на капацитета на услугата на 55 места. Центърът обслужва деца и възрастни с увреждания.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Центърът за социална рехабилитация и интеграция продължава да предоставя услуги за възрастни с увреждания. Извършва се работа на терен. Увеличаването на капацитета от 45 на 55 места, планирано в периода до 2015 г., не е осъществено към момента.



**Дейност 3.1.2.2.** Разширяване на обхвата на ЦСРИ гр. Шабла. Предвижда се предоставяне на мобилна услуга по населени места, увеличаване на капацитета на 40; здравно консултиране и обслужване от медицинска сестра-посетителка; морелечение и калолечение за деца с увреждания.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Предвидено е увеличаване на капацитета на социалната услуга на 40 места до 2015 г. Със Заповед № РД-01-282/09.02.2011 г. на Изпълнителния директор на АСП капацитетът е увеличен от 20 на 30 места. За 2013 г. потребителите са 42, като 12 от тях са деца.

Центърът предоставя медицинска и социална рехабилитация, психологическо консултиране и индивидуална социалната работа. Нова услуга е включването на масажи с луга, магнит и ултразвук.

Към настоящия момент все още не се предоставя мобилна услуга в останалите населени места в общината.

**Дейност 3.1.2.3.** Разкриване на 5 нови ЦСРИ в общините: Балчик, Г. Тошево, Добричка, Каварна и Крушари. Предвижда се работа на мобилни екипи за обхващане на рисковите групи от околните села и капацитет за ЦСРИ Балчик - 40, за ЦСРИ Г. Тошево, Каварна и Крушари - 30, за ЦСРИ Добричка – 100.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Центровете за социална рехабилитация и интеграция в общините: Г. Тошево, Каварна и Крушари са планирани за разкриване, но нереализирани в периода 2011 – 2013 г. В община Г. Тошево е проблемно уточняването на статута на предвидения сграден фонд. Разкриването на ЦСРИ в община Каварна е заложено в „Годишен план за развитие на социалните услуги в Община Каварна през 2014 г.“

В Стратегията разкриването на центровете за социална рехабилитация и интерграция в община Балчик и община Добричка е планирано за 2014 г.

**Мярка 3.1.3.** Развиване на дневни центрове с мобилни екипи за обхващане на хората с увреждания.

**Дейност 3.1.3.1.** Разкриване на един нов Дневен център за възрастни с увреждания в гр. Тервел с мобилен тип услуга за 3 села за осъществяване на обучителни и терапевтични дейности, съобразени с потребностите на целевата група. Предвижда се стартиране с капацитет 50 места и увеличаване на потребителите на 70 до 2015 г.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

През оценявания период услугата не е разкрита (планирана за 2012 г. ос 4 на ПРСР, подход „Лидер“ през 2011 г.) При актуализация на общинската стратегия и плана за развитие на социалните услуги тази дейност е отпаднала, поради липса на средства и човешки ресурси.

**Дейност 3.1.3.2.** Продължаване на дейността на Дневен център за възрастни с психични разстройства гр. Добрич. Услугата е предоставена за управление на частен доставчик на социална услуга – ОДПЗС „П. Станчев“.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Дневният център продължава да предоставя услуги за възрастни хора с психични разстройства. Средно годишният брой потребители на услугата за периода 2011 – 2013 г. е 31.

Услугата се управлява от ОДПЗС „П. Станчев“.

**Дейност 3.1.3.3.** Продължаване на функционирането на Дневен център за възрастни с увреждания в гр. Добрич с увеличаване на капацитета от 40 на 50 до 2015 г. и предоставяне на мобилна услуга.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Продължава дейността на ДЦВУ в гр. Добрич с капацитет от 40 места за осигуряване на условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семейна среда. Увеличението на капацитета с 10 места е планирано със срок 2015 г.

**Специфична цел 3.2. Да се осигури достъп до развитие за етническите общности в неравностойно положение и уязвими групи.**

**Мярка 3.2.1. Да се осигури социално и икономическо включване на уязвими групи.**

**Дейност 3.2.1.1.** Изграждане на Виртуален ресурсен център, който ще предоставя пакет от услуги за социална интеграция и пълноценна икономическа активност на хора със зрителни, слухови, физически увреждания, живеещи в общността и техните семейства. Предвижда се адаптиран учебен курс по предприемачество за хора със зрителни увреждания и пилотно обучение по предприемачество за 105 лица с увреждания по проект по ОП „ЧР“, изпълняван от Международен колеж ООД и „Хобисклуб“ 2010 - 2011г.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Проектът „Иновативни услуги за социална и икономическа интеграция на хора с увреждания в общините Добрич и Добричка“ стартира по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007 - 2013, Договор BG051PO001-5.2.06-0135-C0001, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейски социален фонд. Проектът е реализиран от Международен колеж, гр. Добрич в партньорство със СНЦ „ХОБИСКЛУБ“ – гр. Добрич.

Целевата група по проекта са лица със зрителни, слухови и физически увреждания, живеещи в общността, включително и членовете на техните семейства, които са застрашени от социална и икономическа изолация на територията на общините Добрич-град и Добричка. Една част от преките бенефициенти са включени в обученията, а други участници с увреждания и членове на техните семейства от целевия регион са ползвали дистанционно услуги в рамките на проекта чрез Интернет.

Основните дейности по проекта включват: създаване на пакет услуги за социална интеграция и пълноценна икономическа активност, разработване и адаптиране на учебен курс по „Предприемачество“ за хора с увреждания; провеждане на пилотно обучение по „Предприемачество“; изграждане на виртуален ресурсен център за хора с увреждания; форум „Равни права и възможности за хората с увреждания“. Като резултат от проекта се очаква хората с увреждания и техните семейства в Добрич да бъдат подпомогнати в социалното им интегриране чрез услуги за социална интеграция и пълноценна икономическа активност. Също така, проектът цели да повиши квалификацията и възможностите за реализация на хората с увреждания и техните семейства на пазара на труда, като им се предложи професионално обучение по предприемачество. Не на последно място, проектът цели да подобри условията за стартиране на бизнес, като предостави експертна и консултантска помощ и като „въвлече“ бизнеса в реални инициативи в полза на местната общност.

**Дейност 3.2.1.2.** Изграждане на Общностен център за деца и семейства с мобилна услуга в две/три общини в областта, в зависимост от одобрените проектни предложения по проект „Социално включване“, фаза 1.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Проектът за социално включване се финансира със заем от Международната банка за възстановяване и развитие (Световна банка) и включва два компонента. По Компонент 1 ще се финансират дейности за предоставяне на интегрирани социални услуги за деца от 0 - 3 г. и техните родители и за деца от 3 - 7 г. и техните родители. По Компонент 2 ще се финансират дейности за изграждане на капацитет на местно ниво. Четири общини от област Добрич са одобрени за финансиране: община Добрич - „Общностен център за деца и семейства в гр. Добрич“, община Добричка - „Равен шанс за всички деца в община Добричка“, община Крушари - „Комплекс за социални услуги за деца от 0 до 7 години и техните семейства“, община Г. Тошево „С грижа за нашите деца“. Целите на проекта са свързани с превенция на социалното изключване и намаляване на бедността сред децата чрез инвестиции в ранното детско развитие. Чрез подобряване на готовността на децата за включване в образователната система и подкрепата за формиране на родителски умения сред уязвимите групи родители се цели да се постигнат следните резултати: повишаване общото благосъстояние на децата; подобрена училищна готовност на децата от семейства с ниски доходи и децата с увреждания на възраст до 7 години; разширяване на обхвата на услугите, свързани с грижи за деца и семейства с ниски доходи, деца с увреждания и техните родители. Строително-ремонтните дейности и обзавеждането са приключили във всички общини.

Очаква се изпълнението на проекта да стартира през 2014 г.

**Дейност 3.2.1.3.** Предоставяне на мобилни услуги за деца и семейства от уязвими етнически групи във всички общини в областта по проект „Социално включване“ фаза 2.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Не е налична информация за стартирането на Проект „Социално включване“ фаза 2.

**Дейност 3.2.1.4.** Предоставяне на подкрепа на семейства и деца с риск в съществуващите и новизградените ЦОП във всички общини в областта.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Изпълнение на дейността е описано в Приоритетно направление 1, Обща цел 1, Специфична цел 1.1, Мярка 1.1.1, дейност 1.1.1.1 и дейност 1.1.1.2.

През 2011 г. в община Добричка е реализиран проект по ОП „РЧР” - „Създаване и функциониране на център за обществена подкрепа за деца в неравностойно положение от 7 до 18 г.” на стойност 127 198,57 лв. Продължителността на проекта е 11 месеца, а предвиденият брой деца от целевата група - 50. Проектът приключи през м. март 2012 г.

През 2012 г. с решение на Добрички общински съвет е създаден Център за обществена подкрепа, финансиран от общинския бюджет за срок от 1 г. Услугата осъществява мобилна работа в общността. Потребители на социалната услуга са деца в неравностойно положение на възраст от 7 до 18 години: деца с физически увреждания, отпаднали от училище, с девиантно поведение, настанени в специализирани институции и останали трайно без родители или без тяхна грижа, деца станали жертва на насилие или друго нехуманно или унижително отношение или наказание, деца застрашени от отпадане от училище или отпаднали от училище.

Планираният за 2012 г. ЦОП (с мобилна услуга) в община Балчик е разкрит през месец септември 2013 г. и е с капацитет 15 места. Дейностите в ЦОП са насочени към превенция на изоставянето на деца на ранна и по-късна възраст, превенция на насилието, отклоняващото се поведение и отпадането от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, приемната грижа и осиновяването, подкрепата и консултирането на деца и семейства в риск.

**Дейност 3.2.1.5.** Провеждане на ежегодна трудова борса за хора с увреждания.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Не е предоставена информация за изпълнението на дейността.

**Дейност 3.2.2.2.** Обхващане с хоризонтални мерки и целеви инициативи за социално включване, насочени към достъп до професионална квалификация, заетост и доходи, чрез включване в програми и мерки на ДБТ; инициране и изпълнение на проекти за професионална квалификация и заетост, финансирани по оперативни програми.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

##### **Проект „Различни заедно”**

Проектът се реализира от община Крушари от 2013 г. Стойността му е 82 172 лв. и е с продължителност 10 месеца. Финансирането е по ОП „РЧР”, Схема за безвъзмездна финансова помощ „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства”. Съфинансирането е от Европейски социален фонд на ЕС. Община Крушари е бенефициент по проекта в партньорство със СОУ „Хр. Смирненски”, с.

Крушари и ОУ „Отец Паисий”, с. Лозенец. Целта на проекта е интегриране на деца от етническите малцинства за подпомагане на по-успешната им социална и трудова реализация чрез подобряване на условията за равен достъп до образование, развитие и изява на личностните им качества в училищата в селата Крушари и Лозенец.

В изпълнение на основните дейности по проекта са разработени 7 планове и програми за провеждане на допълнителни занятия по БЕЛ, сформирани клубове по интереси: баскетбол, хокей на трева, дърворезба, вокална група, изкуства. Учителите преминават курс за работа в мултикултурна среда, както и работа с родители, които възпрепятстват децата си да посещават училище. Целевите групи са ученици от 1 до 7 клас от етническите малцинствени групи от училищата в селата Крушари и Лозенец, педагогическите специалисти в училищата - партньори по проекта, както и родителите на учениците, които са застрашени от отпадане и имат нужда да бъдат подкрепени в родителските си умения и стимулиране на децата да посещават училище.

#### **Проект „Обучение и наемане на безработни лица в дейности по озеленяване, пътно поддържане и ремонт и поддръжка на сгради”**

Проектът е финансиран по ОП „РЧР”, Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG051PO 001-1.1.03 „Развитие”, проект „Нов избор – развитие и реализация”. Изпълнява се от Община Крушари от 09.02.2012 г. Общата продължителност на дейностите по обучение и осигуряване на заетост е 12 месеца, като последните дейности по него са приключени на 01.09.2013 г. В рамките на проекта е осигурена трудова заетост на 126 безработни лица от почти всички населени места от община Крушари.

#### **Проект „Подкрепа за заетост”**

Проектът се финансира по ОП „РЧР” и стартира на 19.03.2013 г. Обхваща обучение и наемане на безработни лица в дейности по озеленяване и пътно поддържане. Общата продължителност на дейностите е 11 месеца. По проектът са наети 60 безработни лица. За 2012 г. по цитирания проект за работни заплати и осигурителни плащания към тях са усвоени 194 018 лв.

Основната цел на реализираните проекти е създаване на условия за обучение и осигуряване на трудова заетост на дълготрайно регистрирани безработни, без доходи, в риск от маргинализация, чиято липса на препитание поставя в риск от тотална изолация както тях самите, така и техните семейства и деца.

За отчетния период чрез осигуряване на заетост на уязвими в социално отношение групи е осигурена възможност за обучение и последваща трудова заетост, чрез която на лицата са изплатени 905 607 лв. под формата на работни заплати и осигуровки.

**Мярка 3.2.3. Работа на здравни медиатори за подобряване на достъпа до здравеопазване във високо рисковите ромски общности.**

**Дейност 3.2.3.1.** Периодично организиране на здравно-информационни кампании по превенция и промоция на здраве.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

В община Добрич по Програма СИНДИ са реализирани следните мероприятия:

- Кампания „Приказка на здравето - пътешествие в страната на плодовете и зеленчуците” за децата от три ЦДГ, на които е представена интерактивна презентация „Приказка на чудния свят на здравето” и здравно-образователна литература.
- Кампания за двигателната активност в детска възраст – проведен спортен турнир с участие на децата от три ЦДГ.
- Празници на витамините в шесте детските ясли в Добрич - детски партита по случай Деня на детето.
- По случай 10 май - Световен ден на движението, децата от СОУ „П. Р. Славейков”, заедно с фондация „Приказка на пътя” участват в интерактивна игра на градския площад, а учениците от ОУ „Хр. Ботев” - в провеждане на спортен турнир.
- Кампания за борба със затлъстяването в училищна възраст – разработени и отпечатани 2000 бр. брошури.
- Кампания „Вашето здраве е във вашите ръце” – разработване и отпечатване на 500 бр. брошури.
- Кампания за борба с наркоманиите – проведен обучителен семинар на медицинските специалисти от здравните училищни кабинети с представяне на методика и различни методи на превенция.
- Национална кампания на МЗ за ранна диагностика на онкологичните заболявания – „Спри и се прегледай! Твоето здраве е в твоите ръце!”.
- Годишна среща по Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН”, организирана от МЗ и Национално сдружение на общините в РБ.
- Здравните медиатори в област Добрич периодично организират и провеждат беседи на теми, свързани със социално значими заболявания – сърдечно съдови, онкологични, наследствени заболявания, туберкулоза, остеопороза и др., в които са обхванати над 300 души.

**Дейност 3.2.3.2.** Съдействие за задължително обхващане на всички бременни от женска консултация, независимо от техния осигурителен статус.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Здравните медиатори информират общността за правата на бременни, здравно осигурени и здравно неосигурени жени и осъществяват придружаване до акушеро-гинекологичен кабинет за извършване на преглед и нужните изследвания.

**Дейност 3.2.3.3.** Информирание на ромското население и подпомагане на дейността по осъществяване на прегледи с мобилни кабинети за скрининг и ранна диагностика.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Министерство на здравеопазването ежегодно организира извънредни кампании за профилактични прегледи с мобилна техника. В област Добрич са проведени прегледи

с ехограф и лабораторни изследвания. Здравните медиатори съдействат при организирането и провеждането на прегледите, като обхождат кварталите, дават гласност за кампанията и обясняват ползата от ранното диагностициране на заболяванията. Прегледани с ехограф са 1000 души и са направени лабораторни изследвания на 1000 души.

Здравните медиатори, съвместно с РЗИ, участват в извънредни кампании по ваксинапрофилактика като издирват деца без ОПЛ и посещават семейства с деца, които имат пропуснати ваксини. Посетени са над 700 семейства.

**Дейност 3.2.3.4.** Предоставяне на здравни, посреднически услуги и консултации от здравните медиатори в общини: Добрич, Каварна и Шабла; включване в работата на Общностен център/ЦОП със семейства в риск за превенция на изоставянето и negliжирането на децата.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Здравните медиатори са оказали подкрепа в индивидуални казуси от здравен характер:

- консултации, подготовка на документи, следване на процедури за представяне пред ТЕЛК, ДЕЛК, НЕЛК, ЛКК - обхванати 500 лица ,
- придружавания до здравни институции, настаняване в здравни заведения – обхванати 246 лица;
- съдействия за възстановяване на здравноосигурителни права – обхванати 362 лица .

Осъществен е патронаж на рискови групи, в т. ч. хронично болни и хора с увреждания, бременни и млади майки, многодетни семейства, самотно живеещи възрастни хора. Обхванатите лица в област Добрич са над 3000.

Специалисти от ЦОП-2 работят съвместно със здравни медиатори и личен лекар във връзка с поставяне на пропуснати ваксини на деца, настанени в приемно семейство, съдействие за подготвяне на документи за освидетелстване на дете, настанено в приемно семейство.

**Дейност 3.2.3.5.** Организиране на кампании „Имунизация” с подкрепата на Общностните центрове, личните лекари, РЦЗ, МБАЛ за пълен обхват на децата от уязвимите общности в задължителните мерки за имунизация.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Здравните медиатори са съдействали за извършването на над 4000 планови и над 5000 профилактични прегледи.

През периода 2011 – 2013 г. стартира и кампания против рак на маточната шийка. Здравните медиатори са информирали и раздали информационни материали в кварталите, насърчавайки родителите да ваксинират децата си.

**Мярка 3.2.4.** Обхващане с хоризонтални мерки и целеви инициативи за социално включване на безработни, насочени към достъп до професионална квалификация, заетост и доходи.

**Дейност 3.2.4.1.** Включване в програми и мерки на ДБТ, инициране и изпълнение на проекти за професионална квалификация и заетост, финансирани по действащите национални програми за заетост и оперативни програми за развитие на човешките ресурси.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Не е предоставена информация за изпълнението на дейността.

**Дейност 3.2.4.2.** Общински мерки за подкрепа на заинтересовани страни за развитието на кооперации и социални предприятия по проекти на ОП за осигуряване на заетост за трайно безработни и хора с увреждания.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

**Отдел „Здравеопазване и социална политика“ при община Добрич-град е работил съвместно с Дирекция „Бюро по труда“ по две програми:**

**Национална програма „Нова възможност за заетост“**, по която в социалните услуги и детските ясли са назначени 17 лица за срок от 6 месеца.

**Национална програма „Заетост и обучение на хора с трайни увреждания“**. До май 2013 г. Отдел „ЗСП“ е осигурявал заетост на 3 лица. Две от тях са назначени отново през м. септември 2013 г., като е включено едно ново лице, с което отново работят 3 лица с увреждания. Същите са в подкрепа на работещите в Дома за стари хора, Детска ясла № 5 и Защитени жилища.

**Проект „Шанс за работа“** – след проведено специализирано обучение 7 лица, регистрирани в Д „БТ“, са назначени като болногледачи за срок от 4 месеца (м. май 2013 г. - октомври 2013 г.)

**Дейност 3.2.4.3.** Провеждане на мотивационни курсове, консултиране и оказване на подкрепа за реализацията на трудовия пазар – предимно към млади хора и семейства с деца в риск от ромската общност от Дирекции „Бюро по труда“ и по проекти на НПО.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Не е предоставена информация за изпълнението на дейността.

***Специфична цел 3.3. Да се създадат условия за реинтеграция на рискови общности, индивиди и уязвими групи с рисково и зависимо поведение.***

**Мярка 3.3.1.** Развиване на услуги за превенция на рисково и зависимо поведение, насочени към младежи и възрастни.

**Дейност 3.3.1.1.** Развиване на дейности по превенция в ЦОП и ЦСРИ за подпомагане на приобщаването на рисковите групи към обществото.



## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Центровете за обществена подкрепа предоставят социални услуги за деца, свързани с превенция на отпадане от образователната система, превенция на насилието, превенция на отклоняващо се поведение, а именно образователна подкрепа спрямо индивидуалните потребности, организация на свободното време, арт и трудотерапия, семейно консултиране, психотерапевтични индивидуални и групови сесии с децата и техните родители или настойници, посредничество с други институции.

Децата ползват услугите в свободното от учебни занимания време, получават подкрепа, информация и консултации в съответствие със степента на индивидуалното си развитие и нужди. Работи се съвместно с училища по различни инициативи като „Толерантност или агресия“, „Подарявам ти книжка“, библиотеки, младежки дом и др. Услугите, предоставяни от ЦСРИ, подпомагат възможностите за съждане и разширяване на социалните умения и водене на самостоятелен живот от деца и възрастни с увреждания с оглед превенция: подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност и превенция на социалното изключване. Като цяло услугите на ЦСРИ са ориентирани към възрастни хора със зрителни затруднения.

**Дейност 3.3.1.2.** Включване на родителите и семействата в смесени социално-образователни услуги и кампании за превенция на домашното насилие, трафик, зависимостите и рисковото поведение, изпълнявани от училища, училищни настоятелства и НПО.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

В община Балчик, Общински ученически парламент - под ръководството на психолог и ученици-доброволци работят с връстници от рискови групи за превенция от наркомания и други зависимости, отпадане от училище, рисково сексуално поведение. За 2014 г. е предвидено разширяване на доброволчеството в насока „Връстници обучават връстници“.

Не е налична информация за изпълнението на дейността в останалите общини.

**Дейност 3.3.1.3.** Разработване и изпълнение на общински програми за изграждане на Социални жилища с външно финансиране.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Не е предоставена информация за изпълнението на дейността.

**Мярка 3.3.2.** Услуги за реинтеграция на лица със зависимости и проблемно поведение.

**Дейност 3.3.2.1.** Разкриване на два приюта за временно настаняване в гр. Г. Тошево и община Добричка за предоставяне на краткосрочна услуга за лица в риск - лица, напускащи местата за лишаване от свобода, лица със зависимости, бездомни и др.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Приютът за временно настаняване в гр. Г. Тошево е планиран за 2012 г., но не е разкрит, тъй като не са осигурени необходимите капиталови разходи за основен ремонт на предвидената общинска сграда в размер на 60 000 лв.

Приютът в община Добричка е планиран за разкриване през 2014 г.

От есента на 2013 г. Фондация „Ръка за помощ“ предоставя нова услуга - Център за временно настаняване. В центъра се предлага комплекс от дейности, които създават условия за подкрепа на бездомни мъже с цел тяхната социална интеграция, задоволяване на ежедневните им потребности и предоставяне на временен подслон. Капацитетът на услугата е 6 души.

Основните дейности в Центъра са за предотвратяване на социалната изолация, в която се намират лицата и за решаване на конкретни социални проблеми. Процесът на социална интеграция е съобразен с конкретните нужди на потребителите. Дейностите са насочени към създаване на условия за социални контакти, битово и трудово устройване.

Услугата се помещава в имот, общинска собственост, предоставен на организацията за безвъзмездно ползване в срок от 5 години. Ремонтните дейности в Центъра са реализирани със средства на Фондацията.

**Дейност 3.3.2.2.** Услуги за хора в пробация – консултиране, подкрепа за реинтеграция, курсове за професионална квалификация, които се изпълняват съвместно от Пробационни съвети, ДБТ, ДСП.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Не е предоставена информация за изпълнението на дейността.

**Дейност 3.3.2.3.** Предоставяне на подкрепа на лица със зависимости и проблемно поведение в ДЦВПР гр. Добрич.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Целевата група в ДЦВПР включва хора, които страдат от хронично психично заболяване, за които услугата създава условия за обслужване през деня, свързано със задоволяване на ежедневните, здравните, образователните и рехабилитационните потребности, организация на свободното време и лични контакти, предоставяне на храна. Основната цел на ЦВРП е да позволи на хората да компенсират или елиминират функционалните дефицити, междуличностните и свързани с обкръжението бариери, създадени от увреждането; да възстановят способностите за независим живот; социализиране и ефективно управление на собствения живот.

#### Приоритетно направление 4. Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот.

**Обща цел 4.** Да се подобри качеството на живота на старите хора във всички населени места в област Добрич чрез:

• **Специфична цел 4.1.** Развиване на мрежата от социални услуги за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.

##### **Мярка 4.1.1.** Разширяване обхвата на СУ в семейна среда за стари хора.

Капацитетът на домашните социални патронажи във всички общини в област Добрич постепенно ще бъде разширен поне с около 20-25% (до 2015 г.), като се предвижда осигуряване на комплексна грижа, заедно с услугите СА, ДП и ЛА (2010 – 2015 г.).

**Дейност 4.1.1.1.** Разширяване на капацитета в ДСП Балчик от 100 на 150, Добрич - град от 350 на 400, Добричка от 500 на 550, Каварна от 120 на 135, Тервел от 50 на 150 и Шабла от 50 (100) на 130.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Социалната услуга „Домашен социален патронаж“ функционира във всички общини на територията на област Добрич като местна дейност, финансирана от общинския бюджет.

За периода 2011 – 2013 г. е постигнато увеличение на капацитетите с 160 от планираните 295 места до 2015 г.

- Капацитетът на ДСП в община Балчик е 100 души, като услугата се предоставя в три населени места. Планираното разширяване на капацитета с 50 места за 2013 г. не е осъществено, но за 2014 г. е осигурено общинско финансиране за разширяване на капацитета на услугата до 250 души.
- Домашният социален патронаж в община Добрич е с капацитет 350 места. Планираното увеличение с 50 места е със срок 2015 г.
- Домашният социален патронаж в община Добричка остава с непроменен капацитет от 500 места.
- Домашният социален патронаж в община Каварна запазва капацитет от 120 места. Планираното увеличение с 15 места е със срок 2015 г.
- Домашният социален патронаж в община Тервел е с увеличен капацитет от 50 на 150 места и обхваща общинския център и 6 села.
- Домашният социален патронаж в община Шабла е с увеличен капацитет от 60 места и в края на мониторирания период е 110 места. До края на 2015 г. е планирано увеличаване с още 20 места.

**Дейност 4.1.1.2.** Разширяване на обхвата на населените места в общини Балчик, Каварна и Крушари.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

- Разширяването на обхвата на населените места в община Балчик е предвидено за 2014г. Осигурено е общинско финансиране за обхващане на още 5 села на

територията общината.

- В община Каварна услугата обхваща общинския център и селата Могилище, Вранино, Челопечене и Българево. За 2014 г. е планирано включване на ново населено място в обхвата на услугата.
- Дейността на ДСП в община Крушари е осъществявана на територията на девет населени места - Крушари, Александрия, Северняк, Телериг, Загорци, Лозенец, Полковник Дяково, Добрин, Абрит. Обхватът е разширен с включването на едно нова населено място - с. Коритен.

**Дейност 4.1.1.3.** Включване на допълнителни дейности в Домашния социален патронаж в градовете Г. Тошево и Каварна.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Дейността на Домашните социални патронажи в община Г. Тошево и Каварна е разширена със „Звено за услуги в домашна среда“, като по този начин е създаден устойчив модел за социални услуги.

**Дейност 4.1.1.4.** Развиване на сезонни обществени трапезарии за социално слаби и самотно живеещи лица и семейства.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Сезонните обществени трапезарии се финансират чрез Фонд „Социална закрила“ на МТСП на базата на одобрени проекти на общинските администрации. За периода 2011 – 2013 г. сезонни обществени трапезарии, осигуряващи безплатна топла храна – обяд (2011 - 2012 г. в периодите 1 януари – 30 април и 1 октомври – 31 декември, 2013 г. - целогодишно) са развити във всички общини на територията на област Добрич. Услугата цели подобряване на качеството на живот и осигуряване на помощ и подкрепа на лица и семейства на месечно подпомагане, лица с доказана липса на доходи и близки, които да се грижат за тях, самотно живеещи лица и семейства, получаващи минимални пенсии, скитащи и бездомни деца и лица. Дейността на обществените трапезарии ще продължи до м. април 2014 г.

Капацитетът на сезонните трапезарии в отделните общини е както следва:

- Община Балчик – 72;
- Община Г. Тошево – 90;
- Община Добрич – 112;
- Община Добричка - 2011 г.- 112, 2012 - 2013 г. - 100 (50 населени места);
- Община Каварна -30;
- Община Крушари - 40 (12 населени места);
- Община Тервел - 90, от м. август 2013 г. - 100 (5 населени места);
- Община Шабла 2011 – 2012 г. - 27, 2013 г. – 35.

**Дейност 4.1.1.5.** Проучване на възможностите за създаване на комплекси за подкрепа на стари хора през 2011 г. в общините от областта, в които са развити две и повече социални услуги, насочени към старите хора, с оглед обединяване на ресурси.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Не е предоставена информация за изпълнението на дейността.

**Мярка 4.1.2. Осигуряване на здравна и социална подкрепа на възрастни и самотни хора.**

Идентифицираните потребности на рисковите групи изискват увеличение поне с 30% на наетите асистенти/домашни помощници за лица с увреждания и стари хора.

**Дейност 4.1.2.1.** Осигуряване и доразвиване на услугата „Домашен помощник“ и „Социален асистент“ по ОП „РЧР“.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Изпълнението на дейността е описано в Приоритетно направление 3, Обща цел 3, Специфична цел 3.1, Мярка 3.1.1, дейност 3.1.1.1.

**Дейност 4.1.2.2.** Осигуряване и доразвиване на услугата „Личен асистент“ по НП „АХУ“ и по ОП „РЧР“ (дейност 3.1.1.2.)

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Изпълнението на дейността е описано в Приоритетно направление 3, Обща цел 3, Специфична цел 3.1, Мярка 3.1.1, дейност 3.1.1.2.

**Дейност 4.1.2.3.** Планиране, изграждане и разкриване на Дневнен център за възрастни хора в гр. Г. Тошево като се използва наличната база на клуб на пенсионера (капацитет 20).

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Дневният център за възрастни хора с капацитет 30 места не е разкрит в планирания срок – 2013 г.

Предвидената сграда към момента функционира като Клуб на пенсионера. Обмисля се възможност за друго подходящо помещение.

**Дейност 4.1.2.4.** Продължаване на общинската подкрепа за дейностите на Клубовете на пенсионера, които предоставят възможности за общуване и социален живот на стари хора с относително съхранено здраве и възможности за самостоятелно придвижване.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

В качеството им на услуги, които осигуряват възможности за общуване и социален живот, клубовете на пенсионера в област Добрич получават подкрепа за развитие на дейността си от общинските администрации, в т. ч. за реализацията на различни инициативи, издръжка, ремонт и работни заплати на отговорниците на клубовете.

**Дейност 4.1.2.5.** Осигуряване на здравна и социална подкрепа в Център за домашни грижи за повишаване качеството на живота на възрастни и самотни хора с ниски доходи, чиито семейства са мигрирали и емигрирали, по проект, финансиран от БЧК.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Проектът „Център домашни грижи“ е реализиран от БЧК, като стартира на 1.07.2010 г. и приключва на 01.01.2012 г.

Целевата група на проекта включва възрастни хора, хора с увреждания и хронично болни, изоставени от своите близки в резултат на вътрешна и външна миграция в регион Добрич. Критериите за подбора на бенефициентите са: хора над 65 години; хора с увреждания, неспособни да напускат домовете си; самотни възрастни хора; хора с доходи под 200 лв. на член от семейството и хора, препоръчани от личните лекари.

На потенциалните бенефициенти е направена индивидуална оценка на потребностите чрез посещение в дома, директен контакт с тях или със законен представител и провеждане на медико-социална анкета, чрез която се оценява. На базата на оценката на физическо здраве и обичайните дневни дейности, здравословното и емоционално състояние; мобилността и транспорта и материално положение в индивидуалния план за грижа са разписани конкретните дейности, насочени към най-пълно задоволяване на индивидуалните потребности на всеки потребител.

Услугите на центъра се осъществяват от екип от 1 мениджър – медицинска сестра; 1 медицинска сестра и 5 домашни помощници, които са преминали обучение. Медицинските сестри предоставят здравни грижи: превръзки, измерване на кръвно налягане и кръвна захар, инжекции, контрол на приема на медикаменти, поддържат контакт с личните лекари и др. Домашните помощници оказват грижа за хигиената на тялото и на дома, смяна на памперси, профилактика на декубитус, масажи, раздвижване, приготвяне на храна, хранене, пазаруване, плащане на сметки, придружаване за разходки и др.

Освен да полага грижи, екипът обучава потребителите как сами да се справят с някои ежедневни дейности, в зависимост от състоянието им.

***Специфична цел 4.2. Подобряване на качеството на живот на стари хора, които са в невъзможност да се справят сами с живота си.***

***Обща цел 4. Да се подобри качеството на живота на старите хора във всички населени места в област Добрич чрез:***

#### **Мярка 4.2.1. Подкрепа на стари хора, нуждаещи се от 24 часова грижа.**

**Дейност 4.2.1.1.** Разкриване на 4 нови домове за стари хора в 4 общини (Балчик, Г. Тошево, Тервел и Шабла) с осигуряване на близка до домашната среда и обособяване на спални помещения за максимум двама души (разкриване в периода 2011 – 2015 г.).

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

За периода 2011 – 2013 г. единственият новоразкрит дом за стари хора е ДСХ „Радост“ в с. Полковник Савово. Услугата се предоставя на лица в пенсионна възраст, лишени от подкрепяща семейна среда, с ограничени социални контакти и невъзможност за организиране на независим живот в общността. Капацитетът на услугата е 25 места.

Добре поддържаната материалната база включва спални помещения със самостоятелен санитарен възел, дневна за развлечения, столова и дворно място от 4,368 дка. За потребителите е осигурен достъп до телефон, интернет, цифрова телевизия във всяка стая. През 2013 г. с евро средства е закупен 16-местен микробус. Стартирали са строителните дейности по изграждането на разсадник за трудотерапия в непосредствена близост до дома.

Социалната работа се извършва на базата на план-програма, която включва арт-терапия, музикотерапия и трудотерапия. Персоналът е 12-членен и се състои от директор, социален работник, домакин, кухненски работник, огняр, трудотерапевт, медицински сестри, санитарки. Осигурено е 24-часово медицинско обслужване, посещения по график на личен лекар и зъболекар. Два пъти седмично се ползват услуги на специалист по кинезитерапия. Изработени са планове за здравни грижи на настанените възрастни хора.

Срокът за разкриване на домовете за стари хора в общините: Балчик, Г. Тошево и Шабла е 2015 г. Община Г. Тошево **обмисля възможността, доставчик на социалната услуга да е от частния сектор.**

**Дейност 4.2.1.2.** Довършване на реконструкцията на материалната база на ДСХ гр. Балчик с осигуряване на задължителните стандарти и критерии за местоположение и материална база.

**Дейност 4.2.1.3.** Промяна на статута на ДСХ Балчик от сезонен в целогодишен.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Домът за стари хора в гр. Балчик е закрит, като не е предоставена информация за причината за закриване.

**Дейност 4.2.1.5.** Разкриване на приюти за бездомни лица и лица с потребности от настаняване в различни институции след изчерпване на възможността за оставане в семейна среда.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

*Изпълнението на дейността е описано в Приоритетно направление 3, Обща цел 3, Специфична цел 3.3, Мярка 3.3.2, Дейност 3.3.2.1.*

**Дейност 4.2.1.6.** Разгръщане на общинска политика за стимулиране на частната инициатива при разкриването на услуги за 24 часова грижа за стари хора, в т. ч. на Хоспис.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

Не е предоставена информация за изпълнението на дейността

### **Мярка 4.2.2. Подобряване на качеството на грижи в институциите за стари хора.**

**Дейност 4.2.2.1.** Актуализиране на индивидуалните оценки и планове за всеки потребител в ДСХ гр. Добрич и с. Добрин, общ. Крушари за идентифициране на актуалната възможност за самообслужване и необходимата подкрепа.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

За всеки потребител на ДСХ Добрич е разработен индивидуален план за потребностите от социален работник, чието изпълнение се оценява от екип на всеки шест месеца и при необходимост планът се актуализира. За по-качественото здравно обслужване старшата медицинска сестра изготвя здравен план, който се актуализира на всеки шест месеца и при нужда.

Липсва информация за актуализирането на индивидуалните оценки и планове за потребителите в ДСХ с. Добрин, общ. Крушари с цел идентифициране на актуалната възможност за самообслужване и необходимата подкрепа.

**Дейност 4.2.2.2.** Извършване на редовни профилактични медицински прегледи на всички потребители.

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

В домовете за стари хора в обл. Добрич се извършват профилактични прегледи на настанените възрастни хора. Осигурено е снабдяването с медикаменти и помощно-технически средства.

В ДСХ гр. Добрич е създадена организация за ежеседмичен преглед на място от личните лекари, а при необходимост и от специалисти. При нужда от посещение на лечебно заведение се осигурява транспорт и придружител от персонала. Разработен е и се изпълнява план за здравни беседи. От настанените средно около 60 домуващи не могат самостоятелно да извършват ежедневните си битови и хигиенни потребности и им се предлага медицинско и санитарно обслужване на място. През 2013 г. са направени 63 прегледа от лекари специалисти, 46 броя параклинични изследвания, 91 броя изследвания за хелминти и паразит. През периода са извършени физиотерапевтични процедури на 46 домуващи, раздвижвания и рехабилитация на 25 възрастни хора и болнично лечение на 33 души.



## Приоритетно направление 5. Развитие на човешките ресурси

**Обща цел 5.** Да се повиши качеството и ефективността на социалните услуги, чрез изграждане на необходимия капацитет за управление на областно и общинско ниво и чрез осигуряване на квалифициран и компетентен персонал за предоставяне на услуги посредством:

**Специфична цел 5.1.** Изграждане на капацитет за управление и планиране на социални услуги в структурите на областно ниво. Да се създаде регионален Ресурсен център за развитие на човешките ресурси в област Добрич.

**Мярка 5.1.1.** Създаване и ресурсно обезпечаване на регионално звено за подкрепа - Регионален център за развитие на човешките ресурси – орган, който ще координира и подпомага осъществяването на стратегията на областно ниво (през 2011 г.).

### ИЗПЪЛНЕНИЕ

Стратегията предвижда през 2011 г. да бъде създаден на орган, който да координира и подпомага постигането на заложените цели на областно ниво, а именно Регионален център за развитие на човешките ресурси към РДСП. За създаването на центъра е планирано да се използват предстоящите възможности за финансиране по Оперативните програми за развитие на човешките ресурси и с техническата подкрепа на ТЗ към УНИЦЕФ и АСП.

Центърът цели подпомогне на непрекъснатото развитие на административния и организационен капацитет на всички организации и институции, участващи в процеса на разкриването и развитието, управлението и предоставянето на социални услуги на територията на общините и на областно ниво (ДСП; общински администрации; доставчици на социални услуги; НПО и др.), човешките ресурси в сферата на социалните услуги.

Основните планирани дейности на Регионалния център включват:

- Изследване на потребностите на общността и планиране на вида и обхвата на услуги по превенция на рисковите фактори и услуги за целевите групи на територията на областта;
- Реформиране и реструктуриране или закриване на съществуващи социални услуги в съответствие с приоритетите на настоящата стратегия;
- Финансово планиране, осигуряване и ефективно управление на финансовите средства и други ресурси, необходими за осъществяване на социалните услуги в областта;
- Планиране и осъществяване на политики и програми за развитие на човешките ресурси, ангажирани с предоставянето на социални услуги на територията на областта;
- Предоставяне на методическа подкрепа за прилагане на съществуващата нормативната уредба и добрите практики за администриране и управление на социални услуги в България за прилагане на критериите и стандартите за социални услуги;
- Методическа подкрепа и предоставяне на актуална информация, свързана със социалните услуги на всички, които имат отношение към тях;

- Обучение и консултации - идентифициране на нуждите от обучение и провеждане на обученията за повишаване на професионалната квалификация;
- Участие в работните групи за методическа подкрепа при актуализирането на плановете за реформиране, реструктуриране или закриване на специализираните институции в съответствие с приоритетите и мерките на настоящата стратегия;
- Техническа помощ и подкрепа при изграждане и утвърждаване на междуобщинското и междусекторното партньорство, както и при работата в мрежа;
- Подкрепа при разработването на проектни предложения и управление на проекти в социалната сфера;
- Съдействие и подкрепа на Звеното за мониторинг и оценка на дейностите за подобряване и актуализация на Стратегията в съответствие със заключенията и препоръките от мониторинга и оценката, както и с настъпилите промени в социалната среда.

В периода 2011 – 2013 г. не е осъществено разкриването на планирания Ресурсен център за развитие на човешките ресурси, но част от планираните дейности се изпълняват по стартирания на 03.10.2011 г. проект „Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално. равнище” (РСППСУРР). Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на ЕС. Проектът се реализира по Приоритетна ос: 6 „Повишаване ефективността на институциите на пазара на труда, социалните и здравни услуги”; Основни области на интервенция: 6.2. „Укрепване на капацитета на институциите за социално включване и за предоставяне на здравни услуги” на ОП „РЧР”. Агенцията за социално подпомагане е конкретен бенефициент. Проектът се осъществява в партньорство с Държавната агенция за закрила на детето и Националното сдружение на общините в РБ. Стратегическа цел на проекта е подобряване на устойчивостта на процесите по планиране, управление, предоставяне и контрол върху качеството на социалните услуги на национално ниво. Специфичните цели на проекта са :

- Да се създадат звена за специализирана подкрепа и укрепване на местните и регионални капацитети за развитие на социалните услуги;
- Да се анализира ефективността на различни практики при управлението и предоставянето на социални услуги по места, за да се идентифицират добрите;
- Да се създаде ресурс от обучители за повишаване на компетентностите на ангажираните институции при ефективното управление и предоставяне на социални услуги;
- Да се укрепи капацитетът за междуинституционално сътрудничество при кризисни събития;
- Да се повишат уменията за ефективен контрол на качествено на предоставяне на социалните услуги;
- Да се подкрепи процесът на деинституционализация на грижата за възрастни хора;
- Поставяне на основа за промени в нормативната база в социалната сфера, както и нейното бъдещо усъвършенстване.

Целевата група включва служители в публични институции (ДАЗД, АСП, АХУ, общински и областни администрации и др.), ангажирани с процеса на разработване и изпълнение на политиката в областта на социалните услуги; доставчици на социални услуги и техни служители и социални работници.

За област Добрич са назначени двама регионални координатори, които са позиционирани в Регионална дирекция за социално подпомагане гр. Добрич. Дейността на координиращото звено е да съдейства за създаване на партньорства, да подпомага процеса на развитие и предоставяне на социални услуги и да следи за изпълнение на националните приоритети в областта на социалните услуги.

**Дейност 5.1.1.1. Осъществяване на дейности на Регионалния център за развитие на човешките ресурси, които включват:**

- ***Изследване на потребностите на общността и планиране на вида и обхвата на услуги по превенция на рисковите фактори и услуги за целевите групи: (деца, семейства, хора с увреждания, самотно живеещи стари хора и т.н.) на територията на областта.***

**ИЗПЪЛНЕНИЕ**

При реализиране на проектна дейност 3 по проект „Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално равнище” е извършена индивидуална оценка и са идентифицирани потребности от социални услуги на лица от Целевата група по операция „Живот в общността”: лица над 18-годишна възраст, настанени в ДДЛРГ „Дъга” гр. Добрич - 3 лица; лица с психични разстройства и умствена изостаналост от общността, чакащи настаняване в специализирани институции - 38 лица; лица, настанени в специализирани институции, които не отговарят на профила на заболяването им и имат подадени документи за настаняване в специализирани институции, отговарящи на вида на заболяването им - 2 лица.

През периода от м. ноември 2011 г. до м. март 2012 г. координаторите за област Добрич са изготвили „Анализ за степента на готовност на местно равнище за прилагане на интегриран модел за социално включване на лица от Целевата група по операция „Живот в общността” и идентифицирани конкретни населени места, в които да се създадат необходимите социални услуги и се приложи модела на практика” в област Добрич. За целите на анализа е извършено проучване на функциониращите социални услуги в осемте общини в област Добрич и достъпа на потребителите до тези услуги. Проучени са дейностите и в други свързани сектори, които се явяват подкрепяща среда за ефективното използване на ресурсите на общността - достъп до здравни грижи и рехабилитация, трудова заетост, образование, жилищно настаняване, както и възможности за участие в културния и обществения живот, с цел успешно интегриране на лицата от Целевата група по операция „Живот в общността”. Извършено е проучване за наличието на подходящ сграден фонд на територията на всяка община от област Добрич, както и готовността на общините да го предоставят за разкриването на социални услуги за лица с психични разстройства, умствена изостаналост и физически увреждания, чакащи настаняване в СИ и лица от ДДЛРГ.

Анализът на резултатите, направените изводи и заключения от извършеното оценяване на лицата и цялостното проучване на актуалната ситуация в област Добрич, са допринесли за идентифициране на целевите територии и конкретни населени места, в които да се разкрият подходящите социални услуги. В резултат са препоръчани в Анализа на областно ниво нови алтернативни социални услуги в общността от резидентен тип: „Център за настаняване от семеен тип” в общини Крушари и Г. Тошево, „Защитени жилища” за лица с психични разстройства на територията на общините Тервел и Шабла, „Наблюдавано жилище” за лица, навършили 18-годишна възраст от ДДЛРГ „Дъга” гр. Добрич, на територията на община Добрич-град.

Петте препоръчани в Анализа общини от област Добрич не са кандидатствали с проектни предложения по операция „Живот в общността”, в следствие на което не са разкрити посочените по-горе социални услуги.

През периода м. юни – м. август 2013 г. областните координатори са изготвили „Аналитичен доклад от наблюдението на дейности по организиране и предоставяне на социални услуги във връзка с деинституционализацията на децата с увреждания и наличната мрежа от съпътстващи услуги в област Добрич”. Аналитичният доклад представя актуалната картина за предприетите конкретни мерки и реализираните дейности в област Добрич от всички заинтересовани страни, подкрепящи процеса по осигуряване на среда, близка до семейната, за деца с увреждания настанени в СИ, както и наличната мрежа от съпътстващи услуги за тази целева група. При разработване на аналитичният доклад е извършен преглед на реализирани до момента проучвания, анализи и доклади, с фокус деинституционализация на деца с увреждания на национално, регионално и местно ниво. Събраната, проучена и систематизирана актуална информация, касаеща темповете на деинституционализацията и обективизирана в доклада, цели да подпомогне процесите на планиране и устойчиво развитие на съпътстващите социални услуги в общността на национално и местно равнище за адекватното задоволяване на идентифицирани индивидуални потребности на оценените по проект „Детство за всички” – деца над 3 години и младежи с увреждания, отглеждани в специализираните институции – ДМСГД гр. Добрич и ДДУИ с. Крушари.

- ***Предоставяне на методическа подкрепа за прилагане на съществуващата нормативната уредба и добрите практики за администриране и управление на социални услуги в България (държавно делегирана дейност; социални услуги с финансиране от общинските бюджети или с друго външно финансиране), за прилагане на критериите и стандартите за социални услуги, системи за осигуряване на качество и ефективност на предоставяните услуги.***

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

През периода м. януари 2012 г. – м. август 2012 г. по проект РСППСУРР не е реализирана проектна дейност 4 „Идентифициране и анализ на ефективността и добрите практики при управлението и предоставянето на социални услуги по места”, като е събрана, обобщена и систематизирана детайлна информация, касаеща реално функциониращи 32 социални услуги на територията на област Добрич, както и идентифицираните добри практики. На база на събрана информация на национално ниво, външен експерт заедно с координационния екип по проекта и с принос от областните координатори от 28-те области в страната е изготвено „Ръководство за планиране на набор от необходими услуги на областно и общинско ниво” и „Каталог за действащите социални услуги в България”. В Ръководството и Каталога е представена актуална систематизирана информация на национално ниво за действащите социални услуги и идентифицираните добри практики в страната.

- **Методическа подкрепа и предоставяне на актуална информация, свързана със социалните услуги на всички, които имат отношение към тях.**

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

При реализиране на дейностите по проект РСППСУРР ежесечно се осъществяват работни срещи с представители на Областна администрация - Добрич, РДСП гр. Добрич; Ръководните екипи и експерти в Общинските администрации, които работят пряко по планиране, управление и предоставяне на социални услуги в общините от област Добрич; директорите/управителите и екипите от заведенията, предоставящи социални услуги за деца/лица, функциониращи на територията на област Добрич, с цел консултиране и предоставяне на актуална информация, свързана със социалните услуги на национално и регионално равнище.

- **Обучение и консултации - идентифициране на нуждите от обучение, провеждане на обучения за повишаване на професионалната квалификация на работещите в сферата на социалните услуги от различни организации.**

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

През 2013 г. служителите в ДСП на територията на област Добрич са взели участие в различни програми, семинари и др., на които са обучени по 10 теми. (Виж Приложение № 4)

По проект РСППСУРР се цели задоволяване на идентифицирани конкретни потребности, като в резултат ще бъдат обучени на национално ниво 3440 представители на целевите групи, а в частност за област Добрич около 162 лица, а именно: доставчици на социални услуги и техните служители; социални работници; работещи в сферата на социалните услуги; служители в публични институции, ангажирани с процеса на разработване и изпълнение на политиката в областта на социалните услуги (ДАЗД, АСП, АХУ, общински и областни администрации и др.). В обученията ще се използват разработените в рамките на проекта ръководства и наръчници за добри практики.

В отговор на необходимостта от повишаване на взаимодействието между заинтересованите страни на регионално равнище ще се организират специализирани семинари и ще се укрепи капацитетът за междуинституционално сътрудничество при кризисни събития.

- **Съдействие и подкрепа на Звеното за мониторинг и оценка (описано в параграф 6.3 на Стратегията) в дейностите за подобряване и актуализация на Стратегията в съответствие със заключенията и препоръките от мониторинга и оценката, както и с настъпилите промени в социалната среда.**

## **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Областните координатори по Проекта за РСППСУРР са членове на основния екип на ЗМО и пряко участват при реализираните посещения и проучвания на Звеното във всички функциониращи социални услуги на територията на област Добрич, както и при осъществените работни срещи с представители на осемте общински администрации в областта, считано от м. ноември 2012 г.

През периода от 12.11.2012 г. до 05.12.2012 г. на областните координатори по проекта е оказана техническа и методическа подкрепа при изготвянето на цялостното съдържание на „Годишен мониторингов доклад за 2012 г.“, включващо структура на стратегическия документ, детайлното описание на функциониращите социалните услуги в област Добрич през 2012 г., както и раздел III – „Изводи и препоръки“ в Доклада. Взето е участие в работни срещи/заседания на ЗМО, дискутиране и утвърждаване от основния екип на ЗМО на „План за мониторинг и оценка“ на Стратегията за 2013 г.; обсъждане, допълване и утвърждаване на бланка - образец на „Анкетни карти“ - 13 бр. приложения, касаещи събиране на информация от институциите, работещи в сферата на социалните услуги; събиране на информация на терен с последващ преглед, систематизиране и съхранение на попълнените анкетни карти с цел оказване на подкрепа при реализиране на дейностите по мониторинг и оценка.

**Регионалният център за развитие на човешките ресурси ще организира основната част от обученията, консултациите и методическата помощ, на областно и общинско ниво, предвидени в мерките и дейностите по-долу по специфични цели 5.2, 5.3, 5.4 и 5.5.**

**Специфична цел 5.2. Изграждане на капацитет за управление на социални услуги в общините и доставчиците на социални услуги.**

**Мярка 5.2.1. Адекватно ресурсно обезпечаване на развитието на отделите, ангажирани с администрирането, управлението и развитието на социалните услуги на територията на всяка от общините в областта.**

**Дейност 5.2.1.2. Осигуряване на възможности за непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики, с цел развитие на капацитета на екипите в отделите във всяка община, ангажирани с управлението на социалните услуги и на доставчиците, които да осигурят:**

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

През 2013 г. управленските екипи на социалните усруги на територията на област Добрич преминават през обучения и прилагат добри практики - по обобщените данни над 50 специалисти, управляващи съществуващите социални услуги и помощния персонал, участващ в предоставянето на социални услуги, са взели участие в различни курсове и семинари по обучителни модули:

- „Нови моменти в методиката за ЦОП” - Тренинг фактори,
- „Предизвикателства в процеса на деинституционализация и алтернативи на грижата за деца и възрастни”- Бизнес едюкейшън клуб ЕООД;
- „Практическа работа по изготвяне на програма и формуляр за периодична оценка на изпълнение на задачите на персонала и отчитане на дейности в социалните услуги, предоставяни в СИ и в общността” - Тренинг фактори;
- „Супервизията - метод за превантивен контрол при предоставяне на социални услуги в СИ и в общността” - Тренинг фактори;
- Деинституционализация на услугите за деца - предизвикателства за общините като доставчици на новите социални услуги - ЦНСТ – Фондация „Де Пасарел България”;
- „Социалните услуги - потребности и възможности на общините” - НСОРБ и Консорциум „Обединени експерти”.

- **Повишаване на уменията и промяна на нагласите към възлагане на предоставянето на социални услуги на външни доставчици - неправителствени организации или търговски дружества.**

## ИЗПЪЛНЕНИЕ

В периода април – юли 2014 г. на национално равнище и в частност на територията на област Добрич, предстои реализиране на проектна дейност № 8 по проекта РСППСУРР - „Оценка на нуждите и обучение на служители от общинските администрации за управление, контрол на качеството и възлагане на управлението на социалните услуги”.

Ще се извърши оценка на нуждите от обучение за управление и контрол на социалните услуги, възлагане на управлението на социалните услуги на външни доставчици.

Целева група на обучението са служители от общинските администрации, чиито преки задължения са свързани с администрирането, управлението и контрола на социалните услуги, като за потенциално участие в обучението са определени **16** служители от осемте общински администрации в област Добрич.

Очакван резултат от реализиране на дейността е формиране на положителни нагласи и повишени умения на общинските власти към възлагане на управлението на социални услуги и контрол върху тяхното качество.

### **Мярка 5.2.6. Въвеждане на системи на супервизия.**

**Разработването и въвеждането на ефективни системи за супервизия в практиката на доставчиците, ще стимулира развитието на капацитета за реализиране на Областната**

стратегия за развитие на социалните услуги в област Добрич и ще осигури качество на предоставяните услуги.

**Дейност 5.2.6.2.** Въвеждане на практиката за осъществяване на индивидуална и групова супервизия, като елемент от системата за управление на човешките ресурси и като средство за осигуряване на качество на предоставяните услуги.

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

През периода м. ноември 2013 г. – м. февруари 2014 г. е реализирана проектна дейност № 5 „Обучение на обучители за управление и предоставяне на социални услуги и супервизия”. Постигнатите резултати при реализацията на дейността на територията на област Добрич са:

- Изготвени и попълнени анкетни карти, с които е извършена оценка на нуждите от обучение – анкетирани **7** служители от териториалните поделения на Агенцията за социално подпомагане: ДСП гр. Добрич – **3** лица; ДСП гр. Каварана – **1** лице; ДСП гр. Балчик – **1** лице; ДСП гр. Г. Тошево – **1** лице; ДСП гр. Тервел – **1** лице.

- Изготвени критерии за подбор на служители от АСП и ДАЗД, които да бъдат включени в обучение по супервизия, управление и предоставяне на социални услуги – класирани **84** служители на национално ниво от посочените по-горе институции за включване в обучението, като за област Добрич е определен **1** служител от дирекция „Социално подпомагане” гр. Добрич.

- Реализирано е „Обучение на обучители за управление и предоставяне на социални услуги и супервизия” от Сдружение „Институт по социални дейности и практики” гр. София, през периода м. януари 2014 г. – м. февруари 2014 г. в гр. Велико Търново с участието на определения служител от дирекция „Социално подпомагане” гр. Добрич.

В резултат са обучени 84 служители от АСП и ДАЗД на национално ниво, а за област Добрич един служител ДСП гр. Добрич за повишаване компетентностите на ангажираните институции при ефективното управление и предоставяне на социалните услуги.

**Специфична цел 5.3.** Изграждане на капацитет за предоставяне на социални услуги.

**Мярка 5.3.1.** Повишаване на квалификацията и уменията на персонала, директно ангажиран в предоставянето на социални услуги.

**Дейност 5.3.1.1.** Осигуряване на поредица от обучения за специалистите - социални работници, психолози, специални педагози, рехабилитатори и др., както и за помощния персонал, ангажиран в директното предоставяне на социалните услуги, които да осигурят: Обогатяване на знанията и опита им за ефективна работа по случай.



## **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

През периода м. февруари 2014 г. – м. май 2014 г. на национално равнище и в частност на територията на област Добрич, се реализира проектна дейност № 6 по проект РСППСУРР „Оценка на нуждите и обучение на представители на целевите групи за мониторинг и оценка на изпълнението на политики и стратегии за развитие на социалните услуги, за оценка на риска и осъществяване на супервизия и кризисни интервенции, както и за контрол на качеството на предоставянето на социални услуги”. Областните координатори по проекта са анкетирали десет служители - представители на Целевата група за определяне на нивото на компетентностите и идентифициране на конкретни теми за обучения, с цел придобиване и разширяване на практическите умения.

Представители от целевите групи са специалисти от институции и НПО и специалисти, служители на общинските администрации.

Изпълнител на обучението е Сдружение „Институт по социални дейности и практики” гр. София. По утвърден график за област Добрич е определен времеви период за провеждане на обучението в гр. Добрич от 09.04.2014 г. до 11.04.2014 г. включително.

В модула базово обучение за спешна психологическа помощ при критични/стресови ситуации – за ефективна координация при изпълнение на конкретни стъпки за взаимодействие при кризисна ситуация, ще бъдат включени специалисти от общински администрации, здравни работници, неправителствени организации – общо **10** лица.

**Специфична цел 5.4. Развиване на публично-частни партньорства в областта на социалните услуги.**

**Мярка 5.4.1. Умения за насърчаване на изграждането на партньорства и работа в мрежа.**

**Дейност 5.4.1.1. Организиране на обучения, семинари, работни срещи и др., осигуряващи формиране и развитие на умения за изграждане и поддържане на ефективни партньорства на местно и областно ниво и работа в мрежа.**

## **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В периода м. октомври – м. декември 2014 г. по проект РСППСУРР на национално равнище и в частност на територията на област Добрич предстои реализиране на проектна дейност № 7 „Провеждане на 28 областни семинара за обмен на добри практики и изграждане на мрежи на доставчиците на социални услуги и неправителствени организации”.

Целта е запознаване на заинтересованите страни по места с модела за създаване на мрежа от социални услуги на регионално ниво и развитие на социални услуги чрез провеждане на 28 семинара за популяризиране на добрите практики във всяка една от 28-те области в страната.

**Дейност 5.4.1.2. Предоставяне на консултации, фасилитация, обучителни модули и обучения през практика за междуобщинско и междусекторно взаимодействие:**

- **Обучения и консултиране за подобряване на условията за включване на НПО като външни доставчици на услуги.**

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

На национално равнище и в частност на територията на област Добрич в периода м. юли – м. октомври 2014 г. предстои реализиране на проектна дейност № 9 „Оценка на нуждите и обучение на регистрирани доставчици на социални услуги за тяхното управление и качествено предоставяне на услугите“. Ще се извърши оценка на нуждите от обучение на база анализ на потребностите от обучение, чрез изготвени анкетни карти от координаторите на областно ниво. Целева група на обучението са ръководители и управители на социални услуги (предоставяни от НПО в качеството им на външен доставчик).

За област Добрич се очаква в резултат на реализацията на проектната дейност 50 представители на доставчици на услуги да придобият нови и развитият съществуващи знания и умения за управление и качествено на предоставяне на социални услуги.

**Специфична цел 5.5. Развиване на капацитет за наблюдение, оценка и повишаване на качеството на социалните услуги.**

Планираните обучения са предназначени предимно за изграждане на капацитета и практическите умения на Звеното за мониторинг и оценка (ЗМО), което ще бъде създадено на областно ниво за прилагане на системата за мониторинг и оценка на Стратегията (описана в параграф 6)

**Дейност 5.5.1.1. Обучения на екипа (основен и разширен) на създаденото Звено за мониторинг и оценка (ЗМО), които включват следните модули:**

- **базисни познания за мониторинг и оценка;**
- **методът на логическата рамка;**
- **умения за планиране, изпълнение и координиране на дейности по мониторинг и оценка;**
- **формулиране на индикатори – количествени и качествени;**
- **систематизиране и анализ на данни по определени индикатори.**

#### **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

През периода м. февруари 2014 г. – м. май 2014 г. на национално равнище и в частност на територията на област Добрич ще се реализира проектна дейност № 6 „Оценка на нуждите и обучение на представители на целевите групи за **мониторинг и оценка на изпълнението на политики и стратегии за развитие на социалните услуги**, за оценка на риска и осъществяване на супервизия и кризисни интервенции, както и за **контрол на качеството на предоставянето на социални услуги**“.

Анкетирани са от областните координатори по проекта - **10** служители - представители на целевата група за определяне на нивото на компетентностите и идентифициране на конкретни теми за обучения, с цел придобиване и разширяване на практическите им умения.

Представители от целевите групи са:

- Членове на Областните звена по мониторинг и оценка;
- Специалисти, служители на общинските администрации;
- Инспектори от инспектората към Изпълнителния директор на АСП.

Изпълнителят на обучението и времевия период са описани в изпълнението на Обща цел 5, **Специфична цел 5.3, Мярка 5.3.1, Дейност 5.3.1.1.** В модула „Базово обучение за мониторинг и оценка на изпълнението на политики и стратегии за развитието на социалните услуги и за контрол на качеството на предоставянето на социални услуги” ще бъдат включени членове на ОЗМО, служители на общинските администрации, които извършват вътрешен контрол на качеството на предоставяните социални услуги и инспектори от инспектората към Изпълнителния директор на АСП – общо **10** лица.

**Приоритетно направление 6: Изграждане на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество**

**Обща цел 6. Повишаване на ефикасността на услугите и осигуряване на равни възможности на достъп на ползвателите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество**

**Специфична цел 6.1. Стимулиране и развиване на междуобщинското партньорство в социалните услуги.**

**Мярка 6.1.1. Формиране на умения за изграждане на партньорства**

**Дейност 6.1.1.1** Обучения за изграждане на ефективни партньорства, умения и нагласи за развиване на социалните услуги.

**ИЗПЪЛНЕНИЕ**

През м. август 2013 г. Лумос осигури обучително пътуване във Великобритания за подкрепа на местните власти от общините Добрич и Балчик в управлението и предоставянето на нови услуги за настанените в СИ деца/младежи и техните семейства.

**Дейност 6.1.1.2.** Подкрепа при провеждане на срещи и дискусии със заинтересованите страни на общинско и/или областно ниво за:

- Адаптиране на общинските планове за развитие на социалните услуги към приоритетите, целите и принципите на Областната стратегия;
- Осъществяване на информационни срещи и консултации между представители на общински съвет, общинска администрация, доставчици и други представители на общността (НПО и граждани) най-малко 2 пъти годишно при планиране на развитието на социалните услуги и отчитане на резултатите от дейностите по предоставяне на услугите; споделяне на опит и добри практики и др.

**ИЗПЪЛНЕНИЕ**

В края на м. юли 2013 г. Областният управител инициира създаването на обществен съвет като отправи публична покана към представители на държавни институции, браншови организации, синдикати, представители на неправителствени организации, граждански сдружения и др.

Формираният Обществен консултативен съвет по социалните въпроси, подпомага дейността на Областния управител в рамките на законовите правомощия и за осъществяване на по-добър диалог с гражданското общество.

Общественият съвет е сформиран на основание Устройствения правилник на областните администрации и в изпълнение на управленската програма на правителството за подобряване на социалното положение на българските граждани, на бизнес-средата и демократизиране на управлението.

**Община Каварна** - осъществяват се постоянни информационни срещи и консултации между представители на общински съвет, общинска администрация, доставчици за анализиране и адаптиране на общинските планове към приоритетните цели и принципи на Областната стратегия.

**Община Шабла** - през 2013 г. са проведени три работни срещи с представители на областна администрация и РДСП за консултиране реализацията на общинската стратегия за развитие на социалните услуги.

За изпълнението на дейността в останалите общини екипа по мониторинг не разполага с информация.

**Специфична цел 6.2. Развиване на ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.**

**Мярка 6.2.1. Механизми за създаване на междусекторно сътрудничество**

**Дейност 6.2.1.** Предоставяне на консултации, фасилитация, обучителни модули и обучения през практика за междуобщинско и междусекторно взаимодействие:

- Ефективно взаимодействие между общинска администрация, ДСП и НПО;
- Механизми и подходи за осигуряване на подкрепа от гражданския сектор за областната стратегия; умения за мобилизиране на потенциала на НПО за управление и предоставяне на социалните услуги, инициране и изпълнение на мерки за социално включване на общинско и областно ниво;
- Обучения и консултиране за подобряване на условията за включване на НПО като външни доставчици на услуги.

## **ИЗПЪЛНЕНИЕ**

Община Добрич - град, с партньорството на Община Балчик, е подписал договор БФП № BG161 PO 002-3.3.02-00015-C0001 по проект „Създаване и функциониране на Областен информационен център – Добрич“, финансиран от ОП „Техническа помощ“, съфинансирана от Европейския съюз, чрез Европейския фонд за регионално развитие.

Проектът осигурява ефективно функциониране на информационен център, обслужващ област Добрич, популяризиращ европейската кохезионна политика и предоставящ пълна осведоменост, относно нейните цели и съществуващите в България възможности в рамките на 36 месеца. В рамките на проекта Информационният център безвъзмездно осигурява и предоставя информационни, комуникационни, експертни, логистични и други услуги.

Осъществени са 2 срещи на Консултативния съвет по споразумението за партньорство между Областна администрация и Лумос България с участието на представители на Областна администрация, община Добрич, община Добричка, община Крушари, община Балчик, ДМСГД Добрич, ДДУИ Крушари, ДСП Добрич и ДСП Генерал Тошево, на които са обсъдени дейностите за деинституционализация на услугите за деца на територията на област Добрич.

В периода 2011 - 2013 г. Лумос организира поредица от обучения за партньори и заинтересовани страни от област Добрич: м. декември 2011 г. обучение по деинституционализация за ръководни и експертни кадри за представяне на систематизиран модел за промяна на грижите за деца, настанени в специализирани институции; м. декември 2012 г. обучение по деинституционализация и превенция на изоставянето за партньорите, работещи директно с рисковите семейства; проведен анализ на ситуацията във връзка с развитието на демонстрационни модели по деинституционализация на областно ниво и интерактивен семинар през м. октомври 2013 г. за разработването на областни планове за действие за деинституционализация в областите Варна и Добрич за представители на ангажираните страни от двете области (областна администрация, общински администрации, РДСП, РЗИ, ДСП); м. април и м. октомври 2013 г. обучения за взаимодействие между специалисти по здравни грижи с оглед обединяване на усилията за подкрепа на семействата на децата в риск с методите на здравната и социалната помощ за представители на здравни заведения, ДКЦ, социални услуги, ДСП, училища, здравни медиатори от общините в областта; м. октомври 2013 г. семинар по приемна грижа в партньорство с Българския червен кръст за развитие на грижата за бебета с участието на местните доставчици и заинтересовани страни; м. ноември 2013 г. семинар за превенция на изоставянето на деца от 0 до 3 г. с участието на заинтересовани страни от области Добрич и Варна и др.

За м. януари 2014 г. е планирано двудневно обучение на тема „Подготовка на децата за извеждане от специализираните институции“, организирано от Лумос в сътрудничество с Националното сдружение на общините в Република България. Обучението има за цел да подготви максимално за деинституционализацията общинските администрации, екипите за управление на проекта „Детство за всички“ и персонала на новите услуги, в които ще бъдат преместени децата и младежите с увреждания.

В организирани от Лумос национални конференции за грижата за деца с хидроцефалия и техните семейства в България, за нагласите и ролята на семействата на деца, настанени в специализирани институции са участвали представители на местната и държавната власт в областта, специализираните институции за деца; услугите, занимаващи се със семейството, партньори от сферата на образованието и здравеопазването и др.

За подкрепа на местните власти в управлението и предоставянето на услугите за настанените деца и техните семейства, през м. август 2013 г. от Лумос е осигурен обучителен семинар и работни посещения в социални услуги за деца и семейства им във Великобритания за представители на общините Добрич и Балчик.

Общините – Добрич-град и Добричка чрез Ресурсен център гр. Добрич и НПО „Ръка за помощ“, предоставят социални услуги на територията на тези две общини и работят с потребители от цялата област.

Във всички общински стратегии в областта за развитие на социалните услуги има планирани и се реализират междуобщински партньорства и междусекторни сътрудничества, които да осигурят равен достъп до услуги за рисковите групи и инструменти за максимално оползотворяване на наличните ресурси.

През 2011 г. Каварна, Генерал Тошево, Тервел и Балчик е планиран и осъществен консултативен процес за разработване на модели и процедури на взаимодействие между ангажираните заинтересовани страни.

В следствие на организирана от Лумос обучителна визита във Великобритания, и с цел реализиране на заложената в Стратегията дейност по инициатива на Областна администрация от месец септември деца с детска церебрална парализа, отглеждани в семейна среда участваха в рехабилитационни процедури (хидротерапия и конна езда) в КК Албена.

## 2.3 Качествена информация за функционирането на услугите

*Качествена информация за това как функционират услугите, това, което децата и родителите казват, проблеми и добри практики, идентифицирани от интервюта с персонала и заинтересованите страни.*

Проведените в рамките на анализа интервюта с представители на социалните услуги, с потребители на социални услуги, с представители на общински администрации, областна администрация и фокус групи с родители и потребители на територията на област Добрич, както и външни експерти, целят да подпомогнат:

- Актуализирането на потребностите от социални услуги и качеството и ефективността на действащи социални услуги;
- Идентифициране на пропуски в социалните услуги и предлагане на начини за тяхното преодоляване;
- Извеждане на идеи и препоръки по отношение на услугите, свързани с децата, семейството и общността.

За събирането на информацията се подготвиха въпросници за провеждане на полуструктурирани интервюта (Виж Приложения № 3)

Полуструктурираните интервюта бяха проведени в периода 27.01 - 11.2.2014 г. с представители на:

- Областна администрация Добрич;
- Общинска администрация Добрич;
- Общинска администрация с. Крушари;
- Регионална дирекция за социално подпомагане;
- Дирекция „Социално подпомагане“ – Добрич;
- Отдел „Закрила на детето“ – Добрич;
- Социални услуги на територията на област Добрич;
- Координатор по проект „Детство за всички“;
- Представители на неправителствени организации.

При авализа за качеството и ефективността на социалната услуга се отчитат следните показатели:

- Как се чувстват потребителите в услугата?
- Процедури за оплаквания;
- Участието на потребителите в плановете, процедурите и работата;
- Условиата в услугата – среда, храна, мебели, материали, лично пространство;
- Броят, квалификацията, опита и обученията на персонала;

- Работата със семействата, стимулиране на връзките и контактите със семействата на клиентите;
- Разрешаването на различни проблеми на клиентите от страна на персонала/услугата;
- Санкции и наказания;
- Здраве, образование, ежедневие на клиентите/потребители;
- Достъпността на услугата;
- Ръководството и управлението на услугата;
- Изпълнението на целите на услугата и допринасянето и за реализирането на процеса на деинституционализация.

Във връзка с целите на настоящия анализ са направени посещения, интервюта и фокус групи в:

#### Социални услуги за деца:

1. Дом за медико-социални грижи за деца, гр.Добрич;
2. Дневен център за деца с увреждания, гр. Добрич;
3. Дневен център за деца с увреждания, с. Крушари;
4. Приют за безнадзорни деца, гр. Добрич;
5. ЦОП 1, управляван от БЧК, гр. Добрич;
6. ЦОП ,2 управляван от община Добрич;
7. ЦНСТ -1 за деца от 3 до 12 години;
8. ЦНСТ – 2 за деца от 12 до 18(20) години;
9. ЦНСТ – 3 за деца от 7 до 18 години, гр. Добрич;
10. Преходно жилище, гр. Добрич;
11. ДДУИ, с. Крушари.

#### Социални услуги за възрастни:

1. Дневен център за възрастни с увреждания, гр. Добрич;
2. Дом за възрастни с деменция, с. Опанец;
3. Дом за възрастни с умствена изостаналост, с. Българево;
4. Защитено жилище за жени с интелектуални затруднения №1 и №2, гр. Добрич;
5. Център за социална рехабилитация и интеграция, гр. Добрич;
6. Център за социална рехабилитация и интеграция, гр. Шабла;
7. Център за временно настаняване, гр. Добрич;
8. Дом за стари хора, с. Полковник Савово;
9. Дневен център за възрастни с психични разстройства гр. Добрич.

От направените интервюта с персонала, разговори с потребителите и фокус групи се очертават следните области за дискусия и подкрепа:



- Основният доставчик на услуги по смисъла на Закона за социално подпомагане е общината. Изключение правят ЦОП 1, възложен за управление на Областния съвет на БЧК Добрич и ДЦВПР, възложен за управление на „Център за психично здраве д-р П Станчев“ ЕООД гр. Добрич. Центърът за временно настаняване за мъже, управляван от НПО Фондация „Ръка за помощ“, действа като социална услуга, изцяло финансирана от организацията в безвъзмездно предоставен за срок от 5 години общински имот, ремонтиран отново със средства на фондацията. На пазара на услуги няма реална конкуренция. НПО участва в проекти и в организирането на услугата преди да получи финансиране като Държавно делегирана дейност

*„Трябваше да дойде някой външен, за да ни затвори Дома. Когато ФИЦЕ работеха в „Дъга“, имаше и обучения, и супервизия. Насочваха ни как да се оправим. Когато свърши проектът, няма вече обучения, ако общината ни включи на някое обучение.“ - служител в ЦНСТ*

- Привличането на външни доставчици – НПО, е свързано най-вече с работата по проект.
- Сградният фонд и условията на услугите като пространство, място и оборудване в повечето случаи са съобразени и адекватни на съответната услуга. Голяма част от социалните услуги са с отлично качество по отношение на интериор и обзавеждане. Много добра база имат Дневните центраве за деца и възрастни. В дома за възрастни с деменция е направен основен ремонт и потребители са по трима в стая, в която разполагат с телевизор. През годините са извършвани ремонтни дейности и в ДДУИ – Крушари, за да се подобрят условията на живот на децата и младежите. Много приветлив е и Дневният център за възрастни с увреждания в гр. Добрич, където в стаите и коридорите са поставени картини и пана, изработени от потребителите.

*„Всичко си правим сами. Колегите са много мотивирани. Имат идеи. Потребителите ги правят с желание. Виждат резултатите от своите занимания.....каквото не сме решили, това не сме направили.. Взехме и награда за най-добра цветна гранинка. Всички се включват..... Много ни е добър трудотерапевтът.“ - Директор на Дневен център за възрастни с увреждания*

- Като цяло кадровото осигуряване на услугите се оказва сериозен проблем в т. ч. поради текучество на персонала. Новопостъпилите не получават въвеждащо обучение. При формирането на новите услуги работа започва част от стария персонал, който остава със същите нагласи. Няма промяна в подходите при работа с децата.

*„...Трудно може да се намери психолог, който да работи с децата и родителите.....Мястото на логопед е свободно от много време. Като станат логопеди, няма да искат да се занимават с нашите деца. И заплащането е много малко.....“* - служител на Дневен център за деца с увреждания

*„...И защо трябваше така да раздробяват Дома. Само разхищение на пространство и пари. По-трудно се дисциплинират децата сега.“* - служител в ЦНСТ

- Няма система за базово и продължаващо обучение. Не е осигурена външна супервизия.

*„...Страхувах се като започнах работа....вече свиквам с децата....с колегите. Единствените обучения са от Лумос....на други не съм била. ....Какво е това супервизия?....“* - служител Дневен център за деца с увреждания

- Базовото и надграждащо обучение на персонала до голяма степен зависи от инициативата на ръководителя. При направените интервюта с персонала се установи, че общината разпраща покани за предстоящи обучения, но много често те са свързани с командироване и заплащане на самото обучение, които социалната услуга не може да си позволи. Това зависи от разпределението на издръжката и потребностите на потребителите в нея. Видно от представената информация хора от екипите са били изпращани на обучения. При разговорите, обаче се установи, че има и такива обучения, които не отговарят напълно на спецификата на социалната услуга. Добро впечатление прави, че представителите на ДМСГД – Добрич присъстват на организирани от Лумос обучения. По данни на учителите, присъстващия екип и директора на ДМСГД участват активно в обсъждането на различните казуси.
- При всички услуги съществуват и се спазват процедури, свързани с уведомяване при насилие. Не се споделя за насилие в никоя социална услуга.
- Работата със семействата, стимулиране на връзките и контактите със семействата на клиентите: Различните услуги, в зависимост от вида си, имат различно отношение към работата с родители. В Центровете за обществена подкрепа се работи с цялото семейство с фокус върху детето. В ЦНСТ част от децата не познават

семействата си и не са поддържали връзка с тях. Това в голяма степен важи и за децата, настанени в ДДУИ, с. Крушари. При направената фокус група с родители на деца от Дневен център за деца с увреждания в Добрич, се сподели, че някои от родителите не получават информация за децата си.

*„....Питам,....зависи кой е на смяна,..много зависи от хората. Трябва да знаем какво става... Ето детето ...на Х е много агресивно, аз трябва да знам.... Така обяснявам на моето защо... Изморени са жените... и тях ги разбирам.. Заплащането им е много ниско, ние искаме да гледат добре децата....Говорихме с общината за това...” - майка на дете с увреждане от Дневен център*

- Социалните услуги за деца разчитат на Отделите „Закрила на детето“ да регламентрат връзките със семейството на деца, настанени в институционална или резидентна грижа. Няма данни да се канят родители на обсъждане на Плановете за грижи. Всички знаят, че трябва и родители да присъстват, но споделят за причини, поради, които не е направено.

*„Идва тук един баща...., разрешили му да взема децата събота и неделя. Той не е от Добрич... Взел си квартира близо.... Даваме ги. Децата се връщат неизкълпани..никаква хигиена. Защо въобще са му разрешили да ги взима. И след това децата се разстройват.” - служител на ЦНСТ*

- В Дневния център за деца с увреждания има подписани от родителите Планове за грижи. Родителите на децата са много инициативни и са намерили механизми нерегламентирано да се подкрепят – срещи, когато оставят децата, споделяне на кафе и по интернет. Най-активни са в търсенето на алтернативи за лечението на децата си. Помощ обикновено получават от различни сайтове. В Дневния център няма регламентирана група за самопомощ на родителите. В услугите за лица – ЦСРИ и Дневен център за възрастни с увреждания, контактът с родителите и близки е задължителен за персонала, особено когато се работи с лица с интелектуални нарушения. Когато потребителите са от Защитено жилище в обсъждането на Плановете за грижи на срещите се канят представители на ЗЖ, които познават потребителите.
- Здраве и образование: Всички от потребителите на социални услуги за деца и възрастни са обхванати от ОПЛ. В услугите от резидентен и институционален тип се осигуряват средства за лекарства. Прави впечатление организацията в Дневен център за деца с увреждания, в който през половината от деня децата задължително посещават Помощно училище в гр. Добрич. Дейностите, които се извършват от възпитателите в Дневния център, дублират дейностите в Помощно

училище. Някои от служителите в Дневния център не разбират философията на услугата и я преценяват като образователна. Дневните програми са оформени по начин по-подходящ за образователно заведение.

- **Достъпност на услугите:** Всички социални услуги са пригодени до някаква степен за хора с увреждания. Центърът за социална рехабилитация и интеграция в гр. Добрич се помещава на втория етаж на сградата. Единствено кабинета за рехабилитация е на първия етаж, за да е удобен за хората с проблеми на опорно-двигателния апарат. До първия етаж сградата е достъпна, има изградени подстъпи. Вторият етаж е недостъпен за хора с проблем на опорно –двигателния апарат. ЦСРИ има и мобилна дейност. Трудностите са свързани с транспорта на специалистите в домовете на потебителите. Част от другите услуги са снабдени с автомобили. ДЦВУ очакват закупуването на подходящ автомобил. Домът за хора с деменция в с. Опанец също очаква такъв автомобил. Защитените жилища също се намират на втория етаж и не са подходящи за хора с двигателни увреждания.

- **Как се чувстват потребителите в услугата?**

При проведените интервюта и фокус групи с потребители от посетените услуги се установи, че всички се чувстват добре в услугата, която ползват. За някои от тях това е единствената алтернатива. Преди настаняването в някои от услугите, част от децата са били принуждаване от близки или родители към проституция, кражби и други прояви, свързани с конфликт със закона. Услугите в общността се оказват подходящи за ползвателите и единствената възможност за полагане на грижа – Дневен център за деца и възрастни с увреждания. При резидентните грижи, някои от децата са получили зависимост от престоя в ДДЛРГ и изпитват затруднения от перспективата да излязат извън услугата.

*„Като живот е добре. Няма обаче социални контакти. Има условия, храна, спане. Много се чака. От цялата страна сме. Идват хора в последния момент и умират. Свикнах със смъртта. Това мога да кажа. Дом на сенките е.“* - потребител на социална услуга Дом за лица с деменция, с. Опанец

- Потребителите споделят желаниа за включване на различни дейности към услугите, които ползват.

*„...не ни разрешават да ходим в другото ЦНСТ. Ами защо ни разделиха така. Приятелите ми останаха в другото ЦНСТ. Преди се събирахме... Сега ако искаме да отидем да ги видим, не може. Карат ни се. Възпитателите заключват. ...Преди бяхме Дом „Дъга“ и като кажем всички знаят от къде сме. Сега като кажем ....., никой не ни разбира. Уча в спортното....какво бъдеще...никакво бъдеще.“ – деца-потребители на ЦНСТ – фокус група*

Изпълнението на целите на услугата и допринасянето ѝ за реализирането на процеса на деинституционализация

- Деинституционализацията се възприема предимно като физическо преместване на децата или възрастните. Голяма част от работещите в социалните услуги виждат деинституционализацията като реструктуриране на сгради. Липсата на базово и подкрепящо обучение на персонала в повечето услуги, води до прегаряне и до липса на визия за самата услуга. Същото усещане присъства и у потребителите на услугите. Служителите в ДМСГД гр. Добрич и ДДУИ с. Крушари се чувстват заплашени от затваряне и са с амбивалентно отношение към дейностите на Лумос и проект „Детство за всички“. Настроени са положително към осиновяването като дългосрочна грижа към децата и изпитват съмнения и отрицание към приемната грижа.
- До стартиране на изпълнението на проект „И аз имам семейства“, по предоставяне на услугата „Приемна грижа“ приоритено работи ЦОП 2 за информационни кампании, проучвания, обучения и подкрепа на приемни семейства. От началото на 2012 г. в ЦОП 2 се помещава екипът по проекта, който се радва на всяко настанено в приемна грижа дете.
- Като част от процесите е превенцията на ниво родилен дом, която се осъществява чрез приемна грижа, новородените обаче се настаняват често в друга Област – Шумен, Община Нови пазар. Тези процеси действат объркващо по отношение на структурирани действия, свързани с превенция и реинтеграция. Няма изработен траен механизъм за работа на ниво родилен дом<sup>9</sup>. ДМСГД като част от системата за грижи за деца, свързана с ранното детско развитие, се опитва да внедри нови дейности, без ясна концепция за вход на услугата и вида дейност.

<sup>9</sup> През м. май 2013 г. между МБАЛ Добрич, община Добрич, ДСП Добрич и Лумос България е подписано споразумение, което предвижда МБАЛ и Общината, с подкрепа от Лумос да разработят механизъм за подкрепа на семействата, които срещат трудности при отглеждането на дете непосредствено преди и след раждането му. Във връзка с предоставяне на възможности за запознаване с добри практики и обмяна на опит по превенция на ниво родилен дом, през м. април 2014 г., Лумос организира обучително пътуване във Великобритания за специалисти от АГО и НО на МБАЛ Добрич.

- Затварянето на ДДЛРГ „Дъга“ и създаването на нови услуги се отбелязва от общинските власти като част от успешните процеси на деинституционализация. Създадена е 9-членна работна група с участието на представители от ДДЛРГ, ЦНСТ, ПЖ, ДСП, РДСП, община Добрич и НПО. Приет е План за закриване на СИ, изготвени са индивидуални оценки и план за действие на децата. Въпреки това децата и екипът не са били подготвени за закриването и преместването по най-добрия възможен начин. В резидентните услуги са назначени нови специалисти, но изглежда е останал/и представител/и със старите нагласи, свързани с грижа за деца в голяма институция. Не са пренесени добрите практики, като „Чаша чай“, за които децата споделят, че им липсват.
- Поради липсата на достатъчно финансова обезпеченост и малкия на брой и нуждаещ се от обучения персонал трудно се създават условия за среда, близка до семейната и за доверителни отношения. Децата са със „заучена безпомощност“ и страх от живота извън институция.
- Услугите „Защитено жилище“ се възприемат като част от процесите за деинституционализация на възрастни. Те, както и Дневните центрове и ЦСРИ, работят по проблемите на децата и възрастните с увреждания и имат за цел, освен осмисляне и подпомагане на ежедневието на потребители и превенция на настаняване в голяма институция. Добрата организация на работа в Дневния център за възрастни и ЦСРИ са изключително благодарение на мотивирания екип и ролята на ръководителя. Събирането обаче на едно място на хора с еднакви диагнози понякога пречи на социализацията и напредъка на потребителите.
- При институционалната грижа за възрастни проблемите, свързани с деинституционализация, изглежда не са приоритетни, с някои изключения. Повечето институции се намират извън големия град, което е пречка при намиране на персонал. Част от екипа работи на гъвкав график, съобразен с възможностите за транспорт. Вичко това измества фокуса от ориентирания към потребителите подход.
- Услугите в общността са насочени преди всичко към приемна грижа, училищна подкрепа и топъл обяд – ЦОП 1 – БЧК. Не се работи на терен. Няма мобилни дейности. За работа с уязвимите общности се разчита на здравните медиатори и дейностите, които те извършват. При работа по случай, фокусът е обърнат основно към конкретното дете и недостатъчно се отчита необходимостта от подкрепа на цялото семейство и средата около него.
- При определяне на подхода си към социална включеност на деца от бедни и маргинализирани семейства общинските власти изхождат от съществуващата в страната регулаторна рамка на социално подпомагане. Строго нормативният

подход ограничава възможните мерки за социално включване на децата на равнище общност (семейство). Това положение може да се компенсира като се предоставят целево конкретни социални услуги на нуждаещите се или се допълнят дейностите на вече съществуващи.

- Проблемите със социалното включване на децата започва в семейството от най-ранна детска възраст. Децата губят способностите си за интегриране в специфични общности и поради бедност на родителите, но и поради недостатъчно развити когнитивни и социално-психологически умения. Извеждане на детето от семейството и настаняването в Дом или друга резидентна услуга не води до преодоляване на тези дефицити. Поради тази причина във фокуса на политика на общините трябва да бъде развитието на услуги и мерки за ранно детско развитие. Интегрирането на мерки и услуги може да се осъществи и да бъде приоритет на ЦОП.
- В системата от услуги трябва да се създадат условия за ефективна превенция на изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции чрез подкрепа на семейството в общността. Добрата координация за подкрепа на семействата, децата и общността между отговорните власти и социални услуги ще доведе по естествен път до затваряне на входа на институциите. Същото важи за създаване на услуги за ранна интервенция и ранно диагностициране на уврежданията.
- Услугите не работят като част от голямата система от услуги на територията на община и област. Развитието и целите на услугата зависят от професионализма най-често на ръководителя. Той задава целта и подходите на работа и определя приоритетите. Също от значение е отношението на общината към съответната социална услуга и потребителите в нея. Внедряването на нови дейности е във функциите на ръководителя. Така например непосредствено след приемането на новата методика за ЦСРИ, тя е припозната от екипа и се прилага.
- Оптимизирането на процесите по оценка и мониторинг на Областната стратегия и подпомагането на процесите на планиране, води до необходимост да се актуализира системата от възможни индикатори за проследяване на процесите, които се осъществяват на общинско и областно ниво. Те трябва да обхващат както разкритите и функциониращи социални услуги и дейностите в тях, така и да проследяват процесите на социално включване на децата и различните целеви групи. Това ще доведе до взаимодействие и координация на всички ангажирани институции.

### **3. Важни констатации от проведения мониторинг на изпълнението на областната стратегия до 31.12.2013 г.**

- Като основа за създаване на мрежа от услуги за деца и семейства в риск в Областната стратегия е планирано разкриването на ЦОП във всяка община. Всички дейности за **превенция на деца и семейства в риск, преодоляване на социалното изключване и изолация** са обвързани по някакъв начин с наличието на тази услуга във всяка от общините. Към периода на мониторинга от планираните за периода 2011 – 2013 г. 7 нови ЦОП са разкрити:
  - В община Балчик - 1 ЦОП с устойчиво финансиране, но с капацитет 15, при планирани 40 места. Няма информация какво е наложило тази промяна.
  - В община Добричка - 1 ЦОП по ОП „РЧР“, но след проектната фаза няма осигурено държавно делегирано финансиране.
- Останалите 5 ЦОП в общините: Г. Тошево, Каварна, Крушари, Тервел и Шабла не са разкрити, като в община Г. Тошево няма подходяща база, а в община Каварна услугата не е одобрена за финансиране като ДДД. Няма яснота по каква причина не са разкрити останалите от планираните ЦОП - хипотезите могат да варират от липса на разбиране за ролята, която е отредена на ЦОП по отношение на планираните дейности, в резултат на което разкриването на тази услуга се възприема като необвързано с другите дейности в Стратегията до нова концепция за формиране на мрежа от услуги.
- Особено притесняваща е ситуацията с ЦОП в Община Добричка. През 2011 г. услугата е разкрита с проектно финансиране, а в следствие - с местни приходи за период от 1 г. и 11м. с изцяло мобилна работа. След това не е осигурена устойчивост на услугата като държавно делегирана дейност, което води до риск редица деца и семейства в общината да не получават подкрепата, от която се нуждаят.
- В същото време в общините са реализирани дейности, които имат отношение към развитието на услуги за превенция и социално включване, но те не изглеждат да произтичат от логиката на планираното в Областната стратегия, а по-скоро са свързани тематично с част от работните задачи на отделните структури - доставчици на услуги, здравни медиатори, НПО. Т. е. това са дейности, които въпросните структури извършват така или иначе в рамките на своята работа, но в случая се анализират, тъй като са в същата тематична и целева зона.
- Като цяло в област Добрич се наблюдава дефицит на приемни семейства за новородени деца и деца с увреждания, което рефлектира негативно по отношение на структурираните действия на заинтересованите страни, свързани с превенция на настаняването в институция.



- Планираният за разкриване с проектно финансиране в периода 2011 - 2012 г. Център за ранна интервенция за деца с увреждания не е реализиран.
- За периода 2011 – 2013 г. не е осигурена възможност за предоставяне на краткосрочна грижа в приемни семейства за деца с увреждания за период на отсъствие на близките им. Заместваща грижа за деца с увреждания е предоставяна единствено в рамките на проект, тъй като не е разкрит планираният Център за заместваща грижа.
- Планираните 3 нови ДЦДУ не са разкрити и остават да функционират само двата центъра, налични при изготвяне на Стратегията.
- Общностните центрове по проект „Социално включване” в общините Добрич-град, Г. Тошево, Добричка и Крушари все още не са започнали работа.
- Във връзка с постигането на специфичната цел за разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждания, единствените реализирани дейности, за които е налична информация към момента, са свързани с работата на ДЦДУ, ЦСРИ, осиновяването на деца с увреждания (23) и настаняването на 1 дете с увреждане в семейство на близки/роднини.
- По време на мониторинговото проучване е получена информация, че няма практики за извеждане на учениците от специалните училища на територията на област Добрич и адаптация към масовите общообразователни училища в съответните общини, което дава основание за опасения по отношение на приобщаващото образование.
- По отношение на Приюта за безнадзорни деца в гр. Добрич, регламентиран и в ЗБППМН и определящ децата на улицата като целева група на органите за борба срещу противообществените прояви и престъпления, съществува противоречие със ЗЗД, който включва децата на улицата в по-общата група на децата в риск и създава задължения за закрила от страна на ДСП.
- По време на мониторинга бе установено, че комуникацията и ефективността на взаимодействието на участниците в Координационния механизъм при случаи на деца, жертва на насилие или в риск от насилие, е подобрена. В същото време наред с това като основен проблем при реализиране на взаимодействието е непоемането от всички страни на отговорност в работата по отделните случаи.
- Две от специализираните институции за деца (50%), а именно ДДЛРГ „Дъга” за деца от 7 до 18 години в гр. Добрич. и ДДЛРГ „Добруджанче” за деца от 3 до 7 години в с. Овчарово са закрити, с което на територията на област Добрич остават да функционират две специализирани институции за деца – ДМСГД в гр. Добрич и ДДУИ в с. Крушари. ДМСГД гр. Добрич не е включен в осемте пилотни дома за медико-социални грижи за деца, за които се предвижда пилотно реструктуриране

в рамките на проект „Посока семейство”. По Плана за действие към Националната стратегия за деинституционализация се реализира Проект „Детство за всички”, „Да не изоставим нито едно дете” на ОП „РЧР” 2007–2013 г., който на територията на областта е насочен към извеждането на всички деца и младежи, настанени в ДДУИ с. Крушари и децата с увреждания над 3 години, настанени в ДМСГД гр. Добрич.

- Движението на децата в ДМСГД в периода 2011 – 2013 г. показва тенденция на намаляване на броя на приетите деца: 2011 г. – 51 деца, 2012 г. – 43 деца, 2013 г. – 17 деца или броят на приетите през последната година деца е 3 пъти по-нисък от броя на приетите през 2011 г.
- Националната карта на резидентните и съпътстващи услуги, които ще заменят специализираните институции е изготвена след приемане на Регионалната стратегия. Това обстоятелство в известна степен поставя предизвикателства пред интегрирането на тези услуги в създадената и планирана за развитие система на услуги на областна ниво.
- Резидентните услуги решават редица проблеми, провокирани от липсата на жилище, подслон за определени групи от хора - младежи, напускащи специализирани институции за деца; хора с увреждания, хора от ромски произход. Към момента липсва информация дали общините са планирали дейности, различни от разкриването на социални услуги „резидентен тип” и как общините разглеждат тези услуги.
- По отношение на услуги за деца и младежи с психични проблеми проучването показва, че не е постигната промяна и продължават да липсват подходящи дейности за подкрепа на тази група в общността.
- За закриване/трансформация на специализираните институции за възрастни хора не са разработени заложените в Стратегията планове.
- За осигуряването на условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания и старите хора в семейна среда е постигната промяна в съотношението между предоставяните типове социални услуги. При заложена промяна 10:1 на ползвателите в полза на услугите в общността, е постигнато съотношението между социалните услуги, предоставени в общността и социалните услуги, предоставяни в специализирани институции 5:1.
- Екипът не разполага с пълни данни, но може да се приеме, че са осигурени услуги „подкрепа и грижи в домашна среда” за около 5%, при планирани 15% от старите хора в областта.

- Домашният социален патронаж заедно с предоставяните по НП „АХУ“ и ОП „РЧР“ услуги „личен асистент“, „социален асистент“ и „домашен помощник“ са изключително търсени услуги и допринасят за подобряване на качеството на живот и осигуряване на комплексна грижа за старите хора и хората с увреждания. При услугите, реализирани по проекти обаче, са налице периоди, в които клиентите не получават услуги.
- Планираното намаляване на броя на хората с увреждания в специализираните институции чрез развитие на алтернативна резидентна грижа от семеен тип не е постигнато - не е разкрита нито една нова резидентна услуга. По проект „Детство за всички“ се реализира едно защитено жилище за младежи в с. Крушари, 1 център за настаняване от семеен тип в гр. Балчик и 4 в гр. Добрич, в които освен деца ще бъдат настанени и младежи с увреждания.
- Не са използвани възможностите за кандидатстване с проектни предложения по операция „Живот в общността“ и разкриване на центрове за настаняване от семеен тип за възрастни с умствена изостаналост, за възрастни с психични разстройства и защитени жилища за лица с психични разстройства.
- Четири, вместо планираните 2, от общините в област Добрич са получили одобрение по проект „Социално включване“. През 2014 г. след продължително забавяне, се очаква стартирането на услугите, които ще бъдат предоставени от общностни центрове.
- Домашният социален патронаж като комплекс от социални услуги, предоставяни в домовете на възрастни хора и хора с увреждания, е развит във всички общини на територията на област Добрич като местна дейност, финансирана от общинския бюджет. За периода 2011 – 2013 г. е постигнато увеличение на капацитетите с 110 от планираните 295 места до 2015 г.
- Услугата „Обществена трапезария“ е реализирана в осемте общини на област Добрич и е показателна за партньорството между държавната и местните власти.
- Клубовете на пенсионера, предоставящи възможности за общуване и социален живот на стари хора с относително съхранено здраве, са разкрити във всички общини в областта.
- Подобрена е грижата за около 14% от старите хора и възрастните с деменция, настанени в преустроени и ремонтирани домове.
- За подкрепа на старите хора, нуждаещи се от 24 часова грижа е планирано разкриване на 4 нови ДСХ в общините: Балчик, Г. Тошево, Тервел и Шабла. За периода 2011 - 2013 г. единственият новоразкрит дом за стари хора е ДСХ в с.

Полковник Савово, общ. Тервел с капацитет 25 места. Срокът за разкриване на домовете за стари хора в общините: Блачик, Г. Тошево и Шабла е 2015 г., но следва да се има предвид приетата Национална стратегия „Визия за деинституционализацията на възрастните хора с психични разстройства, умствена изостаналост и деменция”, чиято цел е да бъдат създадени условия за независим и достоен живот за възрастните хора и хората с увреждания чрез подобряване на достъпа до качествени социални услуги, разширяване на мрежата им в страната, деинституционализация, както и насърчаване на взаимодействието между здравните и социалните услуги.

- На територията на община Балчик е функционирала единствена по рода си услуга за хора с увреждания и възрастни хора - сезонен дом. Услугата е закрыта през м. август 2012 г. по предложение на Инспектората на АСП.
- В периода на мониторинг не е осигурявана възможност за предоставяне на краткосрочна грижа за стари хора в ДСХ поради високия брой на очакващите трайно настаняване и грижа.
- До края на мониторирания период няма реализирана частна инициатива за услуги за 24 часова грижа за стари хора, независимо от готовността на общините и териториалните поделения на АСП за съдействие и подкрепа. Все пак в последните години се забелязва интерес от страна на бизнеса към създаване на социални услуги за стари хора.
- Основните външни доставчици на услуги в общността в област Добрич са три неправителствени организации и едно търговско дружество, регистрирано по ЗЛЗ.
- В периода 2011 - 2013 г. не е разкрит Ресурсен център за развитие на човешките ресурси, но част от планираните дейности се изпълняват по проект „Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално равнище”.
- Представителите на общинските администрации, доставчиците на услуги, ДСП са обучавани, но все още не е решен проблема с подготовката, достатъчните обучения и периодичните супервизии в сферата на социалните услуги. Обученията се провеждат епизодично, предимно от НПО или в рамките на различни проекти, което води до рискове персоналът, от който зависи качеството и нивото на предоставяните услуги, да не се чувства достатъчно подготвен и сигурен да реализира на практика идеите за социално включване и подкрепа на различни уязвими групи.

#### 4. Заключение

Социалните услуги имат една основна цел - социално включване на хора, които поради определени фактори са изключени от обществения живот или има риск да бъдат изключени. По тази причина преди създаването на Областната стратегия са анализирани факторите, които водят до социално изключване. Логиката в Областната стратегия е, че създаването на система от социални услуги не е самоцелно, а е обвързано с факторите на средата. Разбирането е, че социалните услуги трябва да са мост към обществения живот, а не да създават различна среда, предназначена само за хората в риск.

В тази връзка е от значение какво разбиране имат хората, ангажирани със създаването на социалните услуги - например дали смятат, че „услугите в общността“ са предимно дейности, които се реализират на територията на т. н. универсални услуги, имат възстановителен характер, но са насочени към тях или това са дейности, които се осъществяват единствено в защитената среда на ЦНСТ, ЗЖ, ДЦ, ЦСРИ, ЦОП. В зависимост от това разбиране социалните услуги могат да доведат до желаното социално включване или да доведат до вторична изолация за хората, които ги ползват. Това особено важи за услугите от типа „Дневен център за деца или възрастни с увреждания“, които много често се възприемат като единствената възможност за хората с увреждания. Анализът не включва такъв тип проучване.

Също така няма информация доколко ръководителите и служителите на различните структури, ангажирани с предоставянето на социални услуги познават Областната стратегия, нейните цели и приоритети и по какъв начин обвързват своята работа с този документ. Прегледът в настоящия доклад е фокусиран върху описание на дейностите, които обслужват приоритетните направления на Областната стратегия, но няма информация дали организациите са реализирали и други дейности, които са в унисон или противоречие с тези направления.

# Приложения

**Обобщена таблица за планираните услуги в област Добрич и техният статус към 31.12.2013 г.**

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
<b>ЦОП с мобилна услуга</b>	Семейства и деца с риск от изоставяне или разрушени семейни връзки; кандидати/одобрени	Община Балчик	40-50	Превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране на приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви.	Нова ДДД – 2012 г., увеличаване на капацитета от 40 на 50 до 2015 г.	Услугата е разкрита като ДДД през месец септември 2013 г., вместо през 2012 г., с капацитет 15, вместо 40 места
<b>ЦОП с мобилна услуга</b>	приемни родители; кандидати/ осиновители; деца, настанени в семейства	Община Г. Тошево	20		Нова ДДД – 2012 г.	Услугата не е разкрита поради липса на подходяща материална база
<b>ЦОП 1 с мобилна услуга</b>	на близки и роднини; деца в риск от отпадане от училище;	Община Добрич- град	25		Налична ДДД	Услугата функционира
<b>ЦОП 2 с мобилна услуга</b>	деца с противообществени прояви или поведенчески	Община Добрич- град	30		Налична ДДД	Услугата функционира
<b>ЦОП 3 с мобилна услуга</b>	отклонения; деца жертви и извършители на насилие	Община Добрич- град	50		Налична, проект на ФРП	Услугата функционира

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
ЦОП с мобилна услуга	Деца, семейства, бременни и родилки в риск от изоставяне на децата си	Община Добричка	50	терапия; семейно планиране;	Нова – 2011 г., ОП „РЧР”	Услугата е разкрита през 2011 г. по ОП „РЧР” с продължителност 11 месеца. През 2012 г. е създаден ЦОП с мобилна услуга, финансиран от общинския бюджет за срок от 1 година. След приключване на проекта, услугата не е получила финансиране като ДДД.
ЦОП с мобилна услуга		Община Каварна	30		Нова ДДД – 2012 г.	Услугата не е разкрита.
ЦОП с мобилна услуга		Община Крушари	50		Нова ДДД, ОП проект ДАЗД – 2013 г.	Услугата е разкрита.
ЦОП с мобилна услуга		Община Тервел	50-70		Нова ДДД – 2013 г., увеличен капацитет от 50 на 70 до 2015 г.	Услугата не е разкрита.
ЦОП с мобилна услуга		Община Шабла	20		Нова ДДД – 2013 г.	Услугата не е разкрита.
Ресурсен кабинет	Деца със специални образователни	Добрич	15	Логопедична, психологична, рехабилитационна, консултативна подкрепа на деца и родители, съобразно	Нова – 2011 - 2015 г.	Подкрепата за територията на областта се предоставя от РЦ



Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
	потребности	Каварна Балчик Г. Тошево		вида и степента на комуникативно нарушение, за постигане на социално- адаптивно поведение на децата при интегрирана форма на обучение		
<b>ДЦДУ с мобилна услуга</b>	Деца с увреждания	Балчик	35-40	Комплексни грижи за деца, свързани със задоволяване на ежедневните, здравните и рехабилитационните потребности, в т.ч. хидротерапия и конна езда, организация на свободното време.	Нова, ОП „РЧР” - 2013 г., увеличаване на капацитет от 35 на 40 до 2015 г	<b>Услугата не е разкрита.</b>
<b>ДЦДУ с мобилна услуга</b>		Г. Тошево	30		Нова ДДД-2012г.	<b>Услугата не е разкрита.</b>
<b>ДЦДУ с мобилна услуга</b>		Добрич- град и община Добричка	58-68		Налична ДДД, мобил. екип 2012 г.,увеличаване на капацитет от 58 на 68 до 2015 г.	Услугата функционира.
<b>ДЦДУ с мобилна услуга</b>		С. Крушари, в т.ч. деца от ДДУИ	20		Налична ДДД	Услугата функционира.
<b>ДЦРД, вкл. Мобилен тип услуга</b>	Деца с увреждания, живеещи на територията на	Гр.Тервел и мобилен тип на услугата	25	Организиране на обучителни и терапевтични дейности, съобразени с потребностите на целевата група	Нова – 2012 г. проект „Соц.включване”; ос 4 на ПРСР, подход „Лидер” през 2011 г.	<b>Услугата не е разкрита.</b>

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
	общината	за 5 села				
<b>Заместваща грижа</b>	Деца с увреждания	Област Добрич	6-10	Краткосрочни/почасови услуги за деца – заместваща грижа за различни периоди от време (гледане вкъщи, придружаване до детски заведения).	Нова, ще се предоставя от услуга в приемно семейство или Център за заместваща грижа, проектно финансиране	Услугата не е разкрита. Фондация „Св. Николай Чудотворец“ е реализирала пилотна схема „Сподели дома“ за заместваща грижа за хора с интелектуални затруднения, включително деца
<b>ЦСРИ с мобилна услуга</b>	Деца и възрастни с увреждания	Община Балчик	40	Комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитационни, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране.  + здравно консултиране и обслужване – медицинска сестра-посетителка  +морелечение и калолечение за деца с	Нова ДДД – 2014 г.	Услугата не е разкрита.
<b>ЦСРИ с мобилна услуга</b>		Община Г. Тошево	30		Нова ДДД – 2013 г.	Услугата не е разкрита.
<b>ЦСРИ с мобилна услуга</b>		Община Добрич- град	45-55		Налична ДДД, увеличаване на капацитета от 45 на 55 до 2015 г	Услугата функционира.
<b>ЦСРИ с мобилна услуга</b>		Добричка	100		Нова ДДД – 2014 г.	Услугата не е разкрита.
<b>ЦСРИ с мобилна услуга</b>		Община Каварна	30		Нова ДДД – 2013г.	Услугата не е разкрита

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
ЦСРИ с мобилна услуга		Община Крушари	50	увреждания	Нова ДДД – 2012 г., мобилна услуга – 2013 г.	Услугата не е разкрита.
ЦСРИ с мобилна услуга		Община Шабла	20-40		Налична ДДД + местна дейност; увеличаване на капацитет от 20 на 40 до 2015 г. ОП	Услугата функционира.
ЦНСТ 1	Деца от СИ и превенция на институционализацията	Община Балчик	15	Комплексни услуги, свързани със задоволяване на основните жизнени потребности в близка до семейната среда, оказване на индивидуализирана подкрепа и грижа, съобразена с особеностите на децата. Съдействие на децата за поддържане на връзки с биологичните им родители, близки, приемни родители или осиновители.	Нова, ДДД – 2013г.	Предстои разкриване през 2014г. по Проект „Детство за всички”
ЦНСТ 2	Деца от ДДЛРГ 7-18.г, превенция на институционализация	Община Балчик	15		Нова, ДДД – 2013г.	Услугата не е разкрита
ЦНСТ 1	Деца от ДМСГД, превенция на институционализация	Община Добричка/ с. Овчарово	15		Нова, ДДД – 2012г.	Услугата не е разкрита
ЦНСТ 2	Деца от ДДУИ, превенция на институционализация	Община Добричка/ с. Овчарово	15		Нова, ДДД – 2012г.	Услугата не е разкрита

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
ЦНСТ 1	Младежи от ДДУИ, превенция на институционализация	Област Добрич	15		Налична ДДД	Услугата функционира.
ЦНСТ 2		Област Добрич	15		Налична ДДД	Услугата функционира.
ЦНСТ 3		Област Добрич	15		Нова ДДД – 2011 г.	Услугата е разкрита.
ЦНСТ 4		Област Добрич	8		Нова ДДД, ОП – 2012 г.	Услугата не е разкрита.
ЦНСТ 5		Област Добрич	8		Нова ДДД, ОП – 2012 г.	Услугата не е разкрита.
ЦНСТ 1 ЦНСТ 2 ЦНСТ 3 ЦНСТ 4 ЦНСТ 5		Област Добрич	15		Нова ДДД, ОП ДАЗД – 2012 г.	Услугите се изграждат в момента и през 2014 г. предстои разкриване на 4 ЦНСТ в гр. Добрич по проект „Детство за всички“.
Център за ранна	Деца с увреждания и семейства на деца с	Област	30-50	Медицински, социални, психологически консултации, родителски умения за	Нова, проектно финансиране,	Услугата не е разкрита.

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
<b>интервенция</b>	увреждания	Добрич		грижа за деца с увреждания	ДДД - 2011/2012 г.	
<b>Приют за безнадзорни деца</b>	Безнадзорни деца и деца на улицата, деца – жертви на насилие	Област Добрич	20	Предоставяне на временен престой, консултиране, подкрепа.	Налична ДДД	Услугата функционира.
<b>Звено „Майка и бебе“</b>	Жени в последните месеци на бременността (7-9) и майки с деца от 0-3 г. с висок риск от изоставяне на детето си	Област Добрич	10	Задоволяване на ежедневните им потребности, социално-психологическа подкрепа за възстановяване и интеграция	Нова – 2014 г.	Разкриването на услугата е планирано за 2014 г.
<b>ДМСГД Добрич</b>	Деца от 0 до 3 години и деца до 7 години с увреждания	Област Добрич	160-120	Комплексни грижи за изоставени от биологичните си родители деца от 0 до 3 години и деца с увреждания от 0 до 7 години.	Налична, намаляване на капацитет от 160 на 120 за 2012 г.	Екипът по мониторинг не разполага с необходимата информация.
<b>ДДЛРГ Добрич</b>	Деца от 7 до 18 без възможност за реинтеграция в биологичното семейство	Област Добрич	50-15	Наблюдение, съдействие и консултиране на децата; Обучение и подпомагане при изграждане на социални и здравни грижи, здравно възпитание; Задоволяване на основните потребности на децата; Индивидуално и групово	Налична, намаляване на капацитет от 50 на 15 за 2011 г.	Домът е закрит от 1.1.2012 г. Децата и младежите се преместени в ЦНСТ в същата сграда

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
				консултиране - психологично и социално.		
<b>ДДЛРГ Овчарово</b>	Деца от 3-7 годишна възраст, лишени от родителска грижа и настанени в институция.	Област Добрич	50-30	Предоставяне на социални услуги в зависимост от потребностите на настанените деца.	Налична, намаляване капацитет от 50 на 30 – 2011 г.	Домът е закрит от 1.2.2013 г.
<b>ДДМУИ Крушари</b>	Деца с умствена изостаналост от 0 до 18 години	Цялата страна	100- 0	Комплексни социални услуги за деца с умерена, тежка или дълбока умствена изостаналост, установена с експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК.	Налична, постепенно намаляване на капацитета до закриване на СИ	В процес на закриване по проект „Детство за всички”.
<b>Преходно жилище</b>	Младежи, напускащи СИ	Област Добрич	8	Наблюдение, съдействие и конкултиране на младежите напускащи специализираните институции; изграждане на умения за самостоятелен живот; превенция на рисково поведение; психологическо консултиране, семейно консултиране, медиация, рехабилитация; обучение и подпомагане при трудова реализация, квалификация и преквалификация, кариерно консултиране.	Налична ДДД	Услугата функционира.

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
<b>Малък групов дом</b>	Деца от ДДУИ	Област Добрич	6	Предоставяне на ежедневна грижа, изгражданена умения за самостоятелен живот, обезпечаване на здравни и образователни услуги.	Нова ДДД, ОП проект ДАЗД	Услугата не е разкрита.
<b>Кризисен център</b>	Деца, младежи, мъже и жени, преживели домашно насилие трафик, сексуално насилие, психологически тормоз на работното място, училищно насилие.	Област Добрич	25	Кризисният център ще работи на Областно ниво по развити програми за деца и възрастни, включващи консултиране, психологическа подкрепа, работа на терен.	Нова – 2013 г.	Услугата не е разкрита.
<b>ЗЖ за лица с увреждания</b>	Възрастни лица с умствена изостаналост/ психични разстройства/ физически увреждания	Балчик	8	Предоставяне на подслон и ежедневни грижи за възрастни с увреждания в близка до семейната среда.	Нова ДДД – 2014 г.	Услугата не е разкрита.
<b>ЗЖ за лица с увреждания</b>		Г. Тошево	8		Нова ДДД – 2013 г	Услугата не е разкрита.
<b>ЗЖ за лица с увреждания</b>		Добрич-град	8		Налична ДДД	Услугата функционира.
<b>ЗЖ за лица с увреждания</b>		Добрич-град	6-8		Налична ДДД, увеличаване на капацитета от 14 на 16 до 2015 г.	Услугата функционира, но капацитетът не е увеличен.

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
ЗЖ за лица с увреждания		Добричка	8		Нова ДДД – 2014 г.	Услугата не е разкрита.
ЗЖ за лица с увреждания		Добричка	8		Нова ДДД – 2014 г.	Услугата не е разкрита.
ЗЖ за лица с увреждания		Каварна	8		Нова ДДД – 2014 г.	Услугата не е разкрита.
ЗЖ за лица с увреждания		Каварна	8		Нова ДДД – 2014 г.	Услугата не е разкрита.
ЗЖ за лица с увреждания		Крушари	6		Нова ДДД, ОП проект ДАЗД – 2012 г.	Предстои разкриване по проект „Детство за всички“.
ЗЖ за лица с увреждания		Тервел	8		Нова ДДД – 2014 г.	Услугата не е разкрита.
ЗЖ за лица с увреждания		Шабла	6		Нова ДДД – 2013 г.	Услугата не е разкрита.
Дневен център за възрастни хора	Стари хора	Г. Тошево	20	Цялостно обслужване на потребителите през деня или седмично, свързано с предоставяне на храна, задоволяване на ежедневните, здравните, образователните и рехабилитационните потребности, както и на потребностите от	Нова ДДД – 2013 г.	Услугата не е разкрита.



Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
				организация на свободното време и личните контакти.		
<b>Дневен център за възрастни с психични разстройства</b>	Лица с психически увреждания	Община Добрич	30	Медицинска и социална рехабилитация, консултации – социални, правни, здравни, психологически, трудотерапия; изграждане на умения за самостоятелност.	Налична ДДД, предоставена за управление на доставчик на СУ	Услугата функционира.
<b>Дневен център за възрастни с увреждания с мобилна услуга</b>	Лица с физически и умствени увреждания	Община Добрич	40-50	Цялостно обслужване на възрастните за деня, свързано с предоставяне на храна, задоволяване на ежедневни, здравни и рехабилитационни потребности и организация на свободното време.	Налична, увеличаване на капацитета от 40 на 50 до 2015 г.	Услугата функционира.
<b>Дневен център за възрастни с увреждания</b>	Възрастни хора с увреждания, живущи на територията на община Тервел	Гр. Тервел и мобилен тип услуга за 3 села	50-70	Организиране на обучителни и терапевтични дейности, съобразени с потребностите на целевата група	Нова – 2012 г. ос 4 на ПРСР, подход Лидер през 2011 г.	Услугата не е разкрита.

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
Приют за възрастни	Бездомни лица и лица с потребности от настаняване в различни институции след изчерпване на възможността за оставане в семейна среда.	Г. Тошево	15	Временно предоставяне на социални услуги и задоволяване на потребностите на нуждаещите се лица на които са изчерпани възможностите за оставане в семейна среда и предстои настаняване в дом.	Нова ДДД 2012 г.	Услугата не е разкрита.
Приют за възрастни		с. Опанец, общ. Добричка	16		Нова ДДД – 2014 г.	През 2013 ФРП е разкрила ЦВН за мъже в гр. Добрич.
ЦНСТ за възрастни	Възрастни с умствена изостаналост	Област Добрич	15	Комплексни услуги, свързани със задоволяване на основните жизнени потребности на хора с увреждания в близка до семейната среда, оказване на индивидуализирана подкрепа и грижа.	Нова - 2012, проектно предложение	Услугата не е разкрита.
ЦНСТ за възрастни	Възрастни с психични разстройства	Област Добрич	15		Нова - 2012, проектно предложение	Услугата не е разкрита.
Домашен социален патронаж	лица с увреждания и стари хора със затруднения в самообслужването, които имат нужда от грижа в семейна среда; самотно живеещи стари хора в отдалечени населени	Община Балчик	100-15	комплексни социални услуги, предоставяни по домовете за доставка на храна; поддържане на личната хигиена и хигиената на жилищните помещения, обитавани от ползвателя; съдействие за снабдяване с необходимите технически помощни средства; битови услуги и др	Налична, МД, увеличаване на капацитет от 100-150 и вкл. 3 нас. места до 2013 г.	Услугата функционира, капацитетът не е увеличен. Осигурено е общинско финансиране за увеличаване на капацитета през 2014 г.
Домашен социален патронаж		Община Г. Тошево	300		Налична, МД, разширяване обхват дейности – 2011 г.	Услугата функционира, дейността е разширена със „Звено за услуги в домашна

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
	места без достъп до услуги					среда”
Домашен социален патронаж		Община Добрич- град	350-400		Налична, МД, увеличение на капацитета от 350 на 400 – 2015 г.	Услугата функционира без промяна в капацитета. Планираното увеличение на капацитета е със срок 2015 г.
Домашен социален патронаж		Община Добричка	500-550		Налична, МД, увеличение на капацитета от 500 на 550 – 2011 г.	Услугата функционира, капацитетът не е увеличен.
Домашен социален патронаж		Община Каварна	120-135		Налична, МД разширяване обхват, дейности, капацитет от 120 на 135 до 2015 г.	Услугата функционира без промяна в капацитета. Планираното увеличение на капацитета е със срок 2015 г. Дейността е разширена със „Звено за услуги в домашна среда”.
Домашен социален патронаж		Община Крушари	100		Налична, МД обхват всички населени места до 2015 г.	Услугата функционира. Към 31.12.2013 г. не са обхванати всички населени места.
Домашен социален		Община Тервел	50-150		Налична МД увеличен капацитет от 50 на 150 – 2010 г.	Услугата функционира, капацитетът е увеличен

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
<b>патронаж</b>						
<b>Домашен социален патронаж</b>		Община Шабла	50-13		Налична, МД увеличен капацитет от 50 на 130 до 2015г.	Услугата функционира, капацитетът е увеличен с 60 места.
<b>Личен асистент</b>	Деца и лица с различни увреждания; стари хора с трайни увреждания, или с тежко здравословно състояние, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами.	Община Балчик	30	Осигуряване на грижи в семейна среда за деца и лица, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, както и осигуряване на заетост на лицето от семейството, което го обгрижва.	Налична, финансира се по ОП „РЧР”, проектно предложение на АСП, НП	Услугата функционира.
<b>Личен асистент</b>		община Г. Тошево	20		Налична, финансира се по ОП „РЧР”, проектно предложение на АСП, НП	Услугата функционира.
<b>Личен асистент</b>		община Добрич-град	38		Налична, финансира се по ОП „РЧР”, проектно предложение на АСП, НП	Услугата функционира.
<b>Личен асистент</b>		община Добричка	6		Налична, финансира се по ОП „РЧР”, проектно предложение на АСП, НП	Услугата функционира.
<b>Личен асистент</b>		община Каварна	24		Налична, финансира се по ОП „РЧР”, проектно предложение на АСП, НП	Услугата функционира.

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
Личен асистент		Община Крушари	1		Налична, финансира се по ОП „РЧР”, проектно предложение на АСП, НП	Услугата функционира.
Личен асистент		Община Тервел	15		Налична, финансира се по ОП „РЧР”, проектно предложение на АСП, НП	Услугата функционира.
Личен асистент		Община Шабла	6		Налична, финансира се по ОП „РЧР”, проектно предложение на АСП, НП	Услугата функционира.
Личен асистент - алтернатива	Деца и лица с различни увреждания; стари хора с трайни увреждания, или с тежко здравословно състояние, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	Община Балчик	23	Осигуряване на грижи в семейна среда за лица, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, като успоредно се осигурява заетост на лицето от семейството, което го обгрижва.	финансира се по ОП „РЧР”, октомври 2010, доставчик общини  Предвижда се увеличаване броя на обслужваните.	Услугата се изпълнява в планирания капацитет.
Личен асистент - алтернатива		Община Г. Тошево	23			Услугата се изпълнява като надвишава планирания капацитет с 3 потребители.
Личен асистент - алтернатива		Община Добрич-град	67			Услугата се изпълнява като надвишава планирания капацитет с 9 потребители.
Личен асистент - алтернатива		Община Добричка	15			Услугата се изпълнява като надвишава планирания капацитет с 5 потребители.

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
Личен асистент – алтернатива		община Каварна	23			Услугата се изпълнява в планирания капацитет.
Личен асистент – алтернатива		община Крушари	9			Услугата се изпълнява в планирания капацитет.
Личен асистент – алтернатива		община Тервел	20			Услугата се изпълнява, като надвишава планирания капацитет с 15 потребители.
Личен асистент - алтернатива		община Шабла	10			Услугата се изпълнява в планирания капацитет.
Социален асистент	Деца и лица с различни увреждания; самотни стари хора с трайни увреждания или в тежко здравословно състояние, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	Община Балчик	10	Осигуряване на грижи в семейна среда за лица, които поради различни ограничения от здравословен характер са изключени от социалния живот и са в риск от зависимост от институционален тип грижи.	Финансира се по ОП „РЧР” - 2011 г., доставчик общини/ НПО.Предвижда се увеличаване на броя на общините - доставчици и броя на обслужваните.	Услугата не функционира. Проектът, по който се предоставяла услугата е приключил през 2011 г.
Социален асистент		Община Г.Тошево	17			
Социален асистент		Община Добрич- град	10			
Социален асистент		Община Добричка	5			

Услуга, Вид	Потребители		Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Териториален обхват				
Социален асистент		Община Каварна				
Социален асистент		Община Шабла				
Домашен помощник	Самотни стари хора с трайни увреждания, и/или в силно нарушено здравословно състояние, които не могат или са затруднени да се обслужват сами и да организират бита си.	Община Балчик	50	Услуги в домашни условия, насочени към поддържане на хигиена на обитаваното жилище, пазаруване и приготвяне на храна, пране и др. комунално-битови дейности.	Финансира се по ОП „РЧР“, октомври 2010 г., доставчик общини/ НПО.  Предвижда се увеличаване на броя на обслужваните.	Услугата не функционира. Проектът, по който се предоставяла услугата е приключил през 2011 г.
Домашен помощник		Община Г.Тошево	85			
Домашен помощник		Община Добричград	16			
Домашен помощник		Община Добричка				
Домашен помощник		Община Крушари				
Домашен помощник		Община Каварна	10			
Домашен		Община	20			

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
помощник		Шабла				
ДСХ 1	Стари хора със затруднения в самообслужването	Гр .Балчик	28	Комплекс от услуги за осигуряване на качествена и здравословна храна; медицински грижи; развлекателни, рехабилитационни, психологически услуги.	Налична ДДД – 2013 г.	Домът е закрит.
ДСХ 2		Близко населено място да Балчик	40		Нова ДДД – 2015 г.	Услугата не е разкрита.
ДСХ		Гр. Добрич	115-120		Налична ДДД увеличаване на капацитет от 115 на 120 – 2015 г.	Услугата функционира, капацитетът не е уваличен.
ДСХ		С. Добрич	25		Налична ДДД	Услугата функционира.
ДСХ		Гр. Г. Тошево	30		Нова ДДД – 2015 г.	
ДСХ		Гр. Тервел, с. Полк. Савово	25		Нова ДДД – 2011 г.	Услугата е разкрита.



Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
ДСХ		Шабла	40		Нова ДДД – 2015 г.	
Дом за възрастни с деменция	Възрастни хора с деменция	С. Опанец, общ. Добричка	50	постоянно 24-часово обгрижване на лица с деменция	Налична ДДД	Услугата функционира
Дом за възрастни с умствена изостаналост	Възрастни хора с умствена изостаналост	С. Българево  Общ. Каварна	120-100	Задоволяване на основните жизнени потребности, медицински грижи	Налична ДДД, затваряне на входа към институцията; намаление на капацитет от 120 на 100 до 2015 г.	Услугата функционира без промяна в капацитета.
ОТ	Лица и семейства на месечно подпомагане; лица с доказана липса на доходи и близки, които да се грижат за тях; самотно живеещи лица и семейства, получаващи минимални пенсии; скитащи и бездомни деца и лица.	Гр. Балчик	72	Осигуряване на храна	Финансира се по проектни предложения на общините.	Услугата функционира.
ОТ		Гр. Г. Тошево	90		Финансира се по проектни предложения на общините.	Услугата функционира.
ОТ		Добрич- град	112		Финансира се по проектни предложения на общините.	Услугата функционира.
ОТ		Добричка	100		Финансира се по проектни предложения на общините.	Услугата функционира.
ОТ		Гр. Каварна	30		Финансира се по проектни предложения на общините.	Услугата функционира.

Услуга, Вид	Потребители		Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Териториален обхват				
ОТ		Крушари	40		Финансира се по проектни предложения на общините	Услугата функционира
ОТ		Тервел	90		Финансира се по проектни предложения на общините	Услугата функционира
ОТ		Шабла	27		Финансира се по проектни предложения на общините	Услугата функционира
<b>Център за домашни грижи</b>	Лица/възрастни и самотни поради миграция или емиграция на близките/ с доходи до 200 лв;	Добрич	53	Здравна и социална подкрепа за повишаване качеството на живота	Финансира се по проект на БЧК 2010 – 2012 г.	<b>Проектът е изпълнен. Услугата не се предоставя в момента</b>
<b>Иновативна услуга за социално и икономическо включване. Виртуален ресурсен център.</b>	Лица със зрителни, слухови, физически увреждания, живеещи в общността и техните семейства, живеещи в социална и икономическа изолация.	Община Добрич Община Добричка	105	Пакет услуги за социална интеграция и пълноценна икономическа активност. Адаптиране на учебен курс по проедприемачество за хора със зрителни увреждания, пилотно обучение по предприемачество и виртуален ресурсен център.	Финансира се по проект по ОПЧР на Международен колеж ООД и „Хобисклуб“ за 2010 – 2011 г.	<b>Проектът е изпълнен. Услугата не се предоставя в момента.</b>
<b>Общностен</b>	Деца и родители от	Две от		Интегрирани услуги – образователни,	Нова, Проект „Социално	Услугата стартира в 4 общини

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
<b>център за деца и семейства с мобилна услуга</b>	уязвими етнически групи в частност ромската общност; деца, които не посещават детска градина или не ползват друг тип услуга за грижа за деца; деца, за които родителите не полагат достатъчна грижа; родители, живеещи в лоши жилищни условия; бъдещи родители.	общините в област Добрич		социални и здравни:  1. Образователна интеграция на децата и учениците от социално слаби семейства в т. ч. - етнически малцинства; 2.Мотивиране на деца и семейства за включване на децата в образователната система; 3. Консултиране и психологическа подкрепа на семейства с деца с увреждания.	включване” - <b>фаза 1</b>	през 2014 г.
<b>Общностен център за деца и семейства с мобилна услуга</b>	деца и родители от уязвими етнически групи в частност ромската общност; деца, които не посещават детска градина или не ползват друг тип услуга за грижа за деца; деца, за които	Община Балчик		Услуги за деца от 0-7 г. и техните родители.  Формиране и развитие на родителски умения и интеграция на децата в детските градини.	Нова, ОП „РЧР”, Проект „Социално включване” – <b>фаза 2</b>	Няма информация за стартирането на Проект „Социално включване” – <b>фаза 2</b>
<b>Общностен център за деца и семейства с мобилна услуга</b>	деца и родители от уязвими етнически групи в частност ромската общност; деца, които не посещават детска градина или не ползват друг тип услуга за грижа за деца; деца, за които	Община Г. Тошево			Нова, ОП „РЧР”, Проект „Социално включване” – фаза 2	Няма информация за стартирането на Проект „Социално включване” – <b>фаза 2</b>

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
Общностен център за деца и семейства с мобилна услуга	родителите не полагат достатъчна грижа; родители, живеещи в лоши жилищни условия; бъдещи родители.	Община Добрич			Нова, ОП „РЧР”, Проект „Социално включване” – фаза 2	Няма информация за стартирането на проект „Социално включване” – фаза 2
Общностен център за деца и семейства с мобилна услуга		Община Добричка			Нова, ОП „РЧР”, Проект „Социално включване” – фаза 2	Няма информация за стартирането на проект „Социално включване” – фаза 2
Общностен център за деца и семейства с мобилна услуга		Община Каварна			Нова, ОП „РЧР”, Проект „Социално включване” – фаза 2	Няма информация за стартирането на проект „Социално включване” – фаза 2
Общностен център за деца и семейства с мобилна услуга		Община Крушари			Нова, ОП „РЧР”, Проект „Социално включване” – фаза 2	Няма информация за стартирането на проект „Социално включване” – фаза 2
Общностен център за деца и семейства с мобилна услуга		Община Тервел			Нова, ОП „РЧР”, Проект „Социално включване” – фаза 2	Няма информация за стартирането на проект „Социално включване” – фаза 2
Общностен		Община			Нова, ОП „РЧР”, Проект	Няма информация за

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Статус (нова или налична)	Статус Към 31.12.2013 г
	Целеви групи	Терито- риален обхват				
център за деца и семейства с мобилна услуга		Шабла			„Социално включване” – фаза 2	стартирането на проект „Социално включване” – фаза 2
Клуб на пенсионера	Лица в пенсионна възраст	Всички общини в областта		Социално включване на хората в пенсионна възраст; осигуряване на занимания и мероприятия в свободното време на нуждаещите се лица.	Налична, МД	Услугата функционира
Клуб на инвалида	Лица с увреждания	Община Балчик  Община Генерал Тошево		Социално включване на хората с увреждане.	Налична, МД	Услугата функционира

## ТАБЛИЦА С ПРИОРИТЕТНИТЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОТ МОНИТОРИНГОВИЯ ДОКЛАД

Общи изводи за социалните услуги в Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Добрич към 2010 г. и изводи за социалните услуги към 2013

г.

ПО ОТНОШЕНИЕ НА УСЛУГИТЕ ЗА ДЕЦА		ПО ОТНОШЕНИЕТО НА УСЛУГИТЕ ЗА ВЪЗРАСТНИ С УВРЕЖДАНИЯ И СТАРИ ХОРА	
2010	2013	2010	2013
<p><i>Специализираните услуги за деца са 4, но броят на децата, ползващи услуги в общността е значително по-малък от тези, ползващи институционален тип услуги. Въпреки намаляващия брой на настанявания, все още има случаи, при които децата се настаняват поради бедност на семейства.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Закрити са 2 СИ - ДДЛРГ с. Овчарова за деца от 3 до 7 г. и ДДЛРГ „Дъга” гр. Добрич за деца от 7 до 18 г.</li> <li>• Броят на децата, ползващи социални услуги в общността (295) е 2.3 пъти по-голям от броя на децата (129), настанени в СИ.</li> <li>• При мониторинга не са изследвани причините за настаняване на деца в специални институции.</li> </ul>	<p><i>Броят на чакащите за настаняване в специализирани институции за възрастни и хора с увреждания е голям.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Броят на чакащите за настаняване в специализирани институции за възрастни и хора с увреждания е нараснал 2 пъти (от 215 на 430)</li> </ul>
<p><i>Услуги в общността за деца са развити основно в Община Добрич. Няма гарантиран набор от услуги по превенция на риска за деца и семейства с изключение на община Добрич;</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Услугите в общността за деца продължават да са развити основно на територията на Община Добрич. В останалите общини функционират ЦСРИ в община Шабла, ДЦДУ в община Крушари (за деца от ДДУИ с. Крушари и 4 деца от общността), ЦОП в Балчик (разкрит в края на 2013 г.).</li> <li>• ЦОП, община Добричка не е получил финансиране като ДДД. Неразкрити са ЦОП в общини Г. Тошево, Каварна, Крушари, Тервел, Шабла.</li> </ul>	<p><i>Недостатъчно развити са услугите от резидентен тип за възрастни с увреждания.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Няма разкрити нови резидентни услуги за възрастни. Не е използвана възможността за разкриване на ЗЖ за възрастни с психични разстройства, ЦНСТ за възрастни с психични разстройства, ЦНСТ за възрастни с умствена изостаналост по схема за безвъзмездна финансова помощ „Живот в общността”.</li> </ul>
<p><i>Приемната грижа е неразвита (с изключение на община Добрич),</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Броят на настанените в приемни семейства деца нараства (2011 г. - 5 деца, 2012 г. - 14 деца, 2013 г. - 18</li> </ul>	<p><i>Липсват услуги в семейна среда за възрастни с увреждания, с</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• За 2014 г. община Добрич е кандидатствала за разкриване на ЦСРИ.</li> </ul>

ПО ОТНОШЕНИЕ НА УСЛУГИТЕ ЗА ДЕЦА		ПО ОТНОШЕНИЕТО НА УСЛУГИТЕ ЗА ВЪЗРАСТНИ С УВРЕЖДЕНИЯ И СТАРИ ХОРА	
2010	2013	2010	2013
настаняването при близки и роднини е недостатъчно използвано като ресурс за отглеждане на децата	<p>деча)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>В партньорство с АСП в общините Балчик, Добрич и Добричка се реализира проект „И аз имам семейство“ за развитие на алтернативна семейна среда и грижа за децата.</li> <li>Като цяло в област Добрич се наблюдава дефицит на приемни семейства за новородени деца и деца с увреждания.</li> <li>Настаняването при близки и роднини се използва като ресурс за отглеждане на деца (2011 г. - 17 деца, 2012 г. - 60 деца, 2013 г. - 67 деца)</li> </ul>	изключение на областния център (където функционират ДЦВУ и ЦСРИ) и един общински център (община Шабла, където функционира ЦСРИ).	
Липсват услуги за деца и младежи с психични проблеми и жертви на насилие и трафик	<ul style="list-style-type: none"> <li>Липсват услуги за деца и младежи с психични проблеми (с изкл на ДЦВПР, разкрит през 2009 г.) и жертви на насилие и трафик. Община Шабла възнамерява да разкрие Кризисен център</li> </ul>	Липсват услуги за подкрепа на възрастни, самотни и бездомни лица.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ог края на 2013 г. Фондация „Ръка за помощ“ предоставя услугата ЦВН за мъже.</li> </ul>
Децата с увреждания в селските райони остават извън подкрепа в семейна и близка до семейната среда.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Подкрепата в семейна и близка до семейната среда за деца с увреждания в селските райони е ограничена.</li> <li>Деча от с. Крушари ползват ДЦДУ, но няма транспорт за децата от селата.</li> <li>Възможно е в единични случаи деца от села да ползват ДЦДУ Добрич.</li> </ul>	Във всички населени места работят читалища и клубове на пенсионера, които изпълняват някои социални функции, близки до услугата Дневен център за възрастни хора.	<ul style="list-style-type: none"> <li>Мрежата на читалищата и клубовете на пенсионера/инвалида е развита на територията на всички общини, но не във всяко населено място. Към края на 2013 г. броят на клубовете е 138, като има и новорзкрити, поне още два. Планира се разкриване на клубове извън общинския център на община Балчик.</li> </ul>

## ПРИМЕРНИ ВЪПРОСИ, ПОЛЗВАНИ ПРИ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА КАЧЕСТВЕНАТА ОЦЕНКА

### ❖ *При интервюиране на деца/ младежи, които живеят в резидентни услуги или специализирани институции (не живеят със семействата си)*

- Децата чувстват ли се сигурни/ в безопасност и щастливи?
- Харесва ли им да живеят тук?
- Кое е най-доброто нещо, което могат да кажат за мястото, където живеят?
- Кое е най-лошото?
- Могат ли да се обърнат към персонала, когато имат проблем?
- Персоналът изслушва ли ги? Как им помага?
- Ако те се оплакват от тормоз или нараняване от други деца, персоналът предприема ли действия? Какво прави?
- Какви санкции/ наказания се прилагат от персонала?
- Смятат ли, че тези санкции/ наказания се прилагат справедливо?
- Зачита ли се тяхното лично пространство, интимност?
- Харесват ли храната, която им се дава?
- Колко често имат контакти с техните семейства и приятели?
- Знаят ли как и на кого да се оплачат?
- Когато се оплакват, изслушвани ли са и възприемат ли се насериозно техните оплаквания?
- Как персоналът им помага по отношение на здравословните проблеми?
- Персоналът интересува ли се от тяхното образование и как им помага по отношение на училището и образованието?
- Как персоналът ги подготвя за самостоятелен живот или връщането им в семейството?
- Участват ли в изработването на плановете, които се правят за тях в институцията/ услугата?

### ❖ *При интервюиране на родители:*

- Дали те разбират защо детето им е в дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата?



- Колко дълго детето ползва/ е в дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата?
- Те доволни ли са/ щастливи ли са, че детето им ползва дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата?
- Кое е най-доброто нещо, което могат да кажат за дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата?
- Кое е най-лошото?
- Могат ли да достигнат до дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата лесно?
- Могат ли да посещават дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата, когато пожелаят?
- Имат ли достъп до директора/ ръководителя на дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата?
- Могат ли да говорят с персонала, който работи с тяхното дете?
- Персоналът изслушва ли ги?
- Помага ли им?
- Помага ли на детето им?
- Какво прави персонала, за да им помогне?
- Какво смятат по отношение на цялостната подкрепа на дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата?
- Смятат ли, че детето им се храни добре?
- Как тяхното дете е подкрепяно по отношение на увреждания и/ или здравословни проблеми?
- Как дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата им помага да изграждат и развиват добри взаимоотношения с техните деца?
- Знаят ли как и на кого могат да се оплачат?
- Когато се оплачат, изслушвани ли са и възприемани ли са на сериозно?
- Какви действия се предприемат след тяхно оплакване?
- Персоналът подкрепя ли децата за независим живот или връщане при семействата?
- Участват ли в изработването на плановете, които се правят за техните деца?

❖ **При интервюиране на персонал:**

- Какви са вашите квалификация и опит, свързани с настоящата ви работа?
- От колко време работите в дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата?

- Участвали ли сте в подходящо обучение, свързано с вашата работа?
- Кое е най-доброто нещо за вас по отношение на работата тук?
- С какво се чувствате най-горд от работата си тук? Кое ваше постижение в работата ви кара да се гордеете със себе си?
- Кое най-много ви тревожи в работата?
- Какво смятате, че трябва да бъде подобро в работата?
- Можете ли да споделяте вашите притеснения с ръководителя на дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата?
- Как ръководителя на дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата ви подкрепя във вашата работа?
- Каква според вас е основната цел на дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата?
- Има ли работни задачи, които се очаква да извършвате в ежедневната си работа, за които не се чувствате достатъчно подготвен/ обучен или нямате необходимите помщни средства?
- Достатъчен ли е броят на персонала, за да се предоставя добра, качествена и сигурна грижа?
- Разполагате ли с достатъчно оборудване и ресурси, за да си вършите работата добре?
- Как въвличате децата/ младежите в изработването на техните планове за грижа?
- Как въвличате родителите в изработването на планове за техните деца?
- Родителите могат ли да посещават децата си, когато поискат?

❖ **При интервюиране на ръководители:**

- Какво е Вашето образование и квалификация (по отношение на работата ви като ръководител)?
- От колко време работите тук?
- Предлагано ли Ви е подходящо обучение, за да работите като ръководител?
- С какво се гордеете (по отношение на работата)?
- Какво смятате, че е необходимо да се подобри?
- Какви са основните цели на дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата?

- Как тези цели се съотнасят към цялостната политика/ стратегия на региона?
- Успявате ли да постигате тези цели?
- Ако не – какво би Ви помогнало да постигате целите?
- Разполагате ли с достатъчно средства, за да управлявате дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата?
- Разполагате ли с достатъчно и подходящо оборудване и ресурси?
- Какво обучение е предложено на персонала, за да се справят с работата, която се изисква от тях?
- Имате ли достатъчно персонал с подходящата квалификация и опит?
- Подкрепяни ли сте във вашата работа от община/ министерства и др.?
- Имате ли добри професионални отношения с други професионалисти – терапевти, психолози, доктори, социални работници, учители?
- Имате ли процедура за подаване на жалби от децата/ родителите/ персонала?
- Смятате ли, че всички от персонала разбират целта на тяхната работа и какво се очаква от тях?
- Как вие и дома/ услугата/ центъра, който ръководите подкрепят процеса на деинституционализация?

**❖ При интервюиране на външни за услугата специалисти – психолози, социални работници от ОЗД, доктори, учители, представители на местната власт:**

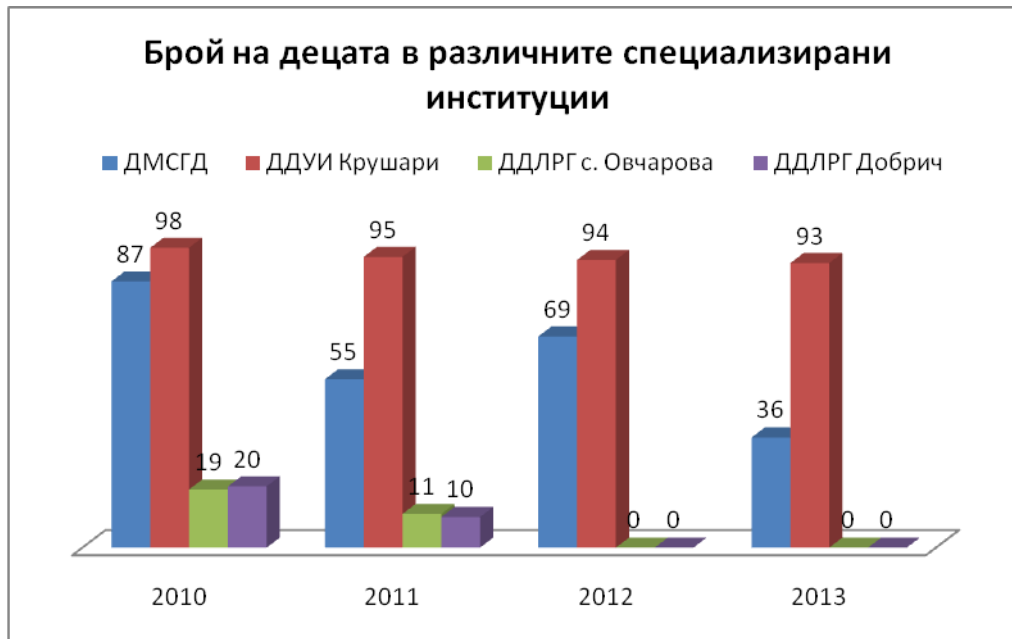
- От колко време работите с дома/ услугата?
- Разбирате ли се добре с ръководството и персонала?
- Как се свърза персонала/ ръководителя с вас и за какво ви потърси?
- Разбирате ли/ знаете ли какви са техните задачи и цели?
- Смятате ли, че те постигат целите и задачите?
- Какво може да бъде подобро?
- С какво се справят добре?
- Имате ли някакви притеснения по отношение на дома/ услугата, начина по който се управлява и работата с клиентите?
- Смятате ли, че децата са добре обгрижвани?

- Смятате ли, че децата се хранят добре?
- Как персоналът подкрепя контакта между детето и родителите?
- Персоналът справя ли се добре с работата по обгрижването, образованието и здравните потребности на децата?
- Разполага ли домът/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата с достатъчно персонал и ресурси?
- Разполага ли домът/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата с необходимото оборудване, за да се грижи и да работи добре със своите клиенти?
- Персоналът, работещ в дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата е добре обучен, за да върши работата си?
- Как домът/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата се „вписва“ в местната общност?
- Работата в дома/ ЦНСТ/ ДЦ/ услугата подкрепя ли процеса на деинституционализация?

**ТАБЛИЦА С ПРОВЕДЕНИТЕ ОБУЧЕНИЯ ЗА ПЕРИОДА 01.01.2013 Г.–  
31.12.2013 Г.**

ТЕМА	ОРГАНИЗАТОР	ПЕРИОД	УЧАСТНИЦИ
Осигуряване на качествена защита и услуги за лица, пострадали от домашно насилие и повишаване на капацитета на ключови професионалисти	Фондация SOS семейства в риск	5-6.03.2013 г.	Представители на ОЗД от всички ДСП в областта
Подобряване на качеството на услугите в системата на МТСП	АСП	23-25.07.2013 г.	Директор ДСП Добрич и РДСП
Работа по случай на домашно насилие - роля на социалния работник в прилагането на ЗЗДН	Фондация SOS семейства в риск	29.11.2013 г.	Представители на отдел „ЗД“ и „СЗ“ от всички ДСП в областта. Представители на отдел „ЗД“ от всички Д"СП" в областта
Семинар на тема „Работа със семейства на деца в институции“	Лумос България	19-20.2.2013 г.	Представители на ДМСГД и Дневния център за деца със специални потребности, медицински сестри от II ДКЦ, социални работници от всички ОЗД в обл. Добрич, студенти.
Заключителна среща по Програма за подкрепа на деца и младежи с предизвикателно поведение, настанени в ДДУИ „Св. Марина“ -Медвен	Лумос България	26-27.2.2013 г.	Представители на Община Крушари, ДДУИ с. Крушари, ДЦДУ с. Крушари, ОЗД Добрич в областта
„Иновативен подход за насърчаване на здравословен, активен и достоен живот на възрастните хора“	МТСП	26-28.09.2013 г.	Началник Отдели „СЗ“ на ДСП от областта
„Подкрепа на АСП за управлението на приоритетна ос 5 на ОПРЧР“	АСП	26-27.09.2013 г.	Представители на отдел „ЗД“ от всички Д"СП" в областта
Семинар на тема „Работа със семейства на деца в институции“	Лумос България	19-20.2.2013 г.	Представители на отдел „ЗД“ от всички Д"СП" в областта
Работа по случаи на домашно насилие - роля на социалните работници в прилагането на ЗЗДН	Фондация SOS семейства в риск	5-6.03.2013г	Представители на отдел –„ЗД“ от всички Д"СП" в областта
Курс за обучение по защита на класифицирана информация „Поверително“	АСП	20 06.2013Гг.	Директори от ДСП от областта

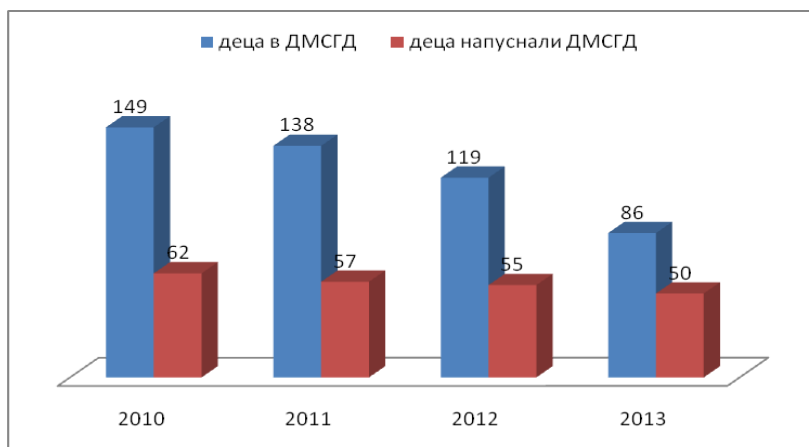
## ДЕЦА В ИНСТИТУЦИИ (2010 г. – 2013 г.)



\* ДДЛРГ с. Овчарово е закрит от 01.02.2013 г. като преди края на 2012 г. настанените деца са осиновени, настанени в приемно семейство, реинтегрирани в биологичното семейство или при близки и роднини.

\*\* ДДЛРГ „Дъга“ е закрит от 1 октомври 2012 г., като децата и младежите се преместени в ЦНСТ в същата сграда.

Тъй като институциите за малки деца (ДМСГД) са най-голямото предизвикателство пред процеса на деинституционализация и предоставянето на качествено различни услуги за деца и подкрепа на семействата, интерес представлява движението на децата в ДМСГД в изследвания период. Диаграмата показва, че за периода от четири години децата в ДМСГД са намалели с окло 43%. Тъй като броят на напусналите ДМСГД (реинтегрирани, осиновени, настанени в приемни семейства) е сравнително константен (между 50 и 60 деца на година) очевидно броят на новите настанявания намалява всяка година в област Добрич. Това отново поставя на



дневен ред въпросът с развитието на услуги в общността, които са насочени към услугите за семействата на малките деца и бебета в областта, така че тези деца не само да не попадат в ДМСГД, но семействата и родителите им да получават подкрепа, за да отглеждат децата си вкъщи.

## СРАВНИТЕЛНИ ДИАГРАМИ ЗА БРОЯ НА ПОЛЗВАТЕЛИТЕ НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ В ОБЩНОСТТА И НАСТАНЕНИТЕ В СПЕЦИАЛИЗИРАНИ ИНСТИТУЦИИ (2010 – 2013)

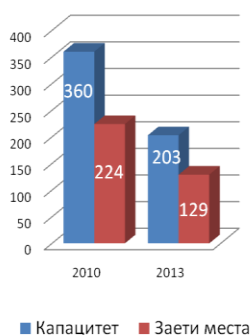
**Брой на децата, настанени в специализирани институции и тези, ползващи социални услуги в общността**



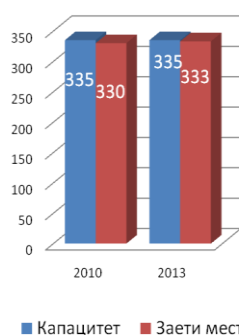
**Брой на възрастните, настанени в специализирани институции и тези, ползващи социални услуги в общността**



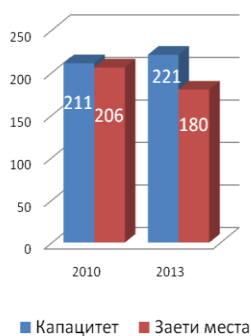
**Съотношение капацитет/ брой на настанените деца в специализирани институции**



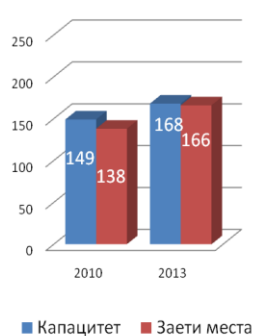
**Съотношение капацитет/ брой на настанените възрастни в специализирани институции**



**Съотношение капацитет/ брой на децата, ползващи услуги в общността**



**Съотношение капацитет/ брой на възрастните, ползващи услуги в общността**



### СРАВНИТЕЛНИ ДИАГРАМИ ЗА БРОЯ УСЛУГИТЕ (2010 Г. – 2013 Г.)

